DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICO-CHIRURGICA
EXHIBENS
DESCRIPTIONEM HISTORICAM
TQUE CRITICAM VARIARUM UTERI PROLAPSUM
CURANDI METHODORUM

QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS
IN
LMA LITERARUM UNIVERSITATE FRIDERICA GUILELMA
AD SUMMOS
IN MEDICINA ET CHIRURGIA HONORES
RITE CAPESSENDOS
DIE XXX MENS. JULII A. MDCCCXXXVIII
H. L. Q. S.
PALAM DEFENSURUS EST

AUCTOR
WYBRANDUS HENDRIKSZ
GRONINGO-BATAVUS.

OPPUGNANTIBUS:

J. E. GABLER. MED. UTR. DR., MED. PR.
G. MUERMANN. MED. UTR. DR.
O. STEINRUECK. MED. UTR. DD.

BEROLINI,
TYPIS IULII SITTENFELD.

Omai convien, che tu così ti spoltre,
Disse 'l maestro: che seggendo in piuma,
In fama non si vien nè sotto coltre;

Senza la qual chi sua vita consuma,
Cotal vestigio in terra di se lascia
Qual fumo in aere ed in acqua la schiuma! —

Inferno. Canto XXIV.

Divina commedia di Dante Alighieri.

CELEBERRIMO AMPLISSIMO EXPERIENTISSIMO

ROBERTO FRORIEP,

IR. DOCTORI, PROFESSORI P. E. IN UNIVERSITATE FRIDERICA GUILELMA, NEC NON IN ACADEMIA ARTIUM, ATOMICO-PATHOLOGICI IN CARITATIS NOSOCOMIO BEROLINENSI PROSECTORI, REGI A CONSILIIS MEDICIS, COMPLURIUM SOCIETATUM LITERARIARUM SODALI ETC. ETC. ETC.

FAUTORI ET AMICO

DE SE SUISQUE MERITISSIMO

NEC NON

PARENTIBUS

OPTIMIS DILECTISSIMIS SUMME VENERANDIS

HASCE PAGELLAS

IN SEMPITERNAE MEMORIAE ET AMORIS TESSERAM

OMNI QUA PAR EST REVERENTIA

PIE OFFERT

AUCTOR.

PROLEGOMENA.

uam secunda hujus dissertationis pars exponit, materies, quum propterea sit grasima, quod Chirurgiae Operativae plurimum affert lucri, nisi equidem, juvenili for-ı abreptus ardore, justo majorem dignitatem ei tribuerim, parum tamen idonea viur, quae tironis calamo tenui describatur. Varia me aliquoties ab opere coepto erruisse, ingenue fateor; partim enim debita experientia tiro equidem destituor; rtim, si nova, quae ista dissertatio continet, respicias, omnia fere proprio ex penu sumere me oportebat, quoniam scripta aliorum hacce de re, quibus uti possem, promodum ex toto deficiebant. Haec, inquam, aliquoties mihi persuaserunt, satius e, si, derelicta ista materia ardua ingrataque, ad aliam cultiorem, itaque exaratu iliorem, animum adverterem. Duo autem potissimum fuere, quae, ne coeptum opus sererem, me admonuerunt: egregia enim inter studiosos hujus literarum Universiis aemulatio, novi aliquid lectuve digni proferendi, nec non pietas erga patrem, em et praeceptorem et medicum omnes populares maximo in numero atque honore bent, officium mihi injungere videbantur, repudiatis omnibus tritis ac vilioribus, us literarium concinnandi, quod et forma et argumento patris nomine dignum esset. uibus pensitatis, materiem describendam suscepi, quam vir Celeb. Froriep mihi oblit, nec deterritus virium imbecillitate, neque subsidiorum defectu, etsi ambiguum naminis eventum saepius mente agitabam, argumentumque desumtum, quanto lonus procedebam scribendo, tanto difficilius mihi videbatur. Non ignorans autem, junilem animum obstaculis magis incitari debere quam absterreri, nec immemor illius tusti „Quo gravior lucta, eo honestior victoria" geminato studio opus adgressus sum, obe quidem intelligens, non completam fore victoriam, sed hoc me impetraturum sé sperans, ut medicorum peritiorum nonnulli hasce ingenii juvenilis primitias attenne atque lectione dignas habeant. Novos animo stimulos injecit praeceptor fautorıe aestumatissimus Prof. Froriep, quippe qui, quum hac de materie scribendi auctor

suasorque mihi exstitisset, summa cum humanitate ex bibliotheca sua libros sup taret, praeparatis Musei anatomico-pathologici in Caritatis Nosocomio Berolinensi u copiam faceret, et quidquid consilii habebat, benevolentissime in me conferret. I quum superiori autumno iter ad Germaniam Australem suscepisset, per litteras c rem me reddidit, compluribus viris doctis, quos in itinere convenerit, sententiam m de uteri prolapsus complicatione cum hernia vaginali admodum probabilem esse vi Meritissimus etiam Prof. Hecker non modo suam, sed quoque Instituti medico-ch gici Friderico-Guilelmiani et Regiam bibliothecam adeundi copiam mihi fecit, quod mae benevolentiae specimen gratissimo animo veneror. — Intimas vero, quas ha gratias Viro Celeberrimo Prof. Froriep refero, partim quod innumera humanitati que liberalitatis documenta in me contulit, partim quod nomen suum inclytum in jus opusculi fronte inscribendi veniam mihi dedit; ut eundem, quem hucusque mihi gitus est, favorem, si ad patrios rediero lares, mihi servet, ab eo enixe peto.

Quod attinet ad operandi methodos exterorum, imprimis Gallorum et Anglo in succincta descriptione acquiescere me oportebat, quoniam libros ad prolixiorem positionem necessarios comparare mihi non potui. Veruntamen hanc descriptio suffecturam existimo, ut, disquisitionibus anatomico-pathologicis adjutus, varias ag methodos debitae submittas epicrisi, quam in factitanda praxi ducem sequi possis. Ceterum L.L. B.B. rogatos velim, ne in dijudicanda hacce opella, quam tenuissi esse facile largior, arbitrorum severiorum partes subeant; est enim libellus, qui, q intra certum tempus confici debeat, omni excusatione dignus videtur. Fore aliqua spero, ut prima, quae accipis, commentationis literariae lineamenta, adjectis pluri iisque novis fortasse, amplificem atque compleam. —

LITERATURA.

.bhandl. der königl. schwedischen Academie. 1752. etc.
t. nat. cur. Vol. II. Obs. 126.
Act. nat. cur. Vol. II. Obs. 37; III. Obs. 93; IV. Obs. 9.
tius, Tetrab. IV. S. IV. c. 76.
akia, L. I. c. 10.
natus Lusitanus. Cent. I. cur. 10.
throbus, in medical museum. T. I. Lond. 1763. 8vo.
nthropophyli sinceri. Gedanken über die im Schwange gehende Marktschreierei der Pillenärzte. Fr. 1751.
truc, traité des maladies des femmes. III.
halin, lettre à un médecin etc.
llonius, de morb. mulier. Tom. IV. p. 181.
— consil. III. p. 38.
rtholinus, Hist. anat. cent. IV. Hist. 2.
— acta Hafn. II. Obs. 44.
verius, cons. n. 42.
n der Becke (David), de uteri procidentia. Hamb. 1683. 8vo.
nivenius, de abditis morborum causis. c. 9.
rchelmann, in actis philos. Hass.
erling, medicus. p. 826.
nninger, Observat. Cent. IV. n. 38.
asius, Observat. med. rar. P. III. n. 1, 2, p. 42 sq.
ehmer, Observat. anat. rar. Fasc. II. p. 65.
— Diss. de prolapsu et inversione uteri ejusque vaginae relaxatione, Hal. 1745. — Haller, Coll. diss. chir. III. n. 86.
nacciolus, Enneas muliebr. c. 8.
net, Sepulchr. L. II. S. XXXII. Obs. 1—5. Lib. III. S. XXXII. add. Obs. 5.
— Medicina septentr. P. II. p. 21. sq.
ttoni, de morb. mul. cap. 69.
uillet, in: mémoires des savans étrangers T. III. an. 1761.
urgeois, Hebammenbuch. P. I. c. 34.
ugmans, in: Verhandelingen van Haarlem T. XII.
runner, Consil. n. 69.
runs an Henckel etc. Hannover 1774. 4to.
Büchner, Diss. de procidentia uteri. Erfurt 1744.
uchoz et Marquet, neueste Heilkunde. n. 8.
Castro, de morb. mul. L. II. c. 16.
hopart, Diss. de uteri prolapsu. Paris 1772.
laudinus, Consil. n. 127.
ommerc. Liter. Nor. 1731. p. 312. 1739. p. 31.
esgranges, in: Journal de médecine T. LIX. p. 350.
iemerbroeck, Anatome corp. hum. p. 197.
ieffenbach, Fricke und Oppenheim's: Zeitschrift für die gesammte Medicin etc. Bd. II. Hamburg 1836.
ieterich (Lud. Mich.), Rede von einem Vorfall und glücklich unternommenen Absetzung der Mutter. Regensburg. 1745. 4to.
ionis, p. 465.
olaeus, Encyclop. med. p. 860.

Dresdner neue Zeitschrift für Natur- und Heilkunde, herausgegeben von D.D. v. Ammon, Choulant, Haase, Kreyfsig, Loewe, Pech, Prinz, Reichenbach, Seiler. Bd. I. Dresden und Leipzig 1830.
Edinburgische medicinische Versuche; aus dem Engl. Bd. III. Altenburg 1751.
Encyclopädisches Wörterbuch der medicinischen Wissenschaften. Herausgegeben von den Professoren der medicinischen Facultät zu Berlin: D. W. H. Busch, C. F. v. Graefe, C. W. Hufeland, H. F. Link, J. M... Bd. XIII. Berlin 1835.
Ephem. Nat. Cur., Dec. I. Ann. II. Obs. 31.
» » » » » » VI et VII. Obs. 73.
» » » » » » IX et X. Obs. 62.
» » » » II. » I. Obs. 84. 112. 141.
» » » » » » III. Obs. 192.
» » » » » » V. Obs. 68. 204.
» » » » » » VI. Obs. 91.
» » » » » » IX. Obs. 94. 149.
» » » » III. » I. Obs. 114.
» » » Cent. I et II. Obs. 193.
» » » » III et IV. Obs. 108.
» » » » VIII. Obs. 98.
Epiphanius, Hist. n. 39.
Fabricius, Diss.: Facilitas insignis extractionis foetus vivi et incolumis in parturientibus, procidentia uteri si... versione laborantibus, tempestive tentatae. Helmst. 1748.
Fabricius Hildanus, Cent. IV. Obs. 60 sq.
— ab Aquapendente, de Oper. Chir. p. 97.
— (Phil. Conr.) Idea anatomes practicae. Wezlar 1742. 8vo.
Fontanus, Analect. p. 61.
Forestus, Lib. XXVIII. Obs. 35. 36.
Fricke, Annalen der chir. Abth. des allg. Krankenhauses in Hamburg. Bd. IV. 1833.
Gabelchover, Cent. II. n. 44.
Garmer (Joh.), Diatribe de quaestionibus quibusdam medicis. Hamburg 1683. 8vo.
— auctarium diatribes etc. 1684. 4to.
Giraud, in: Journ. de médecine T. XLV.
Gockel, Gallicinium. Cent. I. n. 20. II. n. 6.
Graaf, de mul. organis etc. p. 143.
à Gradibus, Consil. n. 42. 83.
Grimberg, Observ. med. anatom. pract. Hafn. 1695. 4to.
Grüling, Cent. I. Obs. 39. 40. 41. IV. Obs. 96.
Hagendorn, Diss. de procidentia uteri. Basil. 1624. et Cent. III. Obs. 3.
Harvei, de generat. animal. p. 519.
Harlefs, Rheinische Jahrbücher für Medicin und Chirurgie. Bd. X. 1825.
Heer (Henr. ab), Spadacrene (fons Spadanus) ut et Observationes medicae oppido rarae in Spa et Leodii animadversae etc. Leiden 1685.
Heister, Diss. de prolapsu uteri cum inversione, extra partus tempus ex terrore orto. Helmst. 1750.
Herbiniaux, traité des divers accouchemens labourieux etc.
Herlicius, de cura gravidarum. c. 31.
Hill, in: medic. comment. Edinb. IV Bd. p. 88 sq.
Hilscher, Diss. de procidentia uteri. Jena 1730.
Hippocrates, περὶ γυναικείης φύσεως.
Hoffmann (Maur.), Diss. de procidentia uteri. Altd. 1695.
Horne, Microtech. p. 467.
Jalouset, in: Journ. de méd. T. XLIII.
Johnson (Robert Wallace), New system of Midwifery. Lond. 1769. 4to.
Journal de médecine, T. IX. T. X. T. XVIII.
Kilian, Operationslehre für Geburtshelfer. Th. II. Bonn 1835.
Kirchheim, Diss. de procidentia uteri. Basil. 1675.
Klinge, » » » » Goett. 1787.
— Ueber den Vorfall der Gebärmutter u. d. Gebrauch der Mutterkränze in dieser Krankheit. Hannov. 179..
Kulmus, Diss. de uteri delapsu, suppressionis urinae et subsecutae mortis causa. Gedan. 1732.
Kupitz, in: Select. Francofurt. T. IV. Vol. IV.
Lentilius, Eteodr. p. 1333. 1335.
Levret, in: Journ. de méd. T. XL. p. 169. Vid. Auserl. Abh. für practische Aerzte. II Bd. III St. p. 51.

r, Journal etc. Bd. I.
cher, Diss. de uteri procidentia. Witteb. 1778.
hius, Consil. p. 447.
n, Arzt für das schöne Geschlecht. p. 133.
Diss. Aphorismi circa sequelas ex prolapsu uteri oriundas. Heidelb. 1786.
aigne, manuel de médecine opératoire, fondée sur l'anatomie normale et l'anatomie pathologique. 2ième édition. Paris 1837.
hetti, Obs. n. 61.
schal de Rougères, in: Journ. de méd. T. XXXVII.
on, Diss. de procidentia uteri. Altd. 1682.
iceau (François), traité des maladies des femmes grosses, et de celles qui sont accouchées. Tome I et II. Paris 1740.
atus, de morb. mul. L. II. c. 11.
urialis, de morb. mul. L. IV. c. 21.
— Consil. T. II. n. 57.
t, Diss. de uteri prolapsu. Paris 1772.
ha, Consil. n. 100.
o, sämmtliche Werke etc.
agnana, Cons. n. 222.
agni, de sed. et caus. morb. Ep. XLV. Art. 2 sq.
hiou, de morb. mul. L. II. c. 6. 30.
ner, Nachricht etc. Vid. Richter, Chir. Bibl. I B. IV S. p. 172.
tanus, de morb. mul. c. 8.
kens, Diss. de uteri procidentia. Ludg. Bat. 1729.
asius, Synopsis L. IX. c. 57.
, Diss. de procidentiis uterinis. Witteb. 1764.
n, de foeminae fabrica. P. II. p. 66. Lugd. B. 1708. 4to.
eus, L. XXIII. cap. 41. L. XXIV. cap. 18.
lin, L. I. Obs. 20.
r, Obs. L. III. p. 760 sq.
rius, Cent. III. cur. 91.
erosius, de morb. mul. L. II. c. 15.
bisch, das geprüfte Alcahest etc.
es ad Almansor, L. IX.
nus, Anthropograph. L. II. c. 35.
rius, Observat. communic. p. 434.
eus, Cap. 6.
seus, de vitae hum. primord. c. 34.
huysen, Heelcuren II. n. 1. p. 79. 88.
f, de concept. L. VI. c. 9.
let (Madme.) sage-femme: mémoire sur le cystocèle vaginal ou hernie de la vessie par le vagin, et sur les meilleurs moyens d'y remédier etc. Paris 1835.
ter (Aug. Gottl.), Anfangsgründe der Wundarzneikunst. Bd. I. Goett. 1782.
, Magazin etc. Bd. XXIII.
sch, Opera omnia anat. med. chir. Vol. II. Amst. 1744.
– Observ. n. 1. 7. 9. 24.
– Thesaur. anat. VI. p. 89.
tier, in: mém. de l'acad. de Chir. III. n. 15. p. 361.
uth, Observ. Cent. I. n. 77.
Samml. medic. Wahrnehm. IX Bd. p. 435.
anden, Diss. de prolapsu uteri inversi, ab excrescentia carneo-fungosa in fundo ejus interno. ex potu infusi crepitus lupi enato. Regiom. 1722.
ard, nouveau recueil d'obs. chirurgicales etc.
cher, Diss. de prolapsu vaginae et uteri. Lipsiae 1725.
nck, Observ. Lib. IV. n. 290. sq.
ichting, in: Verbrugge nieuw hervormde Examen van Land- en Zee-Chirurgie etc. Amst. 1748.
rig, Embryologia. p. 706. 732.
– Muliebria. p. 209. 304.
tetus, Armament. p. 159.
w, in: memoirs of the medical society of Lond. Vol. I.

Slevogt, Diss. de utero per sarcoma ex corpore protracto, postmodum resecto. Jena 1700.
Smellie, collections etc. p. 439.
Solingen, Embryulcia. c. 16.
Storch, Krankheiten der Weiber. T. VI.
Stroehlin, Diss. de prol. uteri etc. Argent. 1749.
Sylvaticus, Consil. Cent. IV. n. 30.
Sylvius, v. Spacchi.
Tymaeus, Cas. p. 202.
Tinelli, Cons. n. 57.
Titsingh, verdonkerde heelkonst der Amsterdammers etc. Amst. 1735. 4to.
Tolet, in: Journal des savans. an. 1700.
Trincavellius, L. III. n. 71.
Trotula, Cap. 5.
Varandaeus, de morb. mul. c. 10.
Velschius, Episagm. 77.
Verduc, Oper. de la chir. c. 35.
Verhandeling (ontleed en heelkondige) over de uitzakking en uitwassen van de lyfmoeder en scheede. 1767. 8vo.
Vesalius, Anatom. corporis hum. L. V. c. 15.
Viardel, von weiblicher Geburt. c. 17.
Victorius, Consult. n. 73.
Voelter, Hebammenbuch. p. 274.
Wachter, Diss. de prol. et inversione uteri. Halae 1743.
Wedel, Diss. de procidentia uteri. Jenae 1684.
Welsch, Diss. de uteri prolapsu. Lips. 1688.
White, in: medical observations and inquiries III. n. 1.
Wiel (Stalpart van der), Observationes rariores etc. Centuria prima. Leiden 1727.
Wolff, Observ. med. chir. L. I. n. 38.
Zacutus Lusitanus, Med. Pr. Hist. L. III. n. 6.
— Prax. Hist. Lib. III. c. 17.
Zeller, Bemerkungen. n. 4.
Zenguardinus, in: Genees en heelkundige aanmerkingen. Amst. 1734. 8vo. —
Zimmermann, Erfahrungen und Mittheilungen etc. Leipz. 1834. —

ADDENDUM.

Noli mirari, me titulos **integros** operum et commentariorum, in commentatione citatorum, textui iterum subjecisse, qui in indice literaturae, fronti scriptionis meae praefixo, indicati leguntur. Causa enim in eo est, quod, opere jamjam absoluto vitabar, ut **completam literaturae synopsin adjicerem!** —

SECTIO PRIMA.

[D]E UTERI PROLAPSU PRISCISQUE EUM CURANDI MODIS.

ONOMATOLOGIA. DEFINITIO.

eri procidentia, decidentia, prolapsus, descensus, sive exitus et egressus, ἔκπτω-
τῆς ὑστέρας, πρόπτωσις καὶ καταῤῥοπίη τῆς μητρῆς, chûte, descente ou relaxation de la ma-
e, Vorfall der Gebärmutter s. Mutterausfall, Uitzinking der baarmoeder, dowfal-
g of uterus, quem Arabes matricis praecipitationem vocant, etc. ab aliis synonyma
bentur, ab aliis distinguuntur.

Auctore Roderico a Castro, Lusitano,[1]) „tunc fit, cum uteri corpus per foemi-
pudendum ita evertitur, ut instar Struthiocameli ovi foras promineat, juxta majo-
aut minoris differentiam, prout violenta eversio contingit." Veteriores utrum totus
rus, an pars ejus tantum excidere et prolabi queat, diu dissenserunt. Qua de re
llonius[2]) haec habet: „De quaestione, an uterus totus procidat, non est adhuc ra-
inter veteres. Aëtius ex Sorano ita de utero prolapso sentit[3]): prolabitur ute-
, quum ita evertitur, ut foras promineat; nec enim totus a suis appendicibus ex-
utus excidit, alioqui id incurabile foret." — Contra nititur Arabum auctoritas, qui
stimant, totum excidere prolabique posse. Descensum uteri Hippocrates docens
ctionem quandam esse, vocat, τῶν μητρέων ὁρμὰς (uterorum impetus), et descensum
ri a minimis causis, procidentiam a validis oriri." Fernelius inter prolapsum et
censum hanc constituit differentiam „quod in descensu in infimas partes uterus
volvatur, prolapsus vero gravior sit, quod eversus uterus foras procedat, ejusque
dum instar ovi promineat; neque vero, ut imperiti putant, a suis solutus appendici-

---

1) Rodericus a Castro: De universa muliebrium morborum medicina. Pars Prima theorica. Liber secundus.
. 264. — Hamburgi 1662.

2) G. Ballonii (Guillaume de Baillou) medici parisiensis celeberrimi opera medica omnia. Tomus IV.
. XI, pag. 186. — Genevae 1762.

3) Cap. 76. Lib. s. Serm. 4; tetrab. 4.

bus ac ligamentis totus decumbit, nam si ita procideret, restitui minime posset; sed ligamenta fiunt laxiora, praesertim cum peritonaeum, aut ipsius vincula dissolvu aut disrumpuntur; ut enim variis partibus per diversas propagines alligatur, it per tunicam a peritonaeo demandatam." — Ballonius[1]) decidentiam inter (prola s. προόπτωσιν) et descensum (καταῤῥοπίην) distinguens, haec apponit: „Sunt aff congeneres, nisi quod illa ligamentorum laxitatem resolutionemque sequatur, haec cio quem depravatum motum ipsius uteri, ab insita quadam vi prodeuntem, ita appendicum vitium juvare potest." —

Mirum profecto est, haud paucos medicos et chirurgos exstitisse[2]), qui, uteri lapsu in dubium vocato, nunquam hoc viscus procidere, sed illud, quod uteri lapsus habeatur, nil nisi sarcoma aliamve vaginae excrescentiam, summum tu ejus internae partem esse, contenderint, quae elongata ad pudendum descendat. Astruc[3]) de his medicis judicat: „Pour avoir pu avancer un pareil sentiment, il que ces medecins n'aient jamais vu de descentes de la matrice, quoique assuréme mal ne soit pas rare!" —

DIVISIO.

Astruc tres prolapsus uteri gradus constituit[4]): „

1. Quand la matrice s'avance un peu plus qu'à l'ordinaire dans le vagin, et qu se trouve par là rapprochée de la vulve. Cet état est un commencement de cente; mais comme il n'est presque jamais suivi d'aucun accident digne d'atten et qu'il est assez commun aux femmes, qui ont fait plusieurs enfans, on se tente de le regarder comme un état ordinaire, où la matrice est un peu bas
2. Descente incomplète de la matrice, si uterus altius descendit.
3. Descente complète, si uterus ante partes genitales externas appareat." —

Chirurgi medicique obstetricii desideriis optime respondere videtur divisio in d

1) L. c. pag. 184.

2) inter quos: Job. Meckeren, Observat. med. chirurg. Cap. 51 et 54.
Henricus a Roonhuysen, Observat. Part. I, observat. 2; heelkonstige aanmerkingen. p.
Theodorus Kerkringius, Spicileg. anatom. Observat. 20.
Johannes van Horne, Microtechn. Sect. II. Part. I. §. 28.
Ettmüller, Colleg. pract. Oper. Pars II. p. 1067.

3) J. Astruc: Traité des maladies des femmes. Tome III. pag. 175 et 176. — Avignon 1763.

4) idem, l. c. chap. X. pag. 150.

dus, prout uterus vel in vaginam, vel plus minus ante partes genitales externas cendit. Illud **prolapsum incompletum** significat*): Uterus, derelicta sede nori, ut plurimum pelvis axim sequens, per vaginam usque ad symphysin ossium puita demittitur, ut digito explorante juxta constrictorem cunni sentiatur, et plequue elongatus inveniatur, deficiente abnormitate oculis animadvertenda. Qui si exlabia pudendi majora, inter femora demissus, conspicitur, quo fieri debet, ut vagina ertatur, et propter nexum cum segmento uteri inferiore partes prolapsas sequa- uteri **prolapsus completus** recte appellatur, tumorque, inter et ante partes gelles perspicuus, pro rerum varietate aut major aut minor, ex utero prolapso vaäque obducto constat.

Uterque prolapsus, quod ad diagnosin aliarum conditionum pathologicarum plurim valet, illud proprium habent et commune, quod morbum constituunt, quo ute- citra formae mutationem (si ab elongatione crebrius observata discedas) praevio in vaginam descendit, vel ante genitalia externa procedit. In utroque igitur casu, e prolapsus completus sit sive incompletus, digitus ad explorationem adhibitus prim uteri orificium attingat necesse est.

Proinde uteri inversi prolapsus, quem prisci medici, ut **Hippocrates**[1]), **Ballonius**[2]), tius[3]), **Paraeus**[4]), **Rousset**[5]), **Ruysch**[6]), **Primerosius**[7]), alii bene distinxerunt, ad us dissertationis argumentum non pertinet, quem apud solas fere puerperas mox partu exoriri, adnoto, quamquam **Le Roux** eundem ex fluore albo vel metrorrhagiis turnis exhaurientibus natum observavit. Priori in casu omnis fere culpa praemaae solutioni et nimiae distractioni placentae imputanda est**), saepeque exitium imnet, imprimis si uterus ex toto inversus ante partes genitales externas descendit. terum iste prolapsus, defectu ostii uterini, a proprio uteri prolapsu, qui inversione et, facile discernitur. **Mauriceau**[8]), descriptis prolapsus descensusque causis, haec

---

*) quem Levret (Journal de Med. par M. Roux. T. 40. pag. 180) semi — prolapsum vocat.

1) De morbis mulierum L. II. etc.

2) Opera omnia medica. T. IV. Cap. IX.

3) In Spachii Gynaeceis.

4) De generatione homin. In parte sec. Gynaec. Gasp. Wolf. Cap. 61.

5) De partu caesar. In oper. praeced.

6) Opera anat. chirurg. T. I. Obs. 7. p. 10.

7) De morbis mulierum. L. II. Cap. XV.

**) Exempla hujusmodi funesta cheu! saepius traduntur. Klinge obstetricem quandam, funiculum umbiliem importune vellendo, uterum extorsisse narrat! —

8) François Mauriceau, (Traité des maladies des femmes grosses, et de celles, qui sont accouchées. 2 Tom. ris 1740.) Tom. I. Liv. III. Chap. VI. p. 392.

apponit: „Mais le renversement ne se fait jamais qu'en suite de l'accouchem et principalement immédiatement après, à cause que pour lors son orifice intern presque aussi étendu et dilaté que son fond, ce qui n'est pas de même en un a temps, où, étant fermé, il ne lui peut pas laisser lieu de se renverser ainsi." —

Passim interrogatur, utrum prolapsus vaginae semper uteri prolapsum a cedat, ac vagina dein uterum detrahat, an uterus efficiat, ut vagina invertatur e que sequatur? Si vaginae prolapsus existit, raro uteri procidentia immediate su quitur, sed tum demum, ut videtur, cum vaginae prolapsus completus est, id si omnes vaginae tunicas totumque ejus ambitum complectitur[1]); minime, cum membrana interna, vel alteruter vaginae paries prolabitur (prolapsus vaginae inc pletus). Quodsi uterus sequitur, causa non in eo est, quod per vaginam detrahi sed in eo, quod vagina flaccida (cujus prolapsus tantum laxitate oriri potest, ig ab hernia vaginali, tensionem offerente, tactu jam distinguitur) utero non amplius crum normale exhibet, itaque hic pondere suo deprimitur. Sin uterus extra pa genitales procedit, tota vagina sequatur necesse est, itaque prolapsus totalis vagi inversae oriatur.[2]) —

Recentiori demum aevo de vaginae polapsu completo expositum est. Alii e scriptores imperfectum tantum vindicant; alii vaginam prolabi posse, plane dubita imo nuper Klinge[3]) haec scripsit: Generatim vox „prolapsus vaginae" morbum n sat accurate significat; quisque enim prolapsum intelligit totalem, at vero tunica t tum interna mucosa, a tela cellulosa subdita secedens, prolabitur. — Astruc[4]) h perhibet: „Ce n'est jamais le vagin en entier qui descend; la chose est absolum impossible (!), mais c'est quelque portion du vagin, ou, pour mieux dire, quelq portion de sa tunique intérieure. C'est pourquoi ces prétendues descentes ne mé tent à proprement parler que le nom d'allongemens du dedans du vagin." —

1) M. J. Chelius, (Handb. der Chirurgie. Heidelberg, Leipzig und Wien 1833; 4e Auflage.) Band §. 1171. p. 659.

2) Levret. l. c. p. 180.

3) J. H. W. Klinge. Ueber den Vorfall der Gebärmutter, und den Gebrauch der Mutterkränze in die Krankheit. Hannover 1790. pag. 12.

4) l. c. pag. 178. §. 1.

SYMPTOMATOLOGIA. DIAGNOSIS.

Veteriores jam scriptores ea, qua potuerunt, perspicuitate prolapsus uteri signa cripserunt. Rodericus enim a Castro [1]) haec offert: „Cognoscitur affectio, quia in ıcipio plurimus erumpit sanguis; deinde consequitur dolor partium, quibus uterus ectitur, praecipue lumborum, pudendorum, imo ventris ac praecordiorum; sed et ipso pudendo gravitas percipitur, ac tumor ovi forma; stercus et urina supprimun- ab uteri tumore, vesicam et rectum intestinum comprimente; febris adest, inter- n convulsio aut tremor, et gravitas quaedam veluti fili glomeratio; haec plerumque ıs causas accusant; si vero ligamenta humore et mucositate perfusa sint, sine do- e uterus excidit, ac pudendum humore madet, et praecessit victus ratio humidior, ıs piscium recentium (!), fructuum, et vita deses. Si putrefacta fuerint ligamenta, ulenta sanies prodit; si scissa, sanguis.“ — Ballonius [2]) jam accuratiorem apposuit scriptionem, haec referens symptomata: „Si ergo descensus uteri sit extra vulvam, etiam intra eam, exigua tumoris specie apparet, percipitque obstetrix (medicus) erum pudendo obvium; si autem laborans erecta steterit, quoddam gravitatis pondus pudendum incumbere sentit; si vero sedeat, aut supina jaceat, vel alvum exoneret, asi onere rectum intestinum aut etiam vesicam premi animadvertit; sin prona ja- at, urinae difficultate premitur, et viri congressum amplexusque venereos refugit et rtimescit. — Descensu uteri procidentiam graviorem esse, extra controversiam est, od eversus uterus procidat foras, ejus fundus promineat, et manu attrectari possit, serini aut majoris alicujus ovi magnitudine, in cujus ima parte foramen conspicuum t, quod est uteri ipsius orificium. Initio partium circumjacentium, puta lumborum, pogastrii et pudendi dolor est insignis, febris magna et haemorrhagia laborantem ercent ob ligamentorum tensionem et ruptionem (!); sed post aliquod temporis inter- llum dolore mitescente dumtaxat gravitatis et ponderis sensus percipitur, molestiam- ie non levem percipit mulier, si quando ambulare et incedere cogatur; si ruptio ali- ia praecessit, ob immoderatum sanguinis profluvium saepius laborans in summum tae discrimen conjicitur, excrementorumque alvi et urinae suppressiones contingunt, uum vero a laxitate ligamentorum uteri decidentia aut prolapsus oritur, pedetentim alum fit, viresque acquirit eundo, non adeo vehemens dolor aegram fatigat affligit- ie; praecesserunt causae appendices uteri laxantes et humectantes, ut insessus in uis, sessio super lapidibus frigidis, victus ratio humidior, aut uteri hydrops. De-

1) l. c. Lib. II. p. 265.
2) l. c. pag. 188.

nique, quum ab ulcere ligamentorum erosio contingit, ut ulceris indicia apparent, purulenta quaedam colluvies sensim per sinum pudoris stillat et effluit, etc.“ — M brevius Mauriceau [1]) diagnosin exponit, prolapsum atque descensum distinguens: précipitation (prolapsus) se connaît à la vue, et la descente se sent facilemen doigt, en le mettant dans le vagin, car on y rencontre aussi-tôt la matrice et son fice interne, qui est fort proche de la partie honteuse, principalement lorsque la fe est debout.“ Satis plena atque ampla haec symptomatum expositio mihi videtur: dubie symptomata ex uteri dislocatione potissimum proficiscuntur, et non tantum ad pa finitimas, sed per sympathiam quoque ad longinquiores porriguntur. Quodsi prola subito per causam violentam accidit, symptomata importuniora apparent; mitiora, si ut causis relaxantibus similibusque pedetentim expellitur. Prolapsu incompleto, uteru pelvim minorem demissus, in vagina sedet, pressionemque exercendo haec sympto profert, quae, quo altius descendit matrix, eo graviora sunt: aegrotae conqueri solent loris sensum in lumbis, in regione sacra, circa inguina, per totum vaginae circuitum, in tota pelvi. Forsan causa doloris in ligamentorum utero adnexorum tensione cerni Porro gravitatem superioris vaginae partis accusant, quae partim ipsius uteri pond partim viscere abdominali eum premente excitatur et sustinetur [2]). Corpus erectum, s cora in recto accumulata, menses imminentes pressionem adaugent. Semper fere mi anomaliae variae exoriuntur; ut plurimum enim vesica urinaria uteri delapsi loco poti et prout vesicae collum huc illucve spectat, aegrotae aut retentione aut incontinentia uri afficiuntur. Alvus difficillime excernitur, nec raro obstruitur, quoniam uterus prolap rectum intestinum comprimit, stercoraque retinet. Solito more fluor albus haec symp mata comitatur, vel causam vel effectum prolapsus sistens. In universum horizontali c poris situ molestiae diminuuntur, augentur si mulieres erecto corpore diutius movent imprimis si onera gestant graviora, si scalas adscendunt etc. Genitalium internor exploratione patet, inferius uteri segmentum in vaginam altius delapsum pauloque midum reperiri [3]). Prolapsu uteri incompleto, pars tantum vaginae eaque super utero adnexa (fundus) invertitur. —

Si completus est prolapsus, uterus igitur ante labia pudendi majora demiss

---

1) l. c. Tome I. p. 173.

2) Camper's Betrachtungen über einige Gegenstände in der Geburtshülfe. Th. I. p. 107.

3) Levret (l. c. p. 184.) ut prolapsus completus ab incompleto rite distinguatur, explorationem vesperti tempore institui jubet, quippe quo prolapsus gradum suum certo indicaturus sit. Hunc in finem etiam clysr emolliens applicari suadet, ut intestini recti stercora evacuentur, quae fulcri instar uterum saepe retineant. —

ina sistit partem, uteri corpus fundumque continentem. Cum uteri prolapsu npleto nunquam non completa vaginae inversio conjungitur. Eam tan- uteri partem extrinsecus cernere licet, quae, cum vaginae fundo juncta, os uteri- a exhibet. Totalis uteri prolapsus visui offert molem carneam oblongo-rotundam, m veteriores cum ore cyprini (os tincae) vel cum glande penis virilis comparabant. ipsa pelvi nulla amplius uteri pars invenitur, quippe cujus locum partim vesica naria [1]), partim organa finitima occupaverint, quibus novum quasi patescit cavum, quod se insinuent. — Camper [2]) tamen hunc prolapsum cum hernia intestinali vera peram comparavit. — Omnia symptomata, quae in uteri prolapsum incompletum veniunt, completo admodum adaugeri debere, nemo non videt; etenim utero ante tes genitales descendente non modo vaginae inversae et ligamentorum, verum etiam nium partium cum utero cohaerentium, ut vesicae urinariae, intestini recti, imo plu- iorum abdominis viscerum tensio et distractio quam maxime exaltantur. Haud raro tur aegrotantibus, praecipue si prolapsus subito irruit, lipothymiae, motus febriles, asmi graviores, nausea, vomitus, reliqua superveniunt [3]). Lotii secessus multo dif- lior redditur, quum vesicae fundus in pelvim altius descenderit, itaque plica per li vesicae angulum formata major evaserit. Sub his urethra in tumorem prominen- n detracta saepe directionem normali contrariam spectat, ita ut catheterem per ure- rae orificium immissum haud sursum sed deorsum flectere oporteat, si vesicam in- re velis [4]). Hoc propterea summi est momenti, quod, si neglexeris, instrumentum ile viam spuriam sibi aperire potest. — Quodsi mulieres, pravo pudicitiae studio ctae, hoc reticent, ingentes saepe calamitates in futurum sibi pariunt: frictione enim, am vagina et inferius uteri segmentum per femora et vestimenta experiuntur, nec n situ partium prolapsarum declivi, imo solo aëris irritamento, non sanguinis tan- m affluxus illuc adaugetur, verum etiam urinae stercorumque contactu partes dictae flammantur, saepeque miram in molem tumescunt [5]). Postremo excoriationes, sup-

---

1) Vesica urinaria uterum delapsum sequatur oportet, quoniam utraque pars peritonaei processu inter se guntur, id quod Ruysch (Obs. anat.-chirurg. I.) recte iam adnotavit.

2) l. c. p. 108.

3) Cf.: Primerosius l. c., et: de Heer, Obs. med. Observatio XXII.

4) Quam rationem egregie delineatam ac descriptam invenies in opere ingenioso de uteri morbis, a Domina ivin et professore Dugès edito: Traité pratique des maladies de l'utérus et de ses annexes, fondé sur un grand mbre d'observations cliniques; accompagné d'un atlas de 41 planches in folio, gravées et coloriées, représen- nt les principales altérations morbides des organes génitaux de la femme. Paris 1833, 2 vol. in 8vo; Atlas in fol.

5) Mauriceau (Observations sur la grossesse, T. II. p. 79.) aliique uterum saepenumero ad genua usque de- psum viderunt.

purationes, indurationes malignae oriuntur, e quibus haud raro ulcera carcinom... fistulosa, gangraena, demum mors profluunt. — Sin vero aegrotae prolapsui deb... attentionem impendunt, munditiei student, frictiones cavent, vaginae plicae rugae tandem explanantur, nova eaque solida membrana epidermidi haud absimilis vag... obvestit [1]), saepeque foeminae plurimos per annos, imo per totam reliquam vitam ... prolapsum impune ferunt. Characteristicum quoque illud est, quod intra menst... tionis periodum sanguinem circa tumoris apicem ex uteri orificio scaturire videmu... Non infrequenter accidit, ut, compresso utero situque ejus mutato, catameniorum ... xus in metrorrhagiam habitualem degeneret.

Praeterea ad diagnosin certius confirmandam magni est momenti, ut eos m... bos obiter attingamus, quibuscum uteri prolapsus ob aliquam sympto... tum similitudinem confundi possit. In scriptis enim tam veteriorum quam re... tiorum medicorum exempla tradita legimus, quae morbum huncce creberrime cum ... esse confusum, certissime nobis persuadent; imo vero quotidie similes a medicis e... res committuntur. Cujus rei causa haud dubie in exploratione manca et inepta ... nitur; quamquam enim uteri prolapsus cum pluribus fabricae vitiis genitalium finiti... rumque organorum communia quaedam habet symptomata, tamen cum his confu... vix potest, dummodo ocularis inspectio (autopsia) cum manuali exploratione junga... Utraque nunquam est negligenda; haec quidem vespertino tempore, quo maxime p... minet prolapsus, ita ut aegrotam pedibus insistere jubeamus, commodissime insti... tur. — Polypi, hernia vaginalis, prolapsus vaginae, uterus nimium demissus (sul... dens) inter primam graviditatis periodum, inter menstruationem, in scirrho et haem... rhoidibus, praecipuos sistunt morbos, quorum in exploratione administranda ration... habere oportet. Diagnosis autem nunquam non facilis est.

1. Polypi [2]), qui decipere medicum tantum possunt, si, majorem assecuti am...

---

1) Hill. in: Medical and philosophical Commentaries of Edinburgh. p. 88.

*) Forsan prolapsus uteri completus primum medicos de sanguinis menstrui fonte certiores reddidit; qu... enim inter fluxum catameniorum sanguinem neque ex vaginae parietibus neque ex alia systematis sexualis pa... sed ex uteri orificio prorumpere sibi persuasissent, scaturiginem ejus in uteri cavo ponendam ratiocinati sunt. Jam Hippocrates (de morb. mul. Lib. II. C. 39. 11.) hujus phaenomeni mentionem fecit. —

2) Augustus Theophilus Richter (Anfangsgründe der Wundarzneikunst, Göttingen 1782, Bd. I. §. 635. 417.) haec addit: Praeter polypos aliud tumoris genus in vagina deprehenditur, quod polypis adnumerari sol... Multum similitudinis cum polypis tunicae pituitariae narium offert. Constat nonnisi ex membrana vagin... interna, alicubi praeter normam relaxata, crassescente, elongata, quam ob rem prolapsum tunicae vag... nae internae potius nominari oportet. Quodsi adstringentibus et roborantibus injectionibus non tollitur, ...

nem, vaginam explent, uterum e situ normali non detrudunt, sive in vagina sive ipsa matrice exorti sint. Polypus reponendi conaminibus resistit; comprimi quidem est, non reduci, id quod prolapsus uteri plus minus fieri patitur. Tumor polypo- neque os uteri, nec vaginalem portionem rel. exhibet, quibus prolapsus uteri sem- insignitur. Quodsi polypus ex genitalibus propendet, dicta criteria semper desi- antur, quare nunquam cum prolapsu simplici, veruntamen cum prolapso utero erso, potest confundi. Facile tamen duritie majori, incremento tardiori aut minus brifico, varicibus in tumore polyposo saepe perspicuis aliisque distinguitur [1]).

2. Haud raro Vaginae prolapsus cum uteri procidentia confunditur, qua de re eriores chirurgi perpetuo inter se dissidebant. Utrumque autem vitium, quod nu- iores observationes docuere, seorsim existunt; interest tantum, ut rite distinguan- — Vaginae indumentum internum membrana est laxa, mollis, rugosa, facile ce- s, quae variis causis adeo relaxari et extendi potest, ut, a tela cellulosa subdita se- ens, vel toto ambitu, vel parietis parte prolabatur (prolapsus vaginae totalis et par- is). Si illud evenit, et, ut Heisteri [2]) verbis utar „coronae carnis crudae ad in- r vagina ex genitalibus propendet" (die Scheide hängt wie ein Kranz von rohem isch zur Geburt heraus), in medio quidem tumore apertura cernitur, per quam de- tempore catamenia proruunt, quae tamen marginibus magis plicatis rugosis quasi roversis, imo majori etiam amplitudine a vero uteri orificio (in prolapsu uteri), ppe quod marginibus tenerioribus laevioribus prominentibus excellat, facile discer- ur. Illic apertura formam magis rotundam prae se fert, hic transversa orificii uteri ura animadvertitur. In prolapsu vaginae explorantis digitus vel specillum inter tu- rem et labium pudendi externum non ad vaginam vel uterum pertingit. — Uno tum vaginae pariete prolapso, apertura juxta tumoris marginem, non in centro ob- vatur. Aegrotantes nunquam tensionem dolorificam ligamentorum uteri conquerun- ; generatim symptomata omnia multo leviora sunt, quam prolapso utero. Inter cri- ia prolapsus uteri atque vaginae Astruc (l. c. §. II. p. 180) haec refert: „La scente de la matrice, quand on l'a repoussée et remise en place, y reste ordinai-

stringi, vel, quod fere melius, resecari potest. At vero hic quoque tumor causis internis, praecipue syphili- s, nonnunquam originem debet, et priusquam operatio instituatur, remedia interna adhiberi jubet.

1) Van Swieten, Comment. in H. Boerhaavii Aphorism. T. IV. p. 539.
Saviard, Recueil d'observations chirurg. p. 57.
Ruysch, l. c. T. I. Obs. 58. p. 54.

2) Chirurgie. P. II. de operat. Cap. 144. p. 657.

rement, a moins que la malade ne fasse quelque effort nouveau; au lieu qu'on a remettre la descente du vagin; elle reparait dès qu'on retire le doigt.“ Neque in prolapsu vaginae uterus suetum tenet locum [1]); nonnunquam tantum paulo scendit, eo altius quidem, quo magis vaginae prolapsus completus est, ante gen externa perspicuus. Eadem ratio in hernia vaginali locum habet, quae tamen e rationem multo accuratiorem requirit.

3. Hernia vaginalis externe etiam eo potissimum ab uteri prolapsu differt, tumor in uno tantum vaginae pariete animadvertitur; os uteri initio certe liberum peritur et cum tumore nihil commercii alit. Quales autem partes postea uterus in hernia vaginali, infra exponam. —

4. Descensus uteri, vel graviditate vel aliis causis inductus, facile dignosc dummodo momenta illa causalia intueamur. —

Reliquas conditiones levioris ponderis, quum interdum ad errores medicos s xerint, breviter subjiciam.

5. Hoin [2]) de colli uteri elongatione retulit, ejus praecipue partis, quae in ginam propendet (portionis vaginalis colli uteri). Collum uteri, inquit, statu nor vix pollicis longitudinem aequans, variis de causis ad pollices sex octo et quod currit elongari, crassitiemque pollicum sex septem (!) assequi potest; corpus u nequaquam offenditur, sed solitum obtinet locum. Diagnosis hujusce morbi a p lapsu uteri vero propter similitudinem utrique communem haud raro difficilis est; runtamen forma cylindrica, incrementum tardius, minus dolorificum, nec non prohi repositio, quam Hoin accusat, lucis aliquid affundere possunt. Eandem condition multi alii [3]), inter quos Levret [4]), Cruveilhier [5]) observarunt atque descripserunt.

---

1) Levret. l. c. p. 178.
Barbette, Chirurgie. P. I. Cap. 8. p. 36.
Van der Beek, de uteri procidentia.
Heister, l. c. P. II. de operat. Cap. 144. p. 675.

2) Journal de médecine. T. XL. p. 352.

3) Desgranges (Journal de med. T. 59. Cf. Richter's Chir. Bibl. Bd. 7. St. 3. p. 492) in prolapsu incompleto inveterato talem labii oris uteri anterioris mutationem longitudine pollicis unius et dimidii obse vit; labium posterius integrum erat. — Richter hisce in casibus resectionem certissimum imo unicum remed existimat, haemorrhagiam, ab aliis maxime reformidatam, vix profusam evadere posse asserens, quoniam med ejus fontem stypticis remediis obstipare valeat. — Desgranges inflammationis subsequentis causa ligaturam horrescit.

4) l. c. p. 360.

5) Cruveilhier (anatomie pathologique du corps humain etc. Paris 1836. XVIe livraison. pag. 2. Pl. „Ad phaenomena“ inquit „notatu dignissima, uteri prolapsum comitantia, elongatio hujus organi pertinet, qu

6. Levret[1]) etiam nomine dislocationis uteri (déplacement de la matrice) mor- describit, cujus symptomata prolapsus uteri incompleti suspicionem movere que- Aegrotantes varias ventris affectiones conqueruntur; mictus difficilis est, abdo- inflatum, tactu dolorificum, catamenia ad normam non respondent, fluor albus ac- it etc. Levret, instituta exploratione interna, os uteri nullum, sectoque postea ca- ere, uterum in pelvi transversum invenit, ita quidem, ut os uteri mediae intestini i parti, fundus vesicae urinariae insideret. Veruntamen interna exploratio hisce in mplis diagnosin illustrat.

7. Idem pertinet ad uteri reclinationem seu retroversionem, si ejus fundus, in- rectum et vesicam demissus, alvi obstipationem, urinae retentionem, aliaque sym- mata inducit. Medici, qui hac de re observationes apposuerunt[2]), vaginam com- ssam elevatam, in pariete ejus posteriori tumorem durum solidum deprehenderunt. uteri difficillime nec nisi in regione symphyseos ossium pubis attingi potuit. Pel- diametri semper amplae fuerunt, et plerumque conditio ista in media graviditatis iodo vel tertio quartove mense exstitit.

8. Hydrops perinaei, mulieribus ascite laborantibus nonnunquam superveniens, et ne vix quidem, ut cum uteri prolapsu confundatur, ansam praebere potest; a enim fluctuatio de morbi natura certiores nos reddit[3]). Posticus enim vaginae ies, aqua per telam cellulosam diffusa extensus, saepe vesicae more ex genitalibus mittitur.

9. Apud gravidas, pluries partum jam enixas, haud raro per novissimos gravi- atis menses in anteriori vaginae pariete subter pubis arcu tumor rotundiusculus ma- minusve prominens conspicitur. Nil aliud est, nisi duplicatura tunicae vaginae ernae, quam pristina capitis infantilis pressio effecit.

---

nunquam non observavi, et J. Cloquet (pathologie chirurgicale; plan et méthode qu'il convient de suivre s l'enseignement de cette science. Thèse du concours. Paris 1831, in 4to; pl. VIII, fig. 3.) icone egregie licuit. Quae elongatio potissimum locum respicit, quo uteri corpus cum collo cohaeret; comitem habet co- tationem hujusce partis maxime notabilem." etc.

1) l. c. p. 296. — Cf. Steidele, Sammlung chirurgischer Beobachtungen. 3ter Band. p. 188.

2) Lynne, medical observat. and inquiries T. IV.; Cf. Richter's Chir. Bibl. B. I. St. 4. p. 47.
Hooper, cf. Chir. Bibl. B. 4. p. 61.
Bird, cf. Chir. Bibl. p. 62.
Saxtorf, (collectanea Havniensia Vol. II.) cf. Chir. Bibl. B. 4. p. 235.
Hirt, cf. Starke's Archiv für die Geburtshülfe. St. 1. p. 48.

3) Sennerti institut. L. II. T. I. C. IX.

10. Quamquam Levret [1]) de uteri gravidi prolapsu dubitat, tamen ex longo tempore medici fide digni, Fabricius [2]), Jalouset [3]), Saviard [4]), Portal [5]), Dicre[6]) Müllner [7]), alii, rebus in facto positis eum affirmarunt. Hic quoque prolapsus incompletus vel completus existit, quorum uterque partim signis graviditatis, p conditione externa voluminosa tensa partium prolapsarum a simplici procidentia cernitur. Qui quamquam nullo non graviditatis mense existere potest, creber tamen in primo ejusdem dimidio, haud raro inter partum exoritur. Nunquam praedispositio quaedam partium sexualium, debilitas et laxitas fundi vaginae cum sistentia aliqua colli uteri antecedat necesse est, praeter quae infantis pondus, di trorum pelvis amplitudo haud mediocris, et inter parturitionem praematura cont moliminumque elaboratio erecto corpore, ad excitandum prolapsum plurimum ferunt.

11. Saviard [8]) et ante eum nonnulli (ut Timanus a Güldenklee) scriptis exempla memoriae prodiderunt, in quibus mulieres quaedam prolapsu uteri comp laborantes a medicis vel peritioribus hermaphroditis sint adnumeratae; id quod im mis apud Romanos accidisse dicunt, qui, opinionibus praejudicatis capti, omnes drogynos aquis submergi curabant, membra societatis humanae inutilia esse rati; re multas mulieres insontes periisse, vix quisquam diffitebitur.

12. Cum uteri prolapsu fluor albus subinde consociatur, qui variis interdum causis acorem singularem, colorem, consistentiam adsciscit, et ab imperitioribus, vero habitus pure, scirrhi uteri in carcinoma conversi effectus existimatur, impri quod symptomata cum prolapsu uteri juncta eorum opinionem confirmant [9]). At v causae praegressae, dolor scirrhi multo atrocior, lancinans, odor profluvii cadave

---

1) Levret nimirum elongationem colli uteri, quam ingrediatur infantis caput, saepeque ex genitalibus mineat, illud esse putat, quod ab aliis pro uteri gravidi procidentia habeatur.

2) Progr. de foetus vivi extractione utero prolapso. Helmst. 1748. Cf. Haller's disp. chir. T. III. p. 4

3) Journal de médecine T. XLIII. p. 366.

4) Recueil d'observations chirurg. Obs. XV. p. 66.

5) et 6) Mémoires de l'Acad. royale. T. III. p. 369.

7) Seltene höchst merkwürdige Wahrnehmung von einer sammt dem Kinde ausgefallenen Gebärmut nach einer 9monatlichen Schwangerschaft, wobei Mutter und Kind beim Leben erhalten wurden. 1771. 8

8) l. c. Obs. 15. p. 57.

9) Püzos, (Traité des acc. p. 244.) de muliere quadam refert, quam medicaster fluore albo laborantem ravit, cujus causa in solo uteri prolapsu cernebatur. Malum eum in modum exasperabatur, et corporis oeco mia oblatis medicaminibus ita evertebatur, ut postea de radicali sanatione non amplius meditandum esset.

…n, materies ichorosa longeque liquidior, quam in fluore albo, exploratio interna ac-
…ratior, aliaque multa rem ad liquidum perducent.

13. Denique uteri prolapsus simulatus, i. e. arte effectus, mulierum subdolarum …eviter hic commemoretur oportet. Ambrosius Paraeus [1]) exemplum tradit, quo men-…a, ut stipem ex aerario obtineret, vesicam bubulam sanguine oblitam aëreque im-…tam spongiae ope collo uteri affixerat, eoque modo omnibus imposuerat. Iidem …li admodum numerosi in medicis annalibus descripti leguntur. —

AETIOLOGIA.

Vetustissimi jam scriptores ingentem causarum catervam tradunt; Hippocrates [2]) …im „omnis occasio" inquit „uterum e suo loco potest propellere, si quid mali ha-…erit." Idem vero multas occasiones apponit. Haud dubie autem in enumerandis …usis modum excesserunt, nullum fere momentum tam leve habentes, quod uteri pro-…psum proferre nequeat; proinde exceptio foret statuenda, si qua mulier isto malo …caret. Quae cum ita sint, causas tantum graviores enumerabo, easque deinceps se-…ndum indolem describam.

CAUSA PROXIMA.

Medicorum plurimi [3]) cujusque aevi proximam prolapsus uteri causam in liga-…entorum uteri ruptura aut relaxatione collocare consueverunt [4]). Existimabant enim,

---

1) Thesaur. chirurg. Lib. XXIV. Cap. XVIII. fol. 566.

2) Lib. 2. de morbis mulierum.

3) Gölicke, Tract. de procidentia uteri. V. Halleri disp. T. III.
Böhmer, De prolapsu et inversione uteri ejusque vaginae relaxatione. ibid.
Püzos, l. c. p. 241.
La Motte, Traité des accouchemens. T. II. p. 1247.
Smellie, Treatise on the theory and practice of Midwifery. p. 422.
Heister, kleine Chirurgie, cap. 60. p. 330.
Aitken, principles of Midwif. p. 112.

4) Rodericus a Castro (o. c. lib. secund. p. 264, 265.) ita hac de re refert: „Sunt porro hujus affectus …usae variae; nam humiditas et mucosa substantia, ad uterum fluens, vincula laxat, et longa sessio in loco …gido musculos refrigerat ac resolvit, quod senioribus accidit, et iis, quae in frigido loco pedes diu continue-…nt, siculi lotricibus; sed et multae aliae causae hujus affectus reperiuntur; ut: nimius in partu conatus, aut in …nesmo, vel secundinarum expulsione, et in artificiosa foetus ipsius vel secundineae extractione; sternutatio fre-…ens, strepitus, casus, ictus, saltus, cursus acclivis aut declivis, choreae, vociferatio, sectio lignorum, et insuper

si relaxatio subsit, uteri ligamenta congestione humorum mucosorum aut seroson cruditatum colluvie, pedum refrigerio, aliisque causis relaxari et quasi resolvi, u igitur situm normalem sustinere amplius non posse; sin ruptura, causam in violen externis, suppuratione aut putredine esse ponendam. Felix Plater[1]), ab hac sen tia recedens, colli uteri a partibus ambientibus dissolutioni proximam causam assig vit. Jam vero structurae ligamentorum uterinorum disquisitio anatomica priorum dicorum hypothesin refellit; constant enim ex duplicaturis peritonaei, reticulis vaso sanguiferorum et lymphaticorum pariter atque nervis pertexuntur, itaque utero a gendo solum inservire non possunt[2]). Quod jam Saviard[3]), Levret[4]), Camper Astruc[6]) aliique comprobarunt; ligamenta uteri semper laxa, nunquam stricta, in

---

quae animum afficiunt, ut filiorum amissio, hostium incursus, conflagratio domus, periculosa navigatio, a qu facile mulieres exsolvuntur et uterus prolabitur; ad haec ex spiritus cohibitione, oneris elevatione, ac coe desiderio, aut longiori Veneris abstinentia, putrefactione, corruptione, vel incisione ligamentorum."

G. Ballonius (o. c. T. IV. Cap. XI. p. 185.) haec apponit: „Prolabitur uterus relaxatis vinculis. bus coalescit, adjungitur, movetur, nutritur, sive refrigeratio sit uteri et appendicum, ut contingit mulieribus tricibus, aut quae frigidissimis lapidibus aut aqua insident; sive mucosa sit substantia tum in corpore uteri, t in acetabulis, ut gravior factus uterus suo non contineatur loco, sive id ab externo aëre frigido proveniat, xime tempore menstruorum hiante utero, casu, motu, resolutione ipsa et paralysi; accedit et coeundi libido, q proprie καταῤῥοπίαν (descensum) inducit."

Thom. Batholinus (Actor. med. Part. 2, cap. 44, p. 139. / V. Stalpart van der Wiel, centuria prima, serv. 69.) procidere posse matricem, ac praecipue hydropicis concedit: cujus rei bina sibi obvenisse exem memorat. Quoniam enim abundanti illo humore, in ventre praeter naturam collecto, necesse est, ut laxio evadant uteri ligamina; ast vero non absonum est, si dicamus, eum, cum quod lubricus sit, tum prop gravem aquarum multitudinem deorsum deprimi. —

1) Praxis tract. III. Lib. II, de part. procidentia, Cap. II. p. 586. — „A dissolutione" inquit „vel divisio cervicis uteri a partibus quibus adnectitur, uteri procidentia exsurgit. Quod cum citra divulsionem connex fibrosi, quem cervix cum vicinis sedibus constituit, fieri nequeat, uteri procidentiae causa proxima haec illi cervicis connexus dissolutus erit."

2) v. Haller, in: Prim. lin. Physiolog., ex edit. Wrisbergii, Cap. XXIX. §. 842, dicit: „Peritonaeum ute accurate nectitur, absque adipe medio. ut ipsi undique pro externa membrana sit. Non intercidit, quin to uterus mobilis sit."

3) l. c. Obs. XI. p. 42.

4) l. c. T. XL. p. 169.

5) l. c. p. 107.

6) l. c. Chap. X. p. 153, ita verba facit: „Les prétendus ligamens larges ne sont qu'une expansion du p ritoine, laquelle, après avoir recouvert extérieurement le fond de la matrice, va s'attacher aux lombes. vers l'e droit. où le mésentère lui même est attaché. Ce n'est par conséquent qu'une simple membrane assez lâche, entièrement incapable de tenir la matrice suspendue. Quant aux ligamens ronds, outre, que par leur positio ils seroient plus propres à tirer la matrice en bas, qu'à l'empêcher de tomber, on sait, qu'ils ne sont form que par un lacis de vaisseaux artériels et veineux entrelacés ensemble, et par là même peu en état de conti buer à retenir la matrice en place droite au milieu de l'hypogastre; aussi ne l'est elle presque jamais. Il r sulte donc de là, que dans l'état naturel la matrice n'est tenue en place que par le fond du vagin, sur lequ elle porte, et par conséquent, que dans l'état contre nature la matrice ne descend, que parceque le fond du v

ntes, si uterus normali utebatur situ. Denique ligamentorum dolores ut plurimum prolapsum incipientem accedunt, non antecedunt, increscente augentur, ergo exsione quam patiuntur prodeunt; si fulcitur uterus, ligamenta eorumque vicinia doibus destituuntur. Ruptura ligamentorum perfecta absque vitae discrimine cogitari quit, etiamsi tantam violentiam existere posse opineris, quae illam efficiat. Neque ius Plateri theoria de solutione continui refutatur: omnes enim observatores uteri lum cum vicinis partibus, i. e. cum vaginae fundo, semper junctum repererunt. — hi quidem naturae consentaneum videtur, non supra dicta momenta, sed vaginae nditionem pro causa proxima esse habendam, summasque in efficiendo uteri probsu partes sibi vindicare [1]). Etenim vaginae fundus solum constituit fulcrum uteri, i nec utrinque, nec antice vel postice partibus solidioribus annectitur. At vero ocsione levissima oblata uteri prolapsus oriretur, nisi natura vaginam ligamentis sao-ischiadicis et cunni constrictore, situm ejusdem sustinentibus, munivisset. In uteri olapsu fulcrum, cui hic innititur, non amplius ponderi corporis ei incumbentis retit, id est vaginae pars superior, quae cum uteri segmento inferiori jungitur, adeo ketur et amplificetur oportet, ut uteri corpus excipiat. Sin vero ligamenta sacrohiadica et musculus constrictor cunni sat firmitatis habent, ut corpori subsidenti essionemque exserenti reluctentur, prolapsus incompletus evadat necesse est; cometus autem, si dictae partes causa quadam violenta, pressione diuturna, aliisve inriis relaxantibus extenduntur.

CAUSAE REMOTAE.

a. DISPONENTES.

α. Certae quaedam domicilii vitaeque rationes. Uteri prolapsum in montanis reonibus frequentius occurrere dicunt quam in planis, siquidem in illis plurimi corpos labores pressioni organorum pelvis diuturnae crebraeve favent *). Frequentius quo-

---

n plus dilaté est capable de la recevoir, lorsqu'elle y tombe par son propre poids, ou qu'elle y est poussée r quelque cause accidentelle." —

1) Meade (l. c. Th. II. §. XL. p. 44.) eandem sententiam profitetur, vaginam vel relative nimis brevem, l nimis laxam esse existimans. Hanc quoque ob rem vaginae prolapsum ut plurimum uteri procidentia excipi inatur.

*) Pressionis majoris causa, quam ventris musculi in pelvim exserant, Camper uteri et vaginae prolapsum minibus multo magis communem esse putat, quam reliquis mammalibus. In commentatione enim, quae inscritur: „Von den Krankheiten, die sowohl den Menschen als den Thieren eigen sind. Vermehrt und deutsch rausgegeben von J. F. M. Herbell, 2te Auflage, Lingen 1794", pagina 28 haec habet: „Hernias cujuscunque neris, herniam intestinalem, omentalem, imo vesicalem, in canibus reperi et examinavi. Prolapsum uteri com-

que mulieribus ordinum inferiorum, graves labores erecto corpore perficientibus, pervenit, ut lotricibus etc., imprimis si molimina debito maturius elaborare, imo a stantes foetum edere coguntur [1]).

β. Constitutio laxa leucophlegmatica, cum exiguo turgore vitali, si victus pra morbi asthenici praegressi, omnium organorum, imprimis genitalium, vigorem vita exhauserunt [2]).

γ. Prae omnibus partium sexualium laxitas, qualis onania, leucorrhoea, haem rhagiis profusis, partu difficili et diuturno [3]), similibusve inducitur; quare hoc vit praesertim foeminis talem affectionem passis maxime supervenit; creberrime ineu decrepiditate occurrit. Mulieres quidem maritatae potissimum quae partus diffici res saepius exantlarunt (siquidem partes genitales obstetricis imperitia, instrume manibusve male applicatis, situ abnormi, foetu duplici, diuturniori capitis infantilis vagina retentione, aliove modo offenduntur) hoc morbo maxime periclitantur; id vero apud virgines [4]), nominatim apud monachas [5]), imo apud infantes [6]), haud ra observatur.

δ. Pelvis nimis ampla, neque satis declinata.

ε. Thoracibus linteis (strophiis) utendi consuetudo, quippe quibus viscera ab minalia et in et versus pelvim deprimantur, quare medici est, perversum huncce m rem debellare, quum in viscera pectoris quoque inimicissimam exhibeat efficaciam.

ζ. Dispositionem quandoque hereditariam a matre transferri ad filiam, nec n prolapsum uteri vitium connatum nonnunquam sistere, inficias eundum non est.

---

pletum apud equam post editum pullum, nuperque incipientem vaginae prolapsum apud alteram equam anim verti, qui tussim continuam exceperat. — Vaccae, quod nemo ignorat, saepius ei submittuntur, si vitulos, o si agnos pepererunt, minus tamen quam hominum mulieres, quoniam quatuor pedibus pronoque corpore in dunt, quo fit, ut musculorum abdominalium pressio in pelvim haud mediocriter frangatur."

1) v. Haller, Praelect. ad Boerhaavii Institut. med. p. 58.

2) Mauriceau (l. c. T. I., Chap. XXII. p. 173.) refert: „Mais bien des fois la descente est causée, ou tout le moins facilitée, par une abondance d'humidités, lesquelles, abreuvant les ligamens, les relâchent ainsi quoi sont très sujettes les femmes pituiteuses, qui vuident ordinairement beaucoup de fleurs blanches." —

3) Astruc (l. c. p. 154.) inter alias causas affert: „L'accouchement d'un enfant trop gros, hydropique, h drocéphale, monstrueux, qui sort plié en deux etc.; un accouchement labourieux, où la sagefemme est oblig d'introduire souvent la main dans la matrice, pour l'extraction d'un foetus mort, ou d'un arrièrefaix trop adh rent etc. Car dans tous ces cas le fond du vagin doit souffrir une grande distraction."

4) Mauriceau, Observations sur la grossesse, T. II. Obs. 96. p. 50.

5) Saviard, l. c p. 80.

6) Monroï Opera p. 225.

b. OCCASIONALES.

Quaecunque uterum vel premendo vel trahendo ex normali situ depellunt, sive juria mediata sit sive immediata, huc referuntur: ut elevatio et gestatio onerum graorum, labores strenui prono corpore, saltatio, saltus [1]), contentiones in depromendis rporibus ponderosis ex alto [2]), tussis ingens [3]), imprimis tussis convulsiva, sternuta- vehementior [4]), clamores, cantus (qui forsan prolapsus uteri monacharum causam nstituit). Praeterea in causis sunt: Cubile post puerperium praemature derelictum, asis aut stercorum induratorum collectio in intestinis [5]), hydrops ascites [6]), hydroetra [7]), vomitus et diarrhoea vehemens, dysenteria, calculi uterini et vesicales [8]); animi thémata cujusvis generis, ut iracundia, terror, metus; teste Aristotele nimia Veneris piditas [9]). Kämpf [10]) infarctus quoque vasorum uterinorum et concrementa pituitosa uteri cavitate, Harvey [11]) materiam morbosam, quae vel idiopathice vel sympathice atricem adgrediatur, prolapsum uterinum excitare posse asserunt.

PROGNOSIS.

Praedictio in universum fausta non est; quamquam enim uteri prolapsus rarisme vitam in discrimen vocat, tantas tamen molestias et valetudinis turbas mulierculi infert, ut vitae taedio percutiantur. Quum nihil fere praestet natura, artis est, aulium suppeditare. Partim vero adminicula ejus haud sufficiunt, partim, si sufficiant, pedimenta singularia eorum administrationi obstant. Ceterum prognosis, quum pro rio mali gradu differat, hisce momentis determinatur:

---

1) Van der Wiel, Obs. rar. Cent. I. Obs. 69. p. 301.

2) Güldenklee, Respons. 37. fol. 1068.
Ottom. Gölicke, Hist. anat. Obs. 16. p. 229.

3) Mauriceau, l. c. Obs. 303. p. 178.

4) Prisci medici in prolapsu uteri errhina commendaverunt, tarda inspiratione uterum elevari perperam opintes. Haud dubie exspirationis violentae, quae subsequitur, rationem non habuerunt.

5) Büchner, Acta physico-medica, Vol. II. Obs. 63. p. 152.

6) Bartholinus, Act. Havn. Vol. II. Obs. 44.

7) Eph. nat. Cur. Cent. 4. Obs. 107. p. 261.

8) Ruysch, Obs. anat. chirurg. I. p. 2.

9) Haec enim, in Histor. anim. L. 7. C. 2., apponit: „Multis, furore Veneris percitis, vel juvenilis aetatis tione, vel longa desuetudine, descendit uterus, qui, ubi satiatus fuerit, sese deinceps in suum locum recipit."

10) Abhandlung von einer neuen Methode, die hartnäckigsten Krankheiten des Unterleibes etc. gründlich d sicher zu heilen. Leipzig und Dessau 1784. p. 71. (editio prior.)

11) Harvey, de generat. animal. de Part. p. 58. ita refert: „Uterus namque, ab acri aliqua materia ad exlsionem vehementer exstimulatus, non solum delabitur, sed (instar intestini recti, a tenesmo molestante irriti) se ipsum foras praecipitat." —

1. Morbi gradu: quamdiu uterus prolapsus intra vaginam moratur (prolap incompletus), melius affulget praesagium; quo longius procidit viscus, eo deterior pr dictio.

2. Tardiori vel rapidiori prolapsus genesi: qui si tardius dispositione admod eminente exoritur, minus faustum offert augurium, quam si externas causas rapid sequitur.

3. Prolapsu uteri vel vacui vel gravidi: Priori aevo multum dubitarunt med uterum prolapsum concipere posse, situm visceris mutatum et abnormem tam coit quam conceptionem et graviditatem prohibere arbitrantes. Etsi disputandum non plerasque mulierum, completo uteri prolapsu laborantium, steriles, aut, si concipia abortui facile obnoxias esse [1]), tamen Felix Plater, Pechlin [2]) aliique exempla ap suerunt, quae, uterum hisce sub conditionibus concipere, foeminasque graviditatem absolvere posse, testantur. — Jalouset [3]) quoque relationem memoratu dignissim exhibuit, quae hujus rei veritatem nobis persuadet. — Rondeletius refert de quod oppido, in quo mulieres, solitae aquis immergi, prolapsum uteri facile omnes pae patiantur, et tamen concipiant. — Quod ad prognosin, uteri gravidi prolapsum co pletum multo difficilius tolli, quam vacui, scire oportet, licet dubitandum non sit, pr lapsum incompletum praegnantis uteri promptius sanari, quam non gravidi, quoni natura in primo graviditatis dimidio sua sponte hoc viscus allevare conatur.

4. Indole individua: Mulieres juniores vegetae majorem salutis spem praebe quam aetate provectiores; hae enim palliativam tantum curationem institui patiunt illae de radicali sanatione desperari non jubent.

5. Reliquarum causarum disponentium ratione: quae quo magis sunt exquisit et quo potentiores, eo funestior prognosis.

6. Morbi diuturnitate: Recens malum facilius expugnatur inveterato; hoc eni repositionem nonnunquam irritam reddit. Rodericus a Castro [4]) his verbis ea de disserit: „In principio facile reducitur uterus, et recte locatus permanet, praeserti in vigore aetatis; in provectioribus enim retrahitur quidem, sed ex levi occasione r labitur; ubi vero progressu temporis affectio invaluit, neque convulsionis periculu est, neque dolor infestat, minus tamen curationem recipit. Nam, licet aliquando m

---

1) Vid. Binninger, Obs. med. Cent. IV. Obs. 38. p. 414.
2) Observ. phys. med. Lib. I. Obs. 26. p. 47.
3) Journal de médecine, T. 43. p. 366.
4) l. c. Lib. II, pag. 265.

camentis vel aliter reponatur, facile tamen recidit; jam vero uteri procidentia a usis primitivis, si idoneis adhibitis remediis non curetur malum, quia significat liamenta esse rupta (!), quae si putrescant, aut etiam id quod procidit putrefiat, cutionem non recipit, ideo amputandum vel urendum; quod inutile fuerit, citra ullius ericuli metum."

7. Causis proegumenis (s. disponentibus): prout vel tolli queunt, vel nequeunt; ac parte consideranda veniunt: domicilium, vitae ratio, corporis constitutio, imprimis utem partium genitalium laxitas etc.

8. Complicationibus. Auctore Mende inflammatio mali ominis est, quippe quae acile characterem destructivum adsciscat. Incarceratio, si promptum auxilium praestaur, parum periculi habet; sin illud retardatur, perniciem minatur. Haemorrhagiae ublato demum prolapsu sedantur; adhaesiones ut plurimum omnia eludunt auxilia.

Quanam ratione hernia vaginalis, cum uteri prolapsu complicata, praesagium toamque morbi effigiem mutet, infra docebitur.

MEDELA.

Pro varia rerum conditione casuumque singularium natura individua, curatio in rophylacticam, palliativam, radicalem, dispescitur, partim ad dispositionis graum, partim ad prolapsum vel completum vel incompletum conformatur, et ab antiquisimis inde temporibus ad nostrum aevum triplici modo perficiebatur, quam ob rem jus historiam in tres periodos diducere licet. Quos prima complectitur periodus, nedici pharmaceuticis tantum praesidiis curationem moliebantur; in secunda eriodo pessariorum usus vigebat; in tertia periodo, quae nuperrimi aevi est, tam harmaceutica remedia, quam pessaria repudiantur, solaque operatione chirurgica morbus impugnatur. — Hic loci de prima et secunda agendi methodo verba antum faciam; de tertia enim in altera hujusce commentationis sectione disseram.

Quaenam reliquis praeferenda sit methodus, expositione accuratiori eruere conaor; hoc vero obiter adnotabo, neque unam earum, si sola ad omnes applicetur casus, eventum polliceri salutarem, neque unius alteriusve auctores et sectatores, si repudiatis ceteris suam tantum methodum praedicent, vituperii esse expertes. Equidem enim persuasum habeo, si casus singulares debitae submittantur epicrisi, modo ad unam confugiendum, modo plures earum conjungendas esse. Certo methodus tertia non nisi praemissis prima atque secunda, velut ultimum refugium, in auxilium est vocanda;

nam plurimis in exemplis apta conjunctio curationis pharmaceuticae ususque praediorum retinentium desideriis nostris haud dubie satisfaciet.

PROPHYLAXIS.

Prophylaxis generatim apud ordinum inferiorum mulieres exigi nequit, c rte qu maxime restringitur. Partium genitalium laxitas, si dispositionem portendit, idon remediis debelletur oportet. In universum causas et proegumenas et procatarcti vitare et submovere studeamus. Plurimum attentionis parturitioni primisque ab hebdomadibus impendatur, ne quid uteri amplificati involutionem reditumque ad loc debitum prohibeat; itaque puerperae neque cubile maturius relinquant, neque gress faciant, neque ventris pressioni cuiquam sese committant; quam ob rem ab usu st phiorum, abdominis viscera pelvim versus deprimentium, strenuissime iis interdicend est. Eadem de causa alvi obstipatio, nimiaque inter desidendum contentio, partim vi subliquido, partim medicamentis leniter purgantibus, eccoproticis, caveatur. Ut fib vaginae relaxatis pristinus tonus et contractilitas reddatur, nonnulli, finito lochior profluvio, partes genitales spleniis vino tepido madefactis obtegi, vel siphonis ope v num tepidum, vel decocta roborantia in vaginam injici jubent. Corpus universum, debilitatum sit, tonicis atque roborantibus medicamentis refocilletur. —

Sin autem uteri prolapsus sive completus sive incompletus revera i repsit, curationem quoque aliam institui oportet, nec unquam certo definiri potes utrum in palliativa acquiescere, an radicalem protinus moliri debeamus; eapropter in primis, quod haec desideria nostra saepe eludit, et adminicula vix et ne vix quide sufficiunt, ut omnibus in casibus radicalem medelam diserte polliceri liceat. Quod curationem in universum intueris, duobus nititur articulis essentialibus, quos rite aesti memus et distinguamus necesse est, quippe qui conditiones ad quodlibet medelae ge nus necessarias constituant. Sunt enim repositio s. reductio, qua dislocatus ute rus in situm normalem regeritur, et retentio, quae in eo est, ut repositi uteri situ debitus sustineatur, novaque procidentia caveatur.

REPOSITIO.

Generatim bene cedit, dummodo uterus subsidens in vagina moretur. Sed eheu medicus tempore relative tam opportuno rarissime arcessitur, quia malum vel exiguas nullasve molestias infert, mulieribusque haud innotescit, vel quia pravo pudicitiae studio ductae, aut mali gravitatis ignarae, quod exile tantum videtur, incommoda, quibus premuntur, medico non revelant. Saepe vero ipsa natura uteri subsidentis repositionem administrat, conceptione scilicet exorta, quare id remedii genus, nisi ethica causa

et, suadere medico licet, quum, si experientiae fidendum est, sanatio hoc modo im-
ata ut plurimum radicalis sit.[1]) E contrario majores nostri prolapsum uteri sa-
rem existimabant, praesertim eos morbos secutum, quos ab uteri ascensu deriva-
. Harvey[2]) matronam nobilem, exorto uteri prolapsu, mania uterina vidit libe-
m, quae per decennium et quod excurrit variis remediis frustra impugnata fue-
idem prolapsu uteri plures mulieres hysteria pertinacissima expediri observavit.
ositio ipsa a praeparatione orditur; cujus est, omnia submovere, quaecunque re-
tionem sensu strictiori impediunt, quorsum praeprimis complicationes refe-
ae sunt.

α. Inflammatio. In universum methodus antiphlogistica eligatur, praecipue ad
m laxandam salia in usum vocentur. Non semper vero absolute necessarium est,
antequam suscipiatur repositio, phaenomena inflammatoria omnia exstinguantur,
pe quae teste experientia interdum haud prius evanescant, quam uterus sit repo-
s; ipsa igitur repositio remedium sistit, quo tollitur phlogosis. Excoriationes quo-
repositione tempestive administrata tutissime sanantur.[3]) Quam sententiam eo
n videmus confirmari, quod herniae, operationi submissae, quando passim gangrae-
e aut sphacelosae apparent, optimam sanationem experiuntur, si partes cultro in-
ae in abdominis cavum regeruntur, fotuque animali imbuuntur. Saviard[4]) uterum
lapsum per totam superficiem ulceratum reposuit, quo facto ulcerum sanatio pro-
s evenit. Hoc propterea attentione dignum est, quod excoriationes ut plurimum
i prolapsum comitantur; vix enim summum munditiei studium irritationem, urinae
fluvio, femorum aut vestimentorum frictione inductam, quae diutius protracta ul-
tiones malignas causari potest, arcere valet. Quum vero peracta repositione om-
irritamenta, quibus aërem quoque interponere oportet, submoveantur, loca exco-
a novo epithelio mox obteguntur ulceraque prompte sanantur. Veruntamen uteri
or inflammatorius cum induratione multas medenti difficultates offert; quod malum
rimis prolapsui inveterato supervenit, ac repositio, si ab uteri intumescentia disce-

---

1) La Motte, traité des accouchemens, T. II, p. 125, haec habet: „Si la femme incommodée est d'un bon
érament et encore jeune, on lui conseillera la grossesse, qui ne la saurait mettre en pire état; elle peut au
raire lui être salutaire et la guérir."

2) De generat. animal. de Part. p. 528.

3) Richter (Chir. Bibl. Bd. 7. St. 4. p. 655.) merito docet: Dubitandum non est, quin uteri prolapsum re-
mus; ulcera enim non corpori uteri sed internae vaginae superficiei illum tegenti insident; eadem extra cor-
quum variis irritamentis sint obnoxia, certo minus prompte sanantur, quam si vagina cum utero reponitur.

4) l. c. p. 46.

das, eam quoque ob rem ardua est, quod major intestinorum pars primitivum locum jam occupavit. [1]) Nonnulli hisce in exemplis uteri volumen cataplasma emollientibus minui, sin minus hoc contingat, suspensorio ex linteo tenui vetusto, linteo cerato, aut, quod optimum est, e bombycino cerato jubent fulciri, id quod et urinae effectum inimicum arcet, inflammationisque incrementis occurrit. Mende dam in casu balneis, repetita hirudinum applicatione, parciori unguenti hydroiodi frictione uteri tumorem sustulit.*)

β. **Incarceratio.** Quodsi cum uteri incarceratione inflammatio tantum levio stat, repositio saluberrimam exhibet medicinam; quam si praestare nequeas, i loco coarctante, sive vagina sit ipsa sive musculus ejus constrictor, incarcerati tollere adgrediaris. Constrictione musculi dicti nec non spastica ejusdem contract qualis praesertim apud virgines et maritas juniores observetur, saepe princeps sitionis impedimentum effici, Camper [2]) jam affirmavit. Mende, si quis cultrum horrescat, debitum effectum fomentis ex herba belladonnae et hyoscyami, utpote maxime relaxent, nonnunquam impetrari tradit; verum applicatio eorum pluri providentiae expostulat. Gravior inflammatio incarceratione inducta incisione toll oportet. Si gangraena jam irrepserit, omnia gangraenosa cultro separentur a s simulque fomenta ex decocto corticis chinae aliaque antiseptica in usum vocentur

γ. Haemorrhagias etiam continuas repositione optime sedari, testis est experi tia, quam ob rem alia applicando remedia tempus opportunum consumere noli.

δ. Adhaesiones cum vagina cultello solvantur.

ε. Nunquam non vesica urinaria et rectum intestinum ante repositionem va fiant**), siquidem urinae collectio in vesica vel stercorum induratorum in recto

---

1) Bruns, Sendschreiben an den Hofr. Henckel. Vid. Richter's Chir. Bibl. Bd. 3. p. 140.

*) Rodericus a Castro (l. c. p. 267.), de utero tumido agens „At si prolapsus uterus" inquit „tempore tumuerit, plurimoque humore turgidus, prae tumore reduci nequeat, betae decocto abluatur; deinde aceto, subinde insperso, ac sic imminuto tumore reducatur; quodsi pars, quae excidit, sit plane corrupta, aut ass urinae irritatione et adhaerentibus sordibus ulcerata, ultimum erit, quod corruptum est abscindere citra ullius riculi formidinem, reliquum reducere; si vero corruptio serpat, caustico vel candenti ferro utendum; sec rissime, ob convulsionis periculum."

2) Ad expugnandam constrictoris cunni resistentiam musculumque relaxandum, Camper vapores deco rum emollientium, infrictiones unguentorum blandorum, oleorum etc. administrari suadet.

**) Jam Roder. a Castro (l. c. p. 265.) haec disserit: „Si magna humorum copia non adsit, prohibet pocrates cathartica; et merito, quia cum alvo uterus etiam movetur, quapropter praestat vomitum cieri (!) bi hebdomada; ita enim revelluntur humores ab utero, et pituitosi facile expurgantur. Duras tamen alvi feces intestinis contentas, evacuabis per clysterem, qui urinas etiam movere valeat, quippe, illis partibus plenis, rus ad suum locum remeare nequit."

onem haud raro difficiliorem reddunt. Bene igitur, quod Levret[1]) jam adnotat, rotae consulitur, si, adhibito enemate emolliente, excrementorum durorum secessus pectatur. Lotium, vel inter vel post repositionem plerumque sua sponte profluens, isso cathetere, si illud non evenit, eliciatur.

ς. Praeparatio demum eo absolvatur, ut victus idoneus regimenque aegrotae imetur. Jam Hippocrates (de morbis mulierum Lib. II, cap. 38.) diaetam parcam, e ad absolutam curationem debeat continuari, commendat, haec tradens: „Cibis paucissimis utatur, neque acribus, neque salsis!" Alimenta frigidiuscula magis m calida sumantur, liquida potius sint quam solida, generatim ita constituta, ut ter alvum ducant. Quod ad reliquum regimen, maxime sit tranquillum; quam ob multum interesse videtur, ut per aliquot dies, antequam repositionis pericula inantur, situs corporis horizontalis aegrotae concilietur.

REPOSITIO IPSA.*) Levret[2]) tempus matutinum repositioni aptissimum merito dicit, niam nocturna quiete uterus interdum ex parte retrocessit et intestina situm normalem uperarunt. Vel in lectulo perficitur, vel in sella obstetricia idonea cum repagulo mo- (sella obstetricia Steinii omnium commodissima mihi videtur). Si prolapsus recens, bitus uteri normalis, omnesque complicationes sublatae sunt, aegrota, ubi in lectulo ratio peragitur, situ horizontali ita collocetur, ut pelvis aliquanto elevatior sit. Meus, digito indice vel medio alterutrius manus vel utriusque utero impositis, dum rei digiti fulciantur pelvi, viscus prolapsum introrsum et sursum juxta pelvis axim locum normalem, qui est introitus pelvis minoris, reducat, ibique per aliquot hominuta retineat, vel altius adeo protrudat, ut vagina tendatur. Ut repositionem er administer utraque palma ventris viscera supra symphysin ossium pubis sursum dat atque sustineat, idoneum est. Sin vero uterus ante longius tempus prolapsus,

---

1) l. c. T. XL, p. 177.

) Rod. a Castro bene eam descripsit; sed magno ex grege medicaminum pharmaceuticorum, quae celebranfacile patet, quam sollicite majores nostri hancce rem egerint. Haec enim (l. c. p. 266) apud eum legun„Ut uterus ad suum locum reducatur, mulier collocetur supina, coxis altioribus, dilatatisque et reflexis poibus; deinde prolapsa uteri pars, si frigida tensave fuerit, oleo tepido ac butyro foveatur, aut decoctione vae, betae, althaeae, foenigraeci, seminis lini, camaemali et baccarum lauri, ut laevior tractabiliorque reddatur; c obstetrix aut prudens alia mulier praecipitatum uterum, manu intincta oleo mastychino aut adipe gallinae, proprium locum reponat; sed priusquam reducatur uterus, mucilagine cydoniorum perunctus, pulvere rectivo respergatur, aut sequenti: Rp. Acatiae ℥ij
baccarum myrthi
balaustiarum
ros. rubr. āā ℥iβ misce etc."

2) Journal de médecine T. XXXIV. p. 447.

tumefactus, induratus est, repositio ejus, adhibitis topicis resolventibus et emolli-
bus, commodissime in balneo tepido, vel hocce praemisso, peragitur. Caveas a
ne violentia utaris, sed caute procedas, variisque diebus repositionis experiment
petas. Successiva enim reductione partes intestinales et ovaria, normalem uteri
cum ingressa, pedetentim reprimuntur, quo facilius prolapsum viscus pristinum
recuperare possit. In curando utero gravido prolapso plurimum interest scire, utrum
lier primum an secundum graviditatis dimidium agat. Perpetuum hoc est, ut exspe
num uterus quarto graviditatis mense sua sponte in pelvim majorem adscendat,
quod plerisque in casibus evenit, et quo facto sanatio radicalis, per ipsam inducta
turam, saepe observatur. Quod vero si non contingit, imo vero uterus magis s
dit, molestiaeque adaugentur, repositio ad mensem usque sextum solito more p
institui, aegrota autem plures per dies sollicite observetur. Subinde primum rep
tionis periculum sufficit, utero scilicet in pelvim majorem celeriter assurgente. E
mense sexto parum spei affulget; reductio enim in hac graviditatis periodo ut p
mum frustra est tentata, quia partim foetus nimis adolevit, partim liquor amnii
modum adauctus est. Observatio a Giraud tradita [1]), qui uterum praegnantem re
prolapsum nono graviditatis mense ita reposuit, ut mulier post nonum exinde di
prolapsu haud redeunte, partum ederet, rarissimis exceptionibus adnumeranda est,
nisi eximia diametrorum pelvis amplitudine, foetuque perexiguo potest explicari.
uterus inter partum prolabitur (quod rarissimum, et ad prolapsum incompletum
tummodo referendum est), infans quam celerrime auferatur, protinusque repositio
ministretur, priusquam secundinae expulsae sint, ut Mende suadet. Cui senten
suffragari equidem dubito, quoniam, si firmius placenta adhaereat, tanto majus exi
periculum, ne procidentia simplex in prolapsum cum inversione vertatur. —

Demum singularia quaedam partim ridicula et absona proferam praesidia, qui
veteriores, ut uterus ad retractionem adigeretur, utebantur. Alii enim cucurbitu
siccas mammis aut umbilicali regioni imposuerunt; imo alii sternutatoria et emet
exhibuerunt. Hippocrates [2]) aegrotantium naribus suaveolentia admoveri, partesq
genitales fragrantibus et foetentibus resinis suffumigari jussit, uterum illis attrahi, l
autem fugere existimans. Rodericus a Castro cauterium prope admotum miracula p
trare putat, qua de re (lib. secund. p. 266) haec narrat: „Praestat cauterium actua

1) Journ. de med. T. XLV. p. 232.
2) De natura mulier. Cap. 39.

itum manu ostentare, ac simulet medicus vel obstetrix, velle partem tangere; ita m natura retrahitur, et cum ea uterus ipse, aut pars aliqua, si quae sit, quae exprominеat, aut rectum intestinum aut alia; vel, si mulier timidiuscula sit, vivi mu- filo ligati (!) cruribus repente submittantur. Retulit mihi quondam Andreas Valer, exercitatissimus chirurgus, ac ejusdem artis in Academia Salmanticensi profes-, cujus in juventute cum maximo fructu auditor fui, vulnus quendam in ventre acisse, per quod intestina egrediebantur, quae, ut reducerentur in suam sedem, nul- aliud medicamentum profuisse, nisi candens ferramentum magnum, quod coram iente manu gestans vulneri se applicaturum finxit; ejus rei subito terrore e vesti- intestina in suum locum reducta fuere“ (!). Absoluta repositione pergit: „Mu- reclinetur, extensis ac coaptatis cruribus, ita ut alteri alterum incumbat; sic mu- locata maneat novem dierum spatio; alvus tamen respondeat, aut interdum cly- lenitivus injiciatur, ut faeces egerantur citra nixum.“

RETENTIO,

sive descriptio adminiculorum, quae uterum jam repositum tueri, situmque norlem sustinere valeant. Quam curationis uteri prolapsi partem difficillimam esse, nes consentiunt scriptores. Tres autem methodi ad eam praestandam sunt prositae:

1. Situs horizontalis tranquillus.
2. Applicatio localis roborantium remediorum, quieti addita, quatenus prolapsus axatione nititur.
3. Praesidia uterum fulciendi mechanica — Pessaria.

Huc accedunt nonnullae encheireses aciurgicae, a Mende et aliis nuper commencae, de quibus in secunda hujus operis sectione disseretur.

Frickii methodus eapropter huc non pertinet, quod uterus per eam in sede norli non retinetur. Prolapsum quidem completum, non incompletum Episiorrhaphe inere potest.

Ad 1 haec referenda sunt: Quidquid vel mediate vel immediate uterum premit lulo vitetur; aegrotae, in situm antea positum redactae, per aliquod tempus lectulo n exsurgant; urina per catheterem evacuetur, alvique excretio quam blandissima ldatur; quam ob rem electuarium lenitivum vel tamarindi cum victu tenui aquoso hibeantur; quae agendi ratio per aliquot hebdomades strenuissime exsequenda est.

Ad 2. Quod ad roborantia topica attinet, in libris veteriorum scriptorum, qui

generatim localium remediorum usum nimio prosequebantur studio, ingens recita caterva [1]). Nostro tempore, quo medicaminum turba admodum est restricta, hunc finem decocto corticis chinae, ratanhiae, quercus, cum vino rubro aliisve substan tanninum continentibus utimur, ita quidem, ut a levioribus ad fortiora gradum fa mus. Vel injectionum aut fomentorum forma adhibentur, vel per siphonem aut s nium linteum aut spongiam [2]), cui duce Gallandat vaginae forma optime inditur, vaginae fundum ingeruntur, ibique corpore horizontali aliquamdiu relinquuntur. Pr autem mediteris, haecce remedia esse omittenda, si vel uteri irritatio aliqua, vel g viditatis suspicio subsit; ceterum inter fluxum lochialem et menstrualem seponan Quod alii testantur, fontes soterii martiales plus utilitatis praestant, quorum ig usus praetermittendus non est, dummodo aegrotae res domesticae itinera conced sin minus, balnea martiata artificialia administrentur. Prae omnibus aqua chalyb embrocationibus adhibita egregie opitulari [3]), imo ut Mende existimat, iis quoque exemplis saluberrima esse dicitur, quibus pessaria tantum prodesse medici hucus putaverint. — Roborantia remedia omnium agentium sunt primaria, quibus method ad primam periodum relata, pharmaceuticis tantum praesidiis sanationem moliens quod rarissime, nec nisi in levissimis prolapsus incompleti gradibus contingere vi tur), uti solet. Non modo plurimum dignitatis tum iis largiendum est, cum ut prolapsus a vaginae laxitate pendet, verum etiam aliam quamque methodum egre

---

1) Ita e. g. a Castro (l. c. p. 267) et suo et priori aevo haec commendata esse tradit: „Illico post re sitionem confert emplastrum, quod recipit: Ladani depur. ʒiβ; thuris, masticis āā ℥β; ligni aloës, caryophy rum, spicae, utriusque āā ʒj; ambrae grana aliquot, mosci electi ℥β. Fiant duo emplastra rotunda super pann laneum novum, quae e regione umbilici lateribus applicentur, et die ac nocte juxta cutem gestentur. Aut: Galbani ℥iβ, myrrhae, thuris āā ʒij, terebinthinae ℥β, seminis lavendulae, sanguinis draconis āā ʒj, pulv. ros coralli, myrtillorum āā ℈ij, mosci ℈β. Misce, extendantur in linteo vel corio, quae fascia aut zona Hippocr simili iis, quibus in rupturis utimur, subligentur, si ita opus sit.“

Sydenham hancce injectionis aut fomenti formulam praecipit: „Rp. Cort. querc. ℥ij, coq. in aq. font. ad ℔ij; sub finem adde cort. granat. cont. ℥j, rosar. rubr., flor. granat. āā Mp. ij; dein adde vini rubr. ℔β.“ —

Leake (practical observations on the childbed — fever and the acute diseases most fatal to women during pregnancy Vol. II p. 13.) solutionem vitrioli albi et aluminis āā ʒij in aquae ℔ij commendat. —

Dionis (cours d'opérations de Chirurg. p. 310.) praescribit infusum vinosum fructuum cupressi cum a mine — etc. etc.

2) Thilenius (Obs. med. chirurg.) recentem uteri prolapsum ope spongiae, quam bis per diem decocto c ticis quercus cum alumine imbui, et in vaginam introduci jusserit, imperato simul corporis situ horizontali, tra hebdomades tres sese sanasse affirmat. —

3) Dr. Haus, Ueber die aufsteigende Douche im Bade Bocklet bei Würzburg. In d. gem. Zeitschrift für burtskunde. 2ter Bd. p. 319.

ljuvant. Si enim debitus vaginae tonus redintegratus est, procidentia uteri haud fa-lè revertetur.

PESSARIORUM *) CONTRA PROLAPSUM UTERI ADHIBENDORUM EPICRISIS.

Non in eo me elaboraturum esse fateor, ut prolixam pessariorum descriptionem, notquot ab inventoribus exposita et commendata sunt, in lucem proferam. Tanta nim pessariorum est varietas, ut, si quis compilare velit, facili negotio magna volu-nina conficere queat **). Vix enim ab admiratione temperabis, si immensum talium

*) Synonyma: Pessarium, pessus (Celsus), suppositorium uterinum, balanus, annulus, Mutterkranz, Mutter-ng, Mutterzäpfchen, Mutterhalter, Moederpil, Moederzetsel, pessaire, pessary.

**) Si quis est, qui accuratiorem pessariorum eorumque historiae cognitionem sibi parere cupiat, libros evol-t, quorum index sequitur:

- ıtken, Grundsätze der Entbindungskunst, mit Anmerkungen von Spohr. A. d. Engl. Nürnberg 1789. 8vo. Tab. XXXVIII. fig. 16—20.
- ıuhinus, Casp., Appendix ad F. Rousseti histor. p. 497.
- öhmer, Phil. Ad., Diss. de prolapsu et inversione uteri ejusque vaginae relaxatione. Halae 1745. 4to.
- ell, Lehrbegriff der Wundarznk. T. II. p. 147. sq. T. VII. p. 403. sq.
- ernstein, Systemat. Darstellung des chirurg. Verbandes etc. 1798. p. 352. sq.
- rünninghausen, Ueber den Muttervorfall und ein neues Mutterkränzchen. Cf. Loder's Journ. etc. Bd. I. St. 1. p. 121. sq. Tab. III. fig. 3. 4. Jena 1797. 8vo.
- urton, Essay towards a complete new system of midwifery. London 1751. p. 38. Tab. V.
- amper, Betracht. üb. einige Gegenst. aus d. Geburtsh. T. I. p. 107. sq. Tab. II. fig. 3. 4. 5.
- hapman, Treatise on the improvement of midwifery. Edit. II. Lond. 1735. p. 179.
- eleau, Cf. Behrends Journalistik des Auslandes etc. Juliheft 1832.
- esormaux, Cf. Velpeau, médecine operat. 1835. p. 435.
- eventer, Novum lumen etc. P. I. p. 131. sq.
- uffin, Cf. Froriep's Notizen etc. Bd. XXXI. No. 679. p. 304; et Velpeau l. c.
- arengeot, Cf. Vogel's Abhandlung aller Arten der Brüche etc. 1786. p. 38. sq.
- erdy, Cf. Dieffenbach's Ausg. v. Stark's Verbandlehre etc. p. 261. 262. Tab. XXXI. fig. 4.
- öckel, Eberhard, Gallicinium seu observ. med. etc. Ulm. 1700. 4to.
- ölicke, A. O., de novo artificio curandi procidentiam uteri. Francof. ad Viadr. 1741.
- eister, Inst. Chirurg. P. II. §. VIII. Tab. XXXIV. fig. 6.
- ildanus, Observat. Chir. Cent. IV. Obs. 61.
- oin, Cf. Le Blanc's kurzer Inbegriff aller chir. Operat. Bd. II. p. 147. sq.
- unold, de pessariis, speciatim de quibusdam emendationibus necessariis. Marburgi Cattorum. 1790. 4to. cum tab. aen.
- uville, traité des bandages herniaires. Tab. XIII. fig. 4. — Aut: Juville's Abhandlung über die Bruchbänder. Gebärmuttersenkungen etc., a. d. fr. Nürnb. 1800. 8vo. p. 106. Tab. XIII. fig. 4.
- Kleinert, Repert. V Jahrg. IV Heft. Leipzig 1831.

adminiculorum ad retinendum uterum laudatorum gregem intueris, in quibus inveni dis majorique perfectione imbuendis omnes fere obstetricii, imo per multi medici chirurgi cujuscunque aevi plurimum operae collocarunt. Quisque eorum, quum p saria ab antecessoribus inventa parum concinna et idonea esse persuasum habe suum duxit, novum proponere, quod omnibus reliquis concinnitate praestaret, q autem, si pauca excipias, nihil aliud lucri attulit, quam ut numerum amplificaret,

Klinge, l. c.
Kniephof, Ephemerid. Natur. Curios. Vol. V. Obs. 18.; et VI. Obs. 17.
Levret, Essai sur l'abus des règles générales etc. Art. XIV. p. 165. sq.
Löffler, Beiträge zur Arzneiwissenschaft und Wundarzneikunst. Th. I. p. 115.
Mauriceau. traité des maladies des femmes grosses. T. I. p. 389 et p. 394. sq.
Meifsner, Die Dislocationen der Gebärmutter und der Mutterscheide etc. Th. I. Der Vorfall der Gebärmu und der Mutterscheide etc. Leipzig 1821. 8vo. p. 161. sq.
Murat, Cf. Diction. des sciences med. T. XLI. p. 61. sq.
J. Fr. Osiander, de fluxu menstruo et uteri prolapsu. Gött. 1808. 4to; Cf. Bernstein's syst. Darst. der V etc. p. 376.
Ambr. Paraeus, Ej. Opera.
Pickel, Cf. Bernsteinii descriptio. in ej. l. c.
Püzos, traité des accouchemens. p. 241.
Récamier, Cf. Dieffenbach's Ausg. v. Stark's Verbandlehre etc. p. 258. sq. Tab. XXXI. fig. 3.
Richter, Anfangsgr. d. Wundarzneik. etc. Bd. VII. p. 17. sq.
Roonhuysen, Cf. Camper: Betracht. üb. einige Gegenstände aus der Geburtsh. Th. I. p. 113.
Sandy, Cf. Repert. chir. et med. Abhandl. Bd. II. p. 135. sq.
Saviard, Cf. Heisteri Inst. chir. l. c. p. 1092. §. IX.; et Aitken l. c. T. XXVIII. fig. 20.
Schwenke, Thom., Verh. d. holl. Maatsch. T. V. p. 206.
Scultet, Armament. chir. edit. Francof. 1666. Tab. XXII.
Simson, Thomas, Cf. Aitken l. c.
Smellie, Treatise on the theory and practice of midwifery. edit. V. Lond. 1766. Vol. I. p. 418. Et ej. Ta anat. T. XXXVIII. fig. B. C.
Stark, Anleit. z. chir. Verbande; von neuem bearbeitet v. Dieffenbach etc. 1829. p. 249. sq.
Starke, Archiv für die Geburtshülfe. B. I. p. 176.
Staudt, Cf. Baldinger's neues Magazin f. Aerzte. Bd. IX. St. 3. p. 271. sq.
Steidele, Sammlung verschiedener in der pract. Lehrschule gemachten Beobachtungen. Bd. III. p. 172. sq.
Suret, Cf. Geo. Alb. Fried's Anfangsgründe der Geburtshülfe. Strafsb. 1787. 8vo. Tab. VI. fig. 2.
Thebesius, Ehr., Hebammenkunst etc. p. 174. Tab. X. fig. 16.
Veltern, neu eröffnete Hebammenschule. 2te Aufl. Stutt. 1687. p. 286.
Villermé, Cf. Velpeau l. c. p. 435.
Wiegand, Cf. Journal der Erfindungen, Theorien und Widersprüche. Bd. IV. St. 16. p. 47.
Zeller, Bemerk. üb. einige Gegenstände der pract. Entbindungskunst. Wien 1789. 8vo. — Cf. Hofer's Lehrsätz des chir. Verb. Th. II. p. 360. Tab. XIV. fig. 97.
Zenker, Cf. Bernstein l. c. p. 361.
Zimmermann, Erfahr. und Mittheil. bewährter Aerzte und Wundärzte neuerer Zeit über prolapsus und carcinoma uteri, nebst einer gründlichen Beleuchtung der Pessarien. Mit Kupfertaf. Leipz. 1834. folio.
Ejusdem, Lehre des chirurgischen Verbandes und dessen Verbesserungen etc. Heft. IX. Tab. XXXIV. fig. 8.

e modo delectum difficiliorem redderet. Propria me docuit experientia, tirorem me-
eum summis implicari difficultatibus, si e splendidissimo pessariorum apparatu aptis-
mum deligere cupiat; quo accuratius enim apparatum perlustrat, eo minus deside-
s suis satisfieri intelligit, quippe in toto armamentario vix unum deprehendatur, quod
casum singularem exacte respondeat. Nescio numne adminiculorum ad retinendum
erum hucusque inventorum abundantia magis, quam imperfectum quod praestant au-
ium, medicos quosdam et chirurgos recentioris aetatis peritos impulerit, ut severius
iniquius judicium de pessariis ferrent, eorum usum plane repudiarent, omnemque
genii sollertiam medendi rationi infra describendae impenderent. Quum tironis sit,
aecunque proferuntur nova, neque protinus amplecti, neque diserte rejicere, medium
nere conabor, partim pessaria nimiis laudibus esse elata ab iis, qui nullos in casus
non quadrare existimant, persuasissimum habens, partim eos modum excessisse
inans, qui inutilia et supervacua ergo plane releganda censent; exempla enim dan-
r, quibus pessaria non modo sufficiunt, verum etiam unicum praebent refugium, si-
idem operatio cruenta ex toto vetatur. Priusquam meam ipsius opinionem interpo-
m, quid recentioris aevi medicorum peritissimorum nonnulli de pessariis judicent,
aemittam. Sententias virorum, qui sequuntur, propterea citavi, quod lectoribus haud
gratum fore opinor, quid viri, quorum operandi methodos in secunda hujus operis
ctione singulatim exponam, de pessariis judicent et cur abroganda ea censeant, com-
erire.

Mende (l. c. p. 51.) de pessariis ita sermocinatur: „Das Gebiet der Pessarien beginnt
nn, wenn der Uterus vollkommen längere Zeit vorgefallen war, wenn die Erschlaffung der Scheide bedeu-
nd, die Weite des Beckens ansehnlich ist, und der Uterus nach der Reposition auf geringe Bewegungen wie-
r herabsinkt. Allein die unzähligen Vorschläge, die mannigfachen Formveränderungen, liefern den vollgülti-
n Beweis, dafs das Pessarium ein höchst zweideutiges Mittel ist. Wie die Verhandlungen jetzt stehen *),
d sie durchaus zu verwerfen. Nicht allein ihre Nutzlosigkeit, sondern auch ihre nachtheiligen Folgen, drän-
n sich den Aerzten immer mehr auf, während die Annalen der Medizin von ihren Vortheilen schweigen.
icht einmal als Palliativmittel gebührt ihnen eine Stelle; es ist daher nicht weiter die Sprache davon.“ —

Dieffenbachii sententia [1]): „Der Gebrauch der Mutterkränze, von denen die geburtshülfliche Kunst
ne nicht kleine Rüstkammer aufzuweisen hat, von den einfachsten Formen an, bis zu den complizirtesten,
n gestielten und ungestielten, artikulirten und unartikulirten Mechanismen, aus dem verschiedenartigsten Ma-
rial bereitet, bedarf wahrlich einer Reform. — Das Alte, welches sich lange erhalten hat, ist gewisser-

*) Procul dubio illud innuit tempus, quod equidem periodum tertiam designavi, quippe quae aciurgicis
ntum subsidiis sanationem moliatur.

1) Cf. Commentatio: „Ueber Mutterkränze und Radikalkur des Scheiden- und Gebärmuttervorfalls“ (Me-
izinische Zeitung, herausgegeben von dem Verein für Heilkunde in Preufsen, No. 31. Anno 1836.). —

maafsen schon ehrwürdig durch das Alter, und es ist keine leichte Aufgabe, an seine Stelle etwas Neues Zweckmäfsigeres einzuführen. Die alte und die neue Sitte, den Vorfall der Gebärmutter oder der Scheid lein durch in die Genitalien eingestopfte fremde Körper, Pessarien etc. oft zeitlebens zurückzuhalten, ist ei lich nicht weniger roh und unvollkommen, als beim Vorfall des Mastdarms einen Kranz oder einen zapfe gen Körper in das rectum einzuführen, um sein Vorfallen zu verhüten. — Wenn ich mich nur derjenigen erinnere, in welchen ich manches Unheil, von vor Alters in die Geschlechtstheile eingebrachten und in Ve senheit gerathenen Pessarien veranlafst, gesehen habe, so hätten mich diese verhältnifsmäfsig wenigen Beo tungen schon auf den Gedanken bringen können, die Pessarien, als unheilbringende Dinge, aus meinem K zu verbannen. Mehrmals habe ich Frauen gesehen, welche an bösartigen Ausflüssen aus der Scheide li andere, bei denen carcinomatöse oder fungöse Wucherungen in der Scheide vorhanden waren; andere mit weiterungen, und noch andere mit Verengerungen der Scheide. Und die Ursache aller dieser vieljährigen den war ein Mutterkranz! Bisweilen habe ich diesen leicht ausgezogen; in anderen Fällen mufste ich ihn mit starken Zangen zerbrechen, und war dann erst im Stande, die scheufslich stinkenden incrustirten Fragm deren Stoff schwer zu erkennen war, auszuziehen. Mehrere Kranke litten an grofser Reizbarkeit der B andere an vieljähriger Hartleibigkeit, wenn sie corpora aliena von ansehnlicher Gröfse in der Vagina beherb ten. C. Mayer zog einen Mutterkranz, eine grofse gestielte Scheibe von Porzellan, aus, welche mit einer glasirten Stelle des Randes ein Loch in die Blase gedrückt und gescheuert hatte. Bei der Section einer alten Frau, welche von vieljährigen Unterleibsleiden gequält gewesen war, fand ich sogar einen incrusti Mutterkranz in der Höhle des Uterus! — *) Dupuytren zog einst eine grofse Pomadenkruke, welche der burtshelfer als Pessarium eingebracht hatte, aus der Scheide, und ein anderes Mal einen grofsen gegitterten tallenen Mutterkranz, welcher von carnösen Balken durchzogen und festgehalten wurde. — Nur aus der Na lässigkeit und Indolenz der Menschen wird es erklärlich, wie Frauen ihren Mutterkranz ganz vergessen, die Regeln, den Beischlaf, die Schwangerschaft, ja selbst mitunter die Niederkunft mit einem Mutterkranze machen können. Einige scheinen es absichtlich vergessen zu wollen, dafs sie ein solches Instrument tragen; theilen alle daraus entspringenden Leiden dem Arzte wohl mit, lassen sich daran behandeln, und verschweig dennoch den Mutterkranz. Ich habe ein paar Mal so zarte Seelen angetroffen. Denn das Geständnifs ein Mutterkranz oder ein Bruchband tragen zu müssen, ist den Weibern empfindlicher, als der Vorfall oder Bruch selbst. Blieben die Kranken immer unter der Aufsicht des Arztes, welcher ihnen den Mutterkranz e gebracht hat, so verhielte es sich damit ganz anders; aber häufig lassen sie sich dieselben von einem ande einlegen, und treiben überhaupt mit dem Mutterkranze und dem Arzte dasselbe heimliche Spiel, wie mit f schen Zähnen. — Auf der andern Seite darf ich aber auch nicht unerwähnt lassen, dafs Mutterkränze u Schwämme bisweilen ihren Nutzen haben; dafs zarte schwache Personen, mit grofser Laxität der Theile, du ein passendes, wohlgearbeitetes, von der Hand eines geschickten Geburtshelfers eingebrachtes und wohl bewa tes Pessarium eine grofse Erleichterung, ja wohl selbst Heilung erfahren haben, und dafs ein gut geformter, adstringirenden Substanzen imprägnirter Schwamm ähnliche glückliche Wirkungen hervorzubringen im Stan sei. Aber diese Fälle sind äufserst selten gegen diejenigen, wo grofser Schade dadurch hervorgebracht wi Namentlich kommt dies bei der geringern Volksklasse am häufigsten vor, weil sie glaubt, durch das Tragen e nes Kranzes für immer geheilt zu sein. — Vollkommen von den Nachtheilen der Mutterkränze aus eigenen E

*) Rousset, (Sect. 6. in libro: de l'enfantement césarien) eo temeritatis processit, ut pessarium in ipsa uteri cavitatem immitti jusserit (!). De quibus jam Mauriceau (l. c. Tome I. p. 396.) haec recte adnotat: „Cett insigne absurdité de Rousset, qu'il nous assure par de ridicules argumens, comme si c'était une vérité inconte table, me fait croire, qu'il a pû s'être laissé abuser de la même manière en la plûpart de ses histoires fabuleu ses, qu'il rapporte dans ce même livre touchant l'opération césarienne."

ungen überzeugt, wünschte ich beim Vorfall der Scheide oder der Gebärmutter ein radikales Heilverfahren kennen, bis der Zufall mir ein solches vor länger als 8 Jahren in die Hände gab." —

Quibus relatis ipsam operandi methodum describit, de qua infra disseretur.

Fricke[1]) **haec habet:** „Die Vorfälle der Gebärmutter und der Scheide sind nicht immer durch chinen zurückzuhalten. Unter der grofsen Menge verschiedener Vorrichtungen, die man zur Zurückhaltung geschlagen hat, ist keine, wodurch bei schwer zurückzuhaltenden Vorfällen, allen Unannehmlichkeiten und wierigkeiten vorgebeugt, ja der Gefährlichkeit, ein gröfseres Uebel herbeizuführen, immer begegnet wird. Nachtheile, die in einzelnen Fällen vom Tragen der Mutterkränze entstehen und entstanden, sind hinreind bekannt. Bei Vorfällen, die leicht zurückgebracht werden können, wo die angebrachten Mutterkränze r andere Vorrichtungen keine Schmerzen erregen, ertragen die Kranken ihre Leiden ohne besondere Bewerden; in den Fällen aber, wo die Vorfälle schon lange Statt gefunden haben, zugleich ein sehr weites ken vorhanden ist, die Kranken sehr empfindlich sind etc., geräth der Arzt in grofse Verlegenheit Hülfe zu affen. Alles, vom einfachen Schwamm bis zu der künstlich zusammengesetzten Maschine, wird nicht ertra-, und von den Kranken verworfen. Jeder fremde Körper in und an der Mutterscheide macht vermehrte leimabsonderung, Geschwüre und stinkenden Ausflufs. Die Kranken entfernen deshalb, um diesen Beschwerzu begegnen, sehr bald alle Vorrichtungen. Die Vorfälle nehmen dabei natürlich immer mehr zu, und fan- an in hohem Grade zu belästigen. Hauptsächlich trifft dies Alles die Kranken, welche der niedern arbeiden Klasse angehören. Diese werden, indem es ihnen unmöglich ist, eine Zeitlang eine aufrechte Stellung, ne dafs die Vorfälle entstehen, zu behaupten, zu jeder Arbeit unfähig. Achten sie auf ihren Zustand nicht iter, so treten bald gröfsere Leiden ein. Die vorgefallenen Theile werden nach und nach affizirt, und es len sich an denselben Geschwüre und Verhärtungen, die zuletzt in unheilbare Desorganisationen übergehen. s Gemüth der Kranken wird jetzt mitergriffen, und die wenigen noch übriggebliebenen Kräfte derselben volds aufgerieben, bis hektisches Fieber und Colliquationen dem Leiden durch den Tod ein Ende machen. — so bewandten Umständen bleibt uns indessen noch ein Mittel übrig, die Kranken zu retten, und sie zu ih- Berufsgeschäften wieder fähig zu machen, nämlich eine Operation — die Episiorrhaphie; etc. etc." — **ujus operationis descriptionem et ipsam in secunda dissertationis sectione apponam.**

Quibus epicrisibus facile elucet, qualis nunc pessariorum ratio sit, quippe quae, r operativam chirurgiam relegata, brevi tempore oblivione obrui videantur, nisi meci obstetricii eorum usum vindicarent, quibus fit, ut non modo in apparatibus acogicis locum teneant, verum etiam praxi adhuc administrentur. Proinde nuperiori vo duae existunt partes, quarum altera, medici obstetricii, in propugnandis, altera, irurgi, in abrogandis pessariis operam collocat; nec ardorem oportet mirari, qua raque pars suam tuetur opinionem. Quae opinionum dissensio ex eo profluere mihi detur, quod illis plerumque gradus levioris prolapsus offeruntur, quibus pessaria omno opitulari solent, his vero prolapsus graviores iique inveterati curandi obveniunt, ibus fieri non potuit, quin pessariorum applicatio frustranea, per annos saepe con-

1) J. C. G. Fricke: Annalen der chirurgischen Abtheilung des allgemeinen Krankenhauses in Hamburg. d. II. 1833. p. 142. sq.

tinuata, palliativum vix exhibens auxilium, nec non sequelae damniferae, chirurgos vitarent, ut breviori via, operatione nimirum, radicale praesidium molirentur.

Omissis scriptoribus haud paucis [1]), qui vel maximos prolapsuum gradus ad-bito pessario interdum radicitus sanatos esse tradunt, alia pessariorum haud conte-nenda, alia vero plane rejicienda esse, argumentari ipse conabor. Repudianda imp-mis sunt discoidea quae dicuntur (qualia invenerunt Deventer, Heister, Chapm- Smellie, Hunold, Stark, alii), propterea quod complicationis frequentis causa cum he-nia vaginali facillime sine graviori corporis motu excidunt (uti infra demonstrab- Causa in eo est, quod saccus herniae vaginalis, evolutione haud impedita, paulla-altius descendit, et subter pessarii marginem proruit; intestina sacco inclusa in p-sarii marginem pressionem exhibent, qua increscente illud luxatur et loco suo mo-tur. Hoc caveri nequit, quantacunque sit pessarii amplitudo; quod quidem ita ve-tur, ut diametrus ejus longitudinalis ad pelvis axim dirigatur, ejusque usus proti-suspendatur. Hernia enim vaginalis, eo usque retenta, etsi levissime, cum violen- in vaginam irrumpit, ubi luculenter tunc animadvertitur, simulque vi ejus trahente ut-rus repositus cum pessario per vaginae orificium protruditur. Spontaneis uteri pr-lapsibus igitur pessaria discoidea, quod experientia evidentissime probat, nihil fe-opitulantur, propterea imprimis, quod, si complicatio cum hernia vaginali exstat, pres-sionem modo transitoriam eamque imperfectam in sacci herniosi collum exserere v-lent. — Alia est pessariorum cylindricorum ratio, quippe quibus locum debitu-his sub conditionibus non derogandum, sed utilitatem multis in casibus adscribenda- censeam. Quemadmodum enim in prolapsu vaginae, ita etiam in hernia vaginali pra-stantiam promunt: 1) uterum fulcientia, vaginae totum ambitum aequabiliter explen-itaque tunicam rugosam quaquaversus explanant; 2) herniam vaginalem per tota-longitudinem ita comprimunt, ut, quod maxime notandum est, quominus alicubi pr-ruere possit, impediatur; 3) pressionem minus inimicam, quam discoidea, in finitim- organa, nominatim in vesicam urinariam et intestinum rectum exserunt, quoniam eo-rum efficacia non singularibus limitatur locis, sed per totam vaginam aequabiliter por-rigitur. Ceteroquin canali pervia esse, ut humores bene effluant, partemque eorum superiorem marginibus latis et laevibus excellere debere, ne inferius uteri segmentum

---

1) Inter alios Mauriceau (l. c. T. II. p. 56, 78, 79, 135, 485 sq.) plura apponit exempla, quibus uter prolapsus, peracta repositione, pessariorum ope retentos partimque sanatos esse affirmat. Idem (Tome I. p. 397.) duos affert casus notatu dignissimos, quibus uterum ex annis septem prolapsum caputque infantis magnitudine aequantem, applicato pessario retinuerit et radicitus sanaverit.

od excipiunt, frictione offendatur, facile est intellectu; denique flexilia sint, quo facilius ad vaginae curvaturam sese conforment. Cylindricorum pessariorum optima sunt a Juville, Hoin, Löffler, Pickel, Osiander, aliis inventa, quae in scriptis supra laudatis delineantur et prolixius describuntur. — Non minus utilitatis, quam pessaria cylindrica, spongia marina praestat, prius a Leake, Mezler, Thilenius, Gallendat, aliis commendata, tum longius per tempus seposita, nuper vero ab E. de Siebold prospero cum eventu administrata, qua sola obstetriciorum Berolinensium nonnulli, inter quos Clar. Dr. C. Mayer [1]), omissis omnibus pessariis, summo cum fructu utuntur, spongiam simplicem pessario elegantissimo longe praeferendam esse censentes, quippe quae nec pressionem nec dolorem, quem pessarium, proferat, sed praesidium grandissimum suppeditet. Forma sit coni obtusi vel cylindri, crassities ad vaginae amplitudinem adaptata; inferior ejus pars muniatur habenula, ut quandoque, imprimis fluentibus catameniis, eximi et purgari possit. Quae si difficilius introducitur, oleo vel axungia porcina vel unguento pomadino similive substantia oblita, auctore Siebold [2]) ope bacilli cetacei obrotundi ita immittitur, ut digitum manus sinistrae ducem sequatur. Prodest etiam, spongiam linteo tenero obduci. Multis in casibus curatio radicalis eo adjuvatur, ut spongia decocto adstringente impraegnetur; sin vero spongia uterum prolapsum non prompte retinet, vel corporis motu excutitur, Siebold aptissimum esse dicit, si spongia filis modice constricta per aliquot dies seponatur, dein filis demtis in vaginam caute inseratur; mox enim turgescit, prolapsum certius retinet, ipsumque salutarem quod ad herniam vaginalem, si qua adest, praestat. Insimul splenium fascia T—formi munitum gestetur, semperque aegrotantes aliquamdiu situ corporis horizontali conquiescant. —

Priusquam huic sectioni finem imponam, duarum agendi rationum, nuper inventarum, mentionem faciam, quarum auctores, pessariorum inutilitate ducti, ad eas animum attendebant. Annan [3]), medicus americanus, contra prolapsum uteri adhibet vincturam — bracherium perinaeale — illi haud dissimile, quo medici angli ad

1) Dr. Mayer se omnibus in casibus, vel gravissimis, summo cum fructu sola spongia uti, mihi affirmavit. Spongiam conicam, vaginae lumine paulo majorem, audacter immittit, quotidie extrahit, mundatamque iterum se inserit. Curationem radicalem, quam hoc modo impetrari dicit, eo explicat, quod fibrae vaginae muscula s irritatae corpus alienum amplectantur, eaque ratione roborentur. Vis, qua fibrae corpus illud amplectuntur brevi tanta fit, ut extractio sit difficillima.

2) A. Elias von Siebold, Handbuch zur Erkenntnifs und Heilung der Frauenzimmerkrankheiten. 2te Ausgabe. Frankfurt am Main 1821. Bd. I. §. 871. sq. p. 751. sq.

3) Cf. Neue Notizen aus dem Gebiete der Natur- und Heilkunde, gesammelt und mitgetheilt von L. F. v. Froriep und R. Froriep. No. 50. Jahrgang 1837. Weimar, im Landes-Industrie-Comptoir. —

retinendum intestini recti prolapsum haud raro utuntur, constans ex chalybe elastico circulari, pelvim ambic et ex trabecula curvata, a synchondrosi sacro-lumbari ad anum descendente. Huic trabeculae affixa es mina orbicularis, in centro foraminulenta, duobus loris angustis munita. Prout claustrum, laminae illi tum, vel tenditur vel remittitur, pressio in anum exserenda pro lubitu vel augeri vel diminui potest. Quo paratu anus et perinaeum comprimuntur, uteri descensus praepeditur, hernia vaginalis, si qua adest, simul netur, varices haemorrhoidales aut intestini recti prolapsus sanantur. Usum ejus comprobavit mulier, prol completo laborans, cui non modo pessaria non medebantur, sed ne ferebantur quidem. Applicata hacce v tura, prompte longeque ambulabat, serius demum majoribus intervallis ea utebatur. —

Similis huic agendi rationi et apparatui est Hullii, medici angli, methodus ad prolapsum uteri citus curandum instrumentumque ei adaptatum, quod Utero-Abdominal Supporter appellat, de quo dem Samuel Ashwell in libello modo edito [1]) haec profert: „Its great superiority over the Pessary, con in its affording efficient support to the weakened abdominal integuments, and in its external application, inst of its introduction into the vagina. I quite think it will accomplish a permanent cure better and more qui than the Pessary"; casum quoque addit, quo hocce instrumento foemina prolapsu uteri inveterato plane lib retur. Quantopere in Anglia administretur, haec testimonio sunt: „Since the first Instrument was applied, years ago, about fifteen hundred Utero-Abdominal Supporters have been applied with gratifying s cess, without the use of Pessaries." Hull in libello citato affirmat, uteri prolapsum plerumque descensui i stinorum ad uterum aut vesicam debere originem, qui efficiatur disproportione inter musculos epigastricos et pogastricos, ita ut hypogastrici et perinaeales, tono relaxato, non amplius debita vi in functionem combinat deprimentem diaphragmatis, et portionis superioris rectorum et obliquorum, reagant, itaque intestina, in hypog trium amplificatum demissa, uterum in vaginam et versus perinaeum deprimant. Proinde instrumentum id litur, ut per laminam satis latam, mollem, elasticam, hypogastrium totum comprimentem, cujus situs loris v trem ambientibus sustinetur, relaxatis et expansis musculis abdominalibus fulcrum mechanicum suppeditetur, pr sioneque tonus eorum pedetentim restituatur. Ut vero perinaeo, uteri pressione expanso, et musculari cont ctilitate privato, debitum concilietur praesidium, quo et uterus et vesica urinaria simul eleventur, Hull pulvill prismaticum involutum ex spongia confectum perinaeo subdit, qui ope lori, apparatui superiori instar fasc T—formis affixi, in loco suo retinetur. Quum et lorum et pulvillus elasticitate excellant, eorum adscensus que descensus motibus respiratoriis diaphragmatis musculorumque abdominalium synchronicus est, pressio aequ bilis aegrotantibusque grata versus superiora efficitur, estque teste Hull: „in all respects, a most admirable su stitute for any and all of the intervaginal Pessaries of our existing surgery."

Tametsi Hullio, quod ad momentum causale prolapsus uteri supra relatum pertinet, assentiri neque utraque tamen methodus, Annani nimirum et Hullii, opinionem meam infra dilucidandam „de prolapsus ut cum hernia vaginali complicatione" confirmant; uterque enim, quamquam herniae vaginalis suspicionem praete miserunt, tamen de expansione tumoris pone vaginam [2]) persuasum habuerunt, animumque ad perinaei exte sionem advertentes, pressione ibidem applicata sanationem meditantur. Hac igitur parte crediderim, utriu que inventionis dignitatem haud interituram, sed aliorum suffragia merito esse laturam. —

---

1) A brief account of the application and uses of the Utero-Abdominal Supporter, a new instrument fo the relief and cure of procidentia and prolapsus uteri, invented by A. G. Hull, M. D. London 1838. —

2) Hull (l. c. p. 7.) „In cases" inquit „of very long standing, the posterior portion of the vagina become very much distended, and the whole of the soft parts, closing the lower outlet of the bony pelvis, assumes pouch-like figure; and the unnatural capacity is filled by the uterus and bladder, held down by the displace abdominal viscera." —

SECTIO SECUNDA.

NUPERIORES AD CURANDUM UTERI PROLAPSUM OPERANDI METHODI (ACIURGICAE).

etas recentior, ut supra adnotavi, multa uteri prolapsum curandi experimenta, aci-
gica scilicet, nobis offert, itaque, historiam quod attinet, novam eamque sat gra-
m periodum constituit, quam hac in sectione illustrare experiar.

Quum aliquot ante annos haecce res velut nova in scriptis medicis, primum qui-
m per Germanos, evulgaretur, exteri, nominatim Galli et Angli, haud conticuere,
l mox operandi methodos brevi sese excipientes promulgavere, et certamen exar-
literarium de inventionis honore, ex quo in ipsam rem, ut fieri solet, parum lu-
redundavit. Partim certamen illud a re ipsa alienum est, partim eapropter parum
entionis mereri videtur, quod omnes operandi methodi, non eundem habentes typum,
er se comparari vix queunt, quippe quae in duas potissimum classes dispescantur,
ut, quae ad primam classem pertinent, genitalia externa, quae vero ad secun-
m, genitalia interna operationi jubeant submitti; illae prolapsum coarctatione ex-
narum, hae internarum partium sexualium, singulatim vaginae, retinere student.
aeterea inventionis jus atque honor eo praesertim dilabi videntur, quod annales me-
ci exempla tradunt, quae, si diligentius examinantur, inventionem casui alicui tri-
endam esse nobis persuadent. Priusquam igitur ad describendas novas operandi
ethodos me accingam, sententiam meam allatis illis exemplis confirmare tentabo, ca-
m quendam ipsamque naturam, non meditationes diuturnas medicorum animos
l operationem attendisse, demonstraturus.

Quod sequitur exemplum, evidentissime contestatur, medio jam seculo superiori
stitisse medicos, qui, forte fortuna ducti, cultrum ad efficiendam curationem radica-
m praestantissimum adminiculum esse, judicarent. Berchelmann [1]) haec narrat: Mu-

1) Med. Comment. von einer Gesellschaft von Aerzten zu Edinburgh; aus dem Englischen. Altenburg

lier forti animo insignis anno vitae quinquagesimo quinto uteri prolapsu corripie-
tur. Multa remedia incassum experta molestiasque pertaesa, cultro culinari ut
substantiam incidit. Multo sanguine effuso, matrix paullatim se contraxit, et
que prolapsus, neque aliud malum ex illo tempore apparuit. Quod quum omni
narrasset, multis a mulieribus eodem ex morbo laborantibus in consilium vocaba
quibus simili operatione medebatur. — Berchelmann hac in commentatione scruta
utrum dicta curatio in quemque prolapsum, sive uteri sit sive vaginae, conveniat.
plurimum, inquit, medici partem prolapsam reducere, dein artis auxiliis singulari
normalem ejus situm sustinere student, quae morbum plerumque ex parte tantum, n
quam ex toto, tollunt, quum totam per vitam omitti non debeant. Proinde hanc age
rationem, si radicalis curatio petatur, utilissimam existimat, et nonnullas apponit
notationes, quae primum uteri incisionem, deinde cucurbitularum ad vaginam appli-
tionem respiciunt, si harum partium alterutra prociderit. Causam prolapsus u
Berchelmann in magna hujus visceris relaxatione collocat; quaeritur igitur, utrum
solita illa matricis laxitas incisione possit corrigi. Quod quidem fieri posse Berch
mann pro explorato habet, et, coaevorum opiniones secutus, hoc modo rem explic
Vasa vulnerata humoribus editis contractioni locum faciunt, et quae sequitur ambi
diminutio, non modo ad ipsa vasa sanguifera, verum etiam ad uteri substantiam
fertur; contractionem a solo cultri incidentis irritamento derivat. (Sanguinis jactura
in causis esse, non perperam judicat, imprimis si prolapsus constrictione fortius re
neatur, vasaque sanguine turgeant; contractionis vero incitamentum unicum in cult
incidente ponendum esse, vix admittendum videtur.) Periculum ex vulnere metue
dum esse negat, quoniam contracto utero margines vulneris committantur, aërque e
ternus accedere nequeat. Hancce curationem irritam esse fatetur, si prolapsus cau
in sola ligamentorum relaxatione cernatur, quia pars aegrota non possit attingi,
narum vulneratione autem nihil proficiatur. Prolapsui quoque vaginae, relaxatione
secuto, similibus ex causis incisionem magnopere opitulari putat, hanc agendi rati
nem multo certiorem esse asserens, quam quae alias administrentur, quoniam perfe
tam medicationem magis polliceatur. Pensitatis emolumentis, ex incisione haud dub
profluentibus, adnotationes quasdam subjungit, quibus finem minus periculose per cu
curbitulas consequendum esse argumentari conatur. Duos memorat casus tumoru

---

1775. Th. II. p. 38. sq. — Nec non cf.: Acta philosoph. medica societ. academ. scient. princip. Hassiacae. 4
Giessae Cattorum. —

dematosorum, quorum alter praeputio clitoridis, alter nymphis insidebat, et quibus curbitulae medebantur. Quemadmodum hisce in casibus effectus fuerit salutaris, ita ulto laetiorem fore putat in morbo partis membranaceae aut carnosae, qui sola rekatione nitatur.

Jam hocce exemplum abunde testatur, novissimi temporis medicos errare, qui, eri prolapsum methodo aciurgica esse curandum, se invenisse fateantur. Supersunt item alia argumenta, inter quae casum gravissimum, a Pietsch [1]) descriptum, refero; oder [2]), cujus ex opere eum desumsi, haec de eo disserit: Non minus notabilis quam xemplum a Berchelmann evulgatum, casus est a Pietsch traditus, etsi eventum mius faustum sortitus. Mulier, quae prolapsum vaginae pessario annulari retinebat, ub graviditatis finem corruebat, quo facto vagina, ad longitudinem quinque pollicum rolapsa, tubulum crassum obtulit. Moliminibus ad partum irruentibus, Dr. Pietsch, ropter situm abnormem et praevium brachium versionem instituere coactus, infantem ivum emoliebatur; at vaginae prolapsae alterutrum latus juxta totam longiudinem rumpebatur. Nec symptomata apparuerunt maligna, nec vagina per aliuot dies procidit; quum vero mulier lectulum praemature reliquisset, et ad negotia ueta rediisset, prolapsus reversus pessarium applicandi necessitatem induxit. — Haud ubie curatio evenisset radicalis, dummodo foemina debitum per tempus in lectulo onquievisset. —

Medicos hunc naturae nutum haud neglexisse, sed viam, quam illa in casu a Pietsch descripto indigitabat, esse secutos, commentatio in Loderi diario [3]) a Maniske communicata luculenter confirmat. Manniske enim de foemina ibi refert, inter artum secundum vaginae prolapsu correpta, qui, tertio et quarto puerperio amplificatus, quinto demum (A. 1796.), quum arcesseretur auctor, capitis virilis maximi voumen excesserat. In medio fere tumore apertura canalis vaginalis, numismatis octo grossorum magnitudinem referens, conspiciebatur, pone quem caput infantis sentiebatur. Tumor circa aperturam niger, gangraenosus, frigidus, cartilagineus, ceterum durus, in labiorum regione mollior, ubique summe dolorificus erat. Quum duce specillo sulcato tumorem utroque in latere ad dimidiam fere partem juxta longitudinem incidisset, crassitiem ejus in sinistro latere duorum, in dextro trium

---

1) Journal de médecine etc., par M. Roux. Tome XXXIV. p. 165.
2) Loder's Journal etc., Bd. I. pag. 492.
3) L. c. p. 484. sq.

pollicum invenit; sanguinis profluvium exiguum fuit (circiter ℥V). Quo facto forc Smelliana minori partum facile absolvit, foetum vero mortuum extraxit. Instituta dendi ratione consentanea, vaginae partes sphacelosae intra aliquot dies extrudeb tur; diaeta demum apta valetudinem perfecte instaurabat, et mulier nulla amplius p lapsus vestigia animadvertebat. Loder hanc medendi methodum praedicans, obser tioni analogae Berchelmanni innixus, recte ratiocinatur, inflammationem subsequent immediatae concretioni tunicae internae vaginae cum tela cellulosa ambiente fave itaque curationem radicalem efficere; idem, si suppuratio et gangraena nascantur, men adhaesionem illam salutarem secuturam esse arbitratur. Etenim prolapsus va nae permagnus apud foeminam quandam inter tertium puerperium ei offerebatur, quo haec perhibet: Me incisuras aliquot prolapsus instituere tunc temporis neglexis aegerrime fero, absque dubio enim mulier a malo infestissimo radicitus esset libera Aliquot ejusmodi incisurae vix et ne vix quidem periculosa symptomata evocabun haemorrhagia facilis videtur sedatu, et partim tumoris amplitudinem minuere, part detractionis sanguinis localis vices sustinere potest. — Quamquam uterque casus mod expositus non uteri sed vaginae prolapsum spectat, tamen locus iis hic assignandu erat, quum, ad curationem radicalem et illius et hujus, cicatrisatio et quae hanc se quitur coarctatio vaginae a chirurgis momenta primaria habeantur.

Etsi, misso certamine de inventionis honore, dirimere nequeo, quis novae ope randi methodi auctor fuerit, facile tamen largior, nonnullos chirurgorum recentissimo rum et ingeniosissimorum, inter quos Dieffenbach, Fricke, alios, eo bene promeruisse quod operationes, de quibus agitur, ad methodi regularis dignitatem evexerint, usum que practicum iis vindicaverint. Nihil magis igitur in votis habeo, quam ut scriptiun cula haec suam conferat symbolam, ne encheiridiorum aciurgicorum auctores tam gra vem materiam silentio praetermittant. — Eo magis lugere oportet, quod Mende, qu primus methodi suae in enchiridio mentionem fecit, praematura morte abripiebatur quum enim maximam huic rei attentionem impendere coepisset, diem obiit supremum quaedam relinquens ingeniose proposita, experimentis circa cadavera institutis suffulta, quae tamen in vivis experiri haud potuerat. —

METHODI A MENDE PROPOSITAE.

Ipse Mende[1]) haec habet: „Mehrere schnell auf einander gefolgte Gebärmutter-·fälle, wo die Pessarien nicht allein nutzlos blieben, sondern die Beschwerden noch ·mehrten, liefsen mich einen andern Weg suchen, und zwar auf dem Gebiete der ·erativ-Chirurgie etc." Provocans ad experimenta, in cadaveribus multifariam in-·uta, Mende cuique uteri prolapsui ita occurri posse contendit, ut coarctato canali, ·r quem matrix descendere soleat, procidentia ejus prohibeatur. Duas hunc in finem ·thodos commendat:

1. Hymenorrhaphiam*), quae id molitur, ut circa vaginae introitum hymen, ·i huncce locum antea tenebat, applicata sutura cruenta, restituatur.

2. Colporrhaphiam**), quae operatio in loco superiori, lineas aliquot infra ·eri orificium, administratur, et in eo est, ut parietes vaginae oppositi appropinquen-·, et per suturam cruentam eatenus uniantur, ut profluenti sanguini menstruo spa-·m debitum relinquatur.

J. C. G. FRICKII METHODUS[2]).

EPISIORRHAPHIA***).

Fricke iisdem, quibus Mende, observationibus de pessariorum inutilitate edoctus, ·ud dubie eodem fere tempore (mense enim Martio A. 1832 primum operationem ·ministravit) aliam operandi methodum excogitavit, quae, ad easdem conformata ·tiones, eo tantum differt, quod ad partes genitales externas applicatur. Mox ·casio ei obtigit, inventam agendi rationem in viva muliere experiendi, metho-·que dignitatem ei conciliandi. Operationem Episiorrhaphiam nuncupat, quae in ·olapsus tam uteri quam vaginae convenit, et talis est, ut encheiresi cruenta reunio ·rtialis organica labiorum pudendi efficiatur, qua prolapsui uteri vaginaeque fulcrum ·turale paretur, et utraque pars, quominus per genitalia externa procedat, impedia-·r. Indicatur tantum, si prolapsus auxilio mechanico nullo retineri potest. Fricke

---

1) L. J. C. Mende, die Geschlechtskrankheiten des Weibes nosologisch und therapeutisch bearbeitet. In ·vei Theilen. Nach dessen Tode fortgesetzt und herausgegeben von F. A. Balling. Göttingen 1834—1836. 8. ·h. II. §. XLII. p. 51.

*) Derivatur ab: ὁ ὑμήν, ένος, membrana, (hymen), et ἡ ῥαφή, ῆς, sutura.

**) Ab ὁ κόλπος, ου, sinus (vaginae fundus), et ῥαφή.

2) V. ej.: Annalen der chirurgischen Abtheilung des allgemeinen Krankenhauses in Hamburg. Bd. II. 1833. 142. sq.

***) A τό ἐπίσιον s. ἐπείσιον (melius ἐπίσειον) pubes, pudenda ipsa (labium pudendi majus), et ῥαφή. —

igitur suam methodum minus late extendi cupit quam Mende. Contraindication sistit status pathologicus earum partium, quibus suturae applicandae sunt; qui si ferri nequit, ab operatione abstinendum est. — Priusquam operatio suscipiatur, h procuranda sunt: 1) Instrumentorum dispositio; requiruntur enim scalpella aliq angusta recta, forfex chirurgica incisoria, aliquot acus (Carolinenses), filamenta s cea cerata, nonnulla splenia, fascia T—formis, spongiae molles, aqua frigida; 2) V cuefactio vesicae urinariae, et recti intestini, nec non tonsio labiorum majorum; Collocatio aegrotae ut inter lithotomiam; 4) Administrorum trium vel quatuor dis sitio. — Operatio ipsa simplicissima est: chirurgus enim, labio majori alteru manu prehenso, scalpellum acuminatum duos circiter pollices ante commissuram biorum superiorem, pollicem a labii margine, trajicit, cito deorsum ad frenulum que deducit, et parvum describens arcum extrahit, ita quidem, ut particula digiti titudinem habens ab extrema labii majoris ora dissolvatur; pars superior plagae huc adhaerescens paullo oblique sursum et introrsum abscinditur. Eadem in alt latere encheiresis peragitur. Noli autem vereri, ne nimium cutis reseces. Incisio d orsum ita ducenda est, ut frenuli pars simul abscindatur, et utraque incisura in a gulum, pollicem circiter a frenuli margine distantem, coeant. Arteriae sanguinem ej culantes torqueantur, haemorrhagia parenchymatosa aqua frigida compescatur; dein num vagina et uterus solo situ tranquillo retineri queant dispiciatur; si minus, spo gia oleo imbuta filoque munita in vagina collocetur, ne prolapsus revertatur, sutur que recens violentia quadam offendatur. Utrumque demum labium suturis cruent 10—12 uniatur. — Vinctura simplicissima est; curatio secundaria eadem, quam prim reunio generatim exposcit. — Kilian splenia aqua frigida humectata imponi, imo ver quo tutius agatur, haec fascia T—formi contegi suadet. Postea catheter applicetu nec non clysmata administrentur. Inter operationem nil adversi accidit, et postea, leves reactiones inflammatorias ad cicatrisationem necessarias excipiamus, vix ulla pe riculosa symptomata in conspectum prodeunt. Operatio quandoque destituitur event salutari, siquidem reunio haud contingit, sed vulneris orae disjunguntur; quo fact absque difficultate repetitur operatio. Etsi cruenta labiorum reunio ad frenulum us que suscipitur, tamen perfecta vulneris sanatio ad eum usque locum non semper obtinetur. Quod si accidat, haud nimis infaustum habeatur: ponticulus enim pollices tres latus, id quod Fricke in casu descripto observavit, a prolapsu satis tuetur. Ex ostio superne relicto (si completa reunio evenit) sanguis menstruus et mucus vagina lis prompte profluunt, imo illud, quominus coitus exerceatur non impedit, quod etiam

cke expertus est. Quodsi graviditas inde subsequatur, simplex incisio reunionem ile solvet, infantisque exitum juvabit.

Jam historiam foeminae a Fricke curatae exponam; dein similem operationem adam, quam Julio mense A. 1837 in Caritatis nosocomio Berolinensi a Dieffenbach ninistratam vidi; denique methodo Frickianae subjungam commentationem maxime abilem, a Dr. Plath Hamburgensi conscriptam, quippe qui auxiliaretur parturienti, isiorrhaphiae a Fricke prius submissae, quod exemplum, operatione illa nec coitum graviditatem impediri, evidentissime testatur.

TORIA I.

Mulier duodetriginta annorum ante octo annos partum feliciter ediderat; attamen ginae pars undecunque prolapsa, pollicem ex rima pudendi prominens, dura, crasscens, mediocriter rubra, doloris expers fuit. Uterus proxime post rimam pudendi, usque os magis retro locatum erat; ergo antroversio uteri simul aderat. Causam aebuisse videbantur graviditas pristina, pelvis ampla, labores graviores erecto corre exantlati. Complura adhibebantur pessaria, quibus ulcera diffusa, fundo viridi nspicua, multum ichoris secernentia, foetorem spargentia excitabantur. Sepositis ssariis, aqua saturnina injiciebatur; posthac spongia decocto corticis ulmi madefa imponebatur, quibus ulcera propemodum ad cicatrisationem adigebantur. Ante m sextum Id. Martis A. 1832 mulier, quemadmodum inter lithotomiam fieri solet, llocabatur, prolapsuque reducto, spongia in vaginam immittebatur. Quibus praessis, utriusque labii majoris particula duorum et dimidii pollicis modo supra indito abscindebatur; haemorrhagia torsione arteriarum coercebatur, et reunio per suram nodosam, injectis decem ligaturis, perpetrabatur. In superiori rimae pudendi rte apertura, pollicis diametrum circiter aequans, remansit. Aegrota ad lectulum lata, situ laterali ita impertiebatur, ut regio sacra elevatior esset genuaque colligantur; vulnera continuo spleniis aqua Goulardi impraegnatis fovebantur. Altero die theter et enema applicabantur; postridie Idus Mart. reunio bene cesserat, exceo loco exiguo prope frenulum, qui serius etiam, etsi scarificationes et ligatue repetitis vicibus adhibebantur, sanationi restitit, neque amplius respiciebatur. Et gatura tandem auferrebatur, et spongia forcipe circumspecte extrahebatur, quo fao infusum florum chamomillae et aqua Goulardi in vaginam injecta vulnusque foentis, aqua Goulardi et spiritu vini confectis, curatum est. —

HISTORIA II.

Dorothea Bach, manu victum quaerens, triginta annos nata, per septem an[illegible] prolapsu parietis vaginae anterioris adeo laborabat, ut portio uteri vaginalis usque[illegible] rimam pudendi descendisset (prolapsus uteri incompletus). Die duodevicesimo me[illegible] Iulii A. 1837 operatio prolapsus, duce methodo Frickiana, instituebatur. Filis suto[illegible] quarto die ablatis, perfecta sanatio in superiori et inferiori vulneris parte evene[illegible] modo pars tertia inferior exiguam aperturam suppurantem obtulit, q[illegible] etsi fomentis ex aqua saturnina adhibitis paullatim diminuta, tamen ineunte me[illegible] Septembri, quo mulierem ultima vice adii, adhuc persistebat, et materiam fluori a[illegible] debitam emittebat. Continuata medendi ratione modo memorata, in dies sanatio [illegible] crementa capiebat, marginibusque lapide infernali tactis, ita promovebatur, ut me[illegible] Septembri fere absoluta esset. Fluor albus materiarum adstringentium injectioni[illegible] brevi coercebatur, et aegrota ex nosocomio esset demissa, nisi cordis morbo simul [illegible]borasset.

HISTORIA III. *)

Ne quid omittam, quod, quantum admirationis casus, cujus descriptio sequit[illegible] tum temporis excitaverit, argumentari possit, ipsa apponam verba, quibus Dr. Ple[illegible] usus est: „Der hier zu erzählende Fall ist von so eigenthümlicher Art, dafs wahrscheinlich so lange [illegible] Erde sich um die Sonne dreht, noch kein gleicher Statt gefunden hat! A. D. B., 36 Jahr alt, hatte vor [illegible] Jahren ohne bedeutende Schwierigkeit geboren, und sich späterhin viele Jahre hindurch einer guten Gesu[illegible]heit erfreut. Im Jahre 1831 in Dienstverhältnifsen, welche häufiges Treppensteigen und anstrengende Arbei[illegible] ihr auferlegten, bemerkte sie eine Senkung der innern Genitalien, welche im Verlauf eines halben Jahres zu [illegible]nem prolapsus uteri et vaginae completus ward. Im allgemeinen Krankenhause, wohin sie ihre Zuflucht nah[illegible] wurden ihr Pessarien von verschiedener Form und Gröfse beigebracht, doch ohne den erwünschten Nutzen, [illegible] sie theils nicht beibehalten wurden, theils auch Exulcerationen und corrodirenden Schleimflufs erregten. M[illegible] schritt deshalb zur Episiorrhaphie, worauf zwar keine vollkommene Vereinigung bis zum frenul[illegible] erfolgte, indefs eine mehrere Zoll breite Brücke gebildet ward, stark genug, um jeden ferneren prolapsus [illegible] verhindern. Sie verliefs das Hospital, und zwar quoad genitalia externa um ein Bedeutendes reicher, als sie betreten hatte: denn sie war nun mit einer rima mehr versehen als andere Frauen, und hatte ebenfalls e[illegible] zwiefaches Perinäum. — Ein ganz eigenthümlicher Geschmack, und eine besondere Prädilection für geschlech[illegible]liche Bildungs-Abnormitäten, mochte nun wohl dem von nöthen sein, der sich entschliefsen konnte, besagte Pe[illegible]son zur Ehe zu begehren (wir setzen nämlich eine hinreichende Kenntnifs des früher bestandenen Uebels un[illegible] der restitutio in integrum voraus) (!). Dennoch fand sich ein solcher. Sie verheirathete sich im Jahre 1834, un[illegible] ward bald darauf schwanger. Wegen einigen Bedenkens über den Ausgang der im Mai 1835 zu erwartend[illegible]

*) Cf. Dieffenbach, Fricke, Oppenheim u. m. Zeitschrift für die gesammte Medicin etc. Hamburg 183[illegible] Bd. II. p. 142 sq.

urt, wendete sie sich wieder an Herrn Dr. Fricke, welcher sie am 21. März zu mir sendete, damit ich mich die vorliegenden Verhältnisse unterrichten, und die Geburt demnächst beaufsichtigen solle. Ich fand den and der am Ende des 8ten Monats der Schwangerschaft sich befindenden Frau wie folgt: Die exploratio ominalis ergab die gewöhnlichen Resultate; der Muttergrund stand in der Mitte zwischen Nabel und Herz-e, und man konnte in demselben die Füfse des Kindes durch das Gefühl erkennen. Die äufseren Genita- boten eine Beschaffenheit dar, wie sie auch den geübtesten Explorator, ohne vorläufige Kenntnisse der frü- Statt gehabten Ereignisse, hätten in Verlegenheit setzen müssen. Die grofsen Schaamlippen nämlich bilde- in ihrer Vereinigung eine länglichrunde glatte Geschwulst von bedeutendem Umfang, mit zwei beinahe kreis-len Oeffnungen versehen, deren hintere (untere) 2 Zoll, deren obere (vordere) $1\frac{1}{2}$ Zoll im Durchmesser t; zwischen beiden befand sich eine Brücke weicher Theile von reichlich $1\frac{1}{4}$ Zoll Breite, und etwa $\frac{1}{3}$ Zoll ke. Die genannten Oeffnungen waren durch ein Chaos prolabirter Scheidenwände ausgefüllt, welche sich udrängen strebten, und die anfänglich sehr kleine hintere Oeffnung, gegen welche besonders der Druck ge-tet war, allmälig zur gröfsern umgewandelt hatten. In der andern Oeffnung fühlte man die kleinen Schaam-en *). Bei der innern Untersuchung liefs sich der Muttergrund **) nicht erreichen, und nur bei starkem Hin-drängen der äufsern Theile fühlte man den Kopf des Kindes über dem Becken-Eingang. Das Allgemeinbe-en war vollkommen gut. — Zu bemerken ist noch, dafs, nach confidentieller Mittheilung von Seiten der u, der bescheidene Ehemann, dem offenbar die Wahl freistand, trotz des Alten „varietas delectat", sich je-zeit bei Leistung der ehelichen Functionen mit dem obern und vordern introitus ad vaginam begnügt haben (!!) — Unter so bewandten Umständen liefs sich übrigens nicht läugnen, dafs in prognostischer Hinsicht für Verlauf der Geburt manche Besorgnisse eintreten konnten. — Am 16 Mai Morgens, nachdem die Frau on seit dem vorigen Abend leichte Wehen gehabt, ward ich gerufen. Der Muttermund war auf reichlich Zoll erweitert, und die Geburtswege waren gut vorbereitet; der Kopf stand indefs noch über dem Eingang Beckens. Nach 5 Stunden war, bei völliger Erweiterung des Orificiums, das Fruchtwasser abgeflossen, und Kopf in der ersten Hinterhauptlage fühlbar. Wegen Zögerung der Geburt ward nach einigen Stunden die nge, und zwar durch die hintere gröfsere Oeffnung, angelegt, der Kopf bis zum Einschneiden herabgeführt, l alsdann in der Lage auf der linken Seite das Weitere abgewartet. Die Wehen wurden jetzt sehr kräftig, l der ziemlich grofse und feste Kopf brachte die Ränder der rima in die äufserste Spannung. Ohne Zwei- würde jetzt, bei etwas gröfserer Compressibilität des Kopfes, die Geburt ohne Weiteres erfolgt sein. Hier r schien es endlich, um eine Ruptur zu vermeiden, deren Gränzen man nicht ermessen konnte, rathsam, die nst einschreiten zu lassen. Herr Dr. Fricke machte also mit dem Knopfbistouri auf jeder Seite der rima ei- n Einschnitt von etwa 2 Linien, später noch einen dritten an der rechten Seite, und mehr nach vorn, wor- sehr bald der Kopf und nach wenigen Augenblicken auch der übrige Körper geboren ward. Die Nachge-rt folgte bald; der Verlauf des Wochenbettes war völlig normal. Die kleinen Schnittflächen wurden nach igen Tagen, wegen zu geringer Vitalität, mit einer Mischung von bals. peruvianus et tinct. myrrhae einige l täglich bestrichen; die Wöchnerinn durfte mehrere Wochen lang das Bett nicht verlassen, und trug spä-hin längere Zeit hindurch Compressen mit einem Decoct. cort. querc., durch eine T—Binde befestigt, wo- i die Rückbildung der betheiligten Organe so gut von Statten ging, dafs jene Operation ihr auch jetzt noch llig den erwünschten Vortheil gewährt." —

---

*) Plath descriptioni perspicuam addidit iconem. Vid. Ephem. c. p. 142.

**) Haud dubie os uteri, quod mihi videtur.

DIEFFENBACHII METHODUS [1]).

Scitu dignissimi sunt casus, in ephemeridibus infra citatis appositi, quibus Dieffenbach ad experiendam methodum suam invitabatur, quare non supervacaneum istimavi, eosdem operationis descriptioni praemittere, quam Dieffenbach, ut ipse affirmat, jam ante decennium (ergo ante Frickium et alios) exercuit.

CASUS I: Sanatio partibus sphacelosis per naturam extrusis inducta.

Dieffenbach ante annos circiter decem vetulam pauperem satis robustam, uteri prolapsu laborantem, in lectulo vidit cubantem, omnesque partes prolapsas tumore inflammatorio adeo amplificatas, ut repositio nullo pacto perfici posset. Vagina uterum ambiens partim velut erysipelate inflammata, partim sphacelo obnoxia apparebat. Nihilosecius affectio universa mediocris, dolores leviores erant. Infuso florum chamomillae per quatuordecim dies ad partes laborantes applicato, plures vaginae partes palmam manus magnitudine aequantes, secesserunt, ibidemque luxuriosa emersit granulatio; interea diffusa reliquae vaginae inflammatio desierat. Jam tempus opportunum accessisse putavit, quo uteri et vaginae repositio institueretur, eaque peracta cicatrisatio exspectaretur. Quum illa bene cessisset, vagina singulis diebus linamento sicco explebatur, florum chamomillae infusum injiciebatur, et quotidie vinctura repetebatur; quibus per tres hebdomades continuatis, mulier adeo convaluerat, ut in vagina multo arctiori nullum corrugationis abnormis vel adhaesionis vestigium detegeretur, sed naturales fere rugae conspicerentur. Proinde Dieffenbach, quae hocce casu natura praestitisset, imitanda existimavit, ut sanatio prolapsus uteri arte perficeretur. — Quod primum ipsi occurrebat exemplum antecedenti simile fuit:

CASUS II: Sanatio, partim gangraenosis natura excussis, partim arte ablatis, et applicato ferro candente impetrata.

Mulier sexaginta quinque annorum plures per hebdomades prolapsu uteri dolorifico laborabat; ex quindecim inde annis uterus inter ambulandum fere semper e ventre propendebat, ast recumbente aegrota manuum pressio ad faciendam repositionem sufficiebat. Ipsa malum „uteri strumam" (Mutterkropf) appellavit. In sinistro latere tunicae vaginalis inversae, uterum contegentis, sphacelus jam exortus, attamen limite circumscriptus erat; inter viva et emortua pus scaturiebat. Parte sphacelosa

1) Cf. Medicinische Zeitung, herausgegeben von dem Verein für Heilkunde in Preufsen. Berlin 183? (5ter Jahrgang) No. 31. —

forficis et vulsellae ope ablata, Dieffenbach fomenta ex florum chamomillae in- imposuit, omissa uteri repositione, quae, per laxitatem partium et corporis ma- ıtiam, facile cessisset. Post diem octavum, adhibito victu consentaneo medicami- ısque roborantibus, sphacelosa quaecunque excussa erant. Granulatio parca irri- enti aliquid flagitavit, quem in finem interdiu fomenta aromatica, noctu vinctura uento irritante illita administrabantur. Persuasissimum autem habens, superficiei graenosae cicatrisationem haud esse suffecturam, ut tota vagina retineretur in pelvi, rum candens reliquae vaginae parti ita admovit, ut tunica ejus mucosa destruere- . Partibus demum emortuis caloris humidi usu submotis, uterum reposuit, vaginam eo carpto implevit, iterumque infusum florum chamomillae injici jussit, quo facto lierem, elapsis aliquot hebdomadis, prolapsu uteri ex toto liberatam vidit.

CASUS III—VII, quorum quatuor segregatis et ademtis gangraenosis sana- ntur.

Praeterea Dieffenbach quinquies vaginae cum utero prolapsae gangraenescentiam servavit, et repositionem non prius adgressus est, quam gangraenosa omnia cura- ne excitante tam interna quam externa secesserant. Ad cicatrisationem usque va- na linamento, infuso florum chamomillae imbuto, farciebatur, idemque infusum inji- ebatur. Quatuor aegrotantium in integrum restituebantur; quintae sinister vaginae ıries admodum laxus restitit, siquidem gangraena superficialis tantum fuerat. Omnes ant vetulae. — Dieffenbach, si partibus gangraenosis submotis vagina non repona- r, uterum facta cicatrisatione ex parte saltem in pelvis cavitatem retrahi opinatur. —

Non multo post descriptas observationes Dieffenbach, quam primum vaginae aut teri prolapsus nondum gangraenosus sibi offerretur, naturam medicatricem imitatu- ıs, viam breviorem eamque cruentam ingredi, id est huncce prolapsum eodem curare ıodo, quo jam dudum ano prolapso subveniretur, constituit.

OPERATIO IPSA: excisio particulae, ovi gallinacei magnitudinis, ex utro- ue vaginae latere, ad efficiendam vaginae coarctationem.

Jam ante novem annos mulier quinquagenaria opportunitatem consilium exsequendi Dieffenbachio obtulit. Uterus prolapsus reponi quidem facile potuit, protinus autem rocidit, si in vaginam spongia non immittebatur. Foemina varie conformata pessa- ia, quibus prius usa erat, coacta seposuerat, utpote quae dolores excitarent. Ope- ationis modus hic erat: Vesica urinaria et intestino recto vacuefactis, ex sinistro la- tere vaginae, uterum prolapsum ambientis, particulam ovi gallinacei magnitudine for-

maque tunicae mucosae excidit, cujus apex retrorsum, basis antrorsum spectabat, r
phamque attingebat. Quem in finem plica vulsella hamata, a Muzeux inventa,
hendebatur, uterus aliquantum reducebatur, ad tollendam vaginae tensionem, dein
cisio scalpello leviter convexo perficiebatur. Eadem encheiresis altero in latere
ministrabatur. Mundatis vulneribus, utroque in latere suturae quinque nodosae
validae ita applicabantur, ut binae postremae in quoque latere ante, ternae ante
res post uteri repositionem intra vaginam per vulnerum margines trajicerentur.
positio forsan institui non potuisset, si omnes suturae ante eam essent imposi
Praeter vaginae dolores ardentes motusque febriles leviores, symptomata memor
digna haud accesserunt. Aegrota antiphlogistica methodo multisque potibus refri
rantibus curabatur, in vaginam singulis horis aqua frigida injiciebatur. Tertio
aegrota dolores vaginae constringentes gravissimos conquesta est, quorum causa
suturis nimis tensis ponebatur. Quum speculi immissio suturarum rupturam facile
ducere posset, Dieffenbach forfice, juxta digitum indicem oleo unctum immissa, sol
secutus tactum, utroque in latere duas discidit suturas, eoque modo levaminis aegr
tae conciliavit. Quinto die reliqua filamenta submovit, exceptis duobus postrem
quae sexto die sponte expellebantur. —

Ex illo inde tempore Dieffenbach pluries operationem repetiit, serius autem pa
ciores suturas, ut plurimum binas, summum ternas, aliquoties nullas applicuit, quonia
vulneris vaginae margines reposito utero plerumque satis arcte committebantur. M
gna tunicae vaginalis laxitas et atonia suturas exigunt; eaedem supervacuae sunt m
lieribus validioribus, crassos vaginae parietes habentibus. Proxime ab operatione va
gina linteo carpto farcienda non est, ne nimius exoriatur calor; sin autem vagina
superficies sphacelo destructa est, illud omitti non oportet. Mulieribus laxis etiam
admodum irritabilibus, Dieffenbach nonnunquam protinus post operationem linamen
tum convolutum in vaginam ingerit. In locum frigidarum injectionum, elapsis aliquo
diebus, tepidae ex decocto mucilaginoso substituuntur; postremo infusum chamomilla
egregie opitulatur. Quodsi procedente cicatrisatione coarctatio vaginae major no
observatur, linteum carptum convolutum, unguento resinoso illitum aliquamdiu immit
tatur, et lapis infernalis repetitis vicibus adhibeatur. — Saepius Dieffenbach plicarum
excisionem ex vaginae lateribus post uteri repositionem ita instituit, ut partem vagi-
nae instrumento a Muzeux invento prehenderet, tunicamque plicae duplicatam incisu-
ris serratis auferret. Quae quidem methodus multo facilior esse dicitur; caveas ta-
men oportet, ne vesicam urinariam vel rectum intestinum laedas, id quod accidere

st, si plica nimis tensa proxime a basi resecatur. Suturae cruentae huic operandi nodo non adduntur. —

Ad exsequendam Dieffenbachii methodum, mulier in eum redigatur situm, quem otomia requirit; vesica urinaria et intestinum rectum antea vacuefiant. Priusquam sionem adgrediaris, digitus index oleo illitus in rectum intestinum inseratur, ut, lem situm ex uteri prolapsu hoc obtinuerit, experiamur; in vesicam catheter arteus Dessaultii inducitur, ejusque apex deorsum vertitur, quo cognoscas, quanto-e vesica uteri prolapsu demissa vel protracta sit. Nonnunquam sat multum lotii catheterem effluit, quoniam uterus prolapsus ejus excretionem vel ex toto vel ex te prohibere potest.

Dieffenbach, methodum Frickianam cum sua comparans, sub finem commentatio- supra memoratae, haec addit: „Fricke's wichtige Erfindung der Episiorrhaphie d in ihrem Werthe durch die von mir angegebene Art der Verengerung der Scheide ht verringert werden, besonders da sie sich bereits so trefflich bewährt hat.“ —

MALGAIGNII METHODUS [1]).

Nil nisi varietatem Frickianae methodi exhibet, quippe quae etiam partialem ob-ationem ostii vaginae moliatur; eo tamen ab illa discrepat, quod non in ipsis la-s pudendi majoribus, sed in parte magis interiori vaginae instituitur. Cernitur in cisione partis dimidiae circuitus ostii vaginalis (utrum anteriorem an posteriorem bitus partem eligas, non refert), et in reunione orarum vulneris per suturas cru-tas. Malgaigne, hancce methodum plus commodi praestituram esse ratus quam re-uas, semel in nosodochio St. Louis eam expertus est. Fluor albus autem uberri-is superveniens omnem effectum suturarum, quae hoc in casu ad posterius dimi-im circuitus ostii vaginalis applicatae erant, delevit. —

1) Cf. J. F. Malgaigne: manuel de médecine opératoire, fondée sur l'anatomie normale et l'anatomie patho-;ique. Deuxième édition. Paris 1837. Art. VII. p. 728. sq.

METHODUS A ROMAIN GERARDIN PROPOSITA [1]).

In eo est, ut scalpello vagina prolapsa totum per ambitum ad longitudinem licis unius ac dimidii tunica sua mucosa privetur, dein reponatur, ejusque oblit tio efficiatur (!). Nemo hucusque dictam methodum in viva muliere periclit est. —

METHODI AB HALL [2]), IRELAND, MARSHALL, KILIAN [3]), CRUVEILHIE COMMENDATAE.

Varietates sunt methodorum, quas partim Mende proposuit, partim Dieffenb exercuit. Marshall enim partem ellipticam, Ireland quadrangularem e vagi tunica mucosa excidi, vulnusque extemplo suturis uniri jubent; Hall, ad tollen uteri prolapsum, inde ab ejus collo usque ad vaginae introitum portionem oblong tunicae vaginae internae exsecuit, et vulnus compluribus suturis commisit, quo f vagina adeo coarctabatur, ut uteri situs normalis sustineretur. Kilian, ut prolap vaginae, alia ratione haud expugnabilis, sive magnus sit sive parvus, dummodo tu cae degeneratione destituantur, radicitus curetur, quocunque in loco parietis inte vaginae prolapsi partem cuneiformem, satis tamem amplam, cujus basis introrsu spectet, exscindi, orasque vulneris oppositas, sedata haemorrhagia, sutura cruen uniri, tum omnia reponi, suadet etc. Idem autem de vesicae urinariae laesione a monet, quae facile partibus prolapsis interjacere queat. Cruveilhier denique, meth dos recensitas effectum perennem praestituras esse dubitans, hanc earum variation commendat: Tres, quatuor, vel quinque excisurae tunicae mucosae imo totius p rietis vaginae juxta ejus longitudinem, prope uteri collum, instituantur. Cicat satio circularis, levem hanc operationem excipiens, melius fortasse minoribusque i commodis scopo praefixo satisfaciet. Facile intellectu esse dicit, hancce agendi rati nem nil esse aliud, quam Dupuytreni methodum, ad curandas intestini recti procider tias, in uteri prolapsus applicatam. —

---

1) Cf. Malgaigne, l. c. — et: Harlefs, Rheinisch-Westphälische Jahrbücher für Medicin und Chirurgi Jahrgang 1825. Bd. X. No. 9. p. 151.

2) Cf. Gazette médicale de Paris. 21 Jan. 1832.

3) H. F. Kilian, Operationslehre für Geburtshelfer. Bonn 1835. Th. II p. 128, 129.

4) L. l. q. c.

METHODUS LAUGIERI.

Cauterisatione tunicae mucosae vaginae nititur, ut processu suppuratorio tela ...a (un tissu inodulaire) obtineatur, quae vaginam vicinis partibus affixam susten... ...t a prolapsu tueatur. —

Non possum, quin methodi novissimae mentionem faciam, cujus notitiam ex re... ...ne Doctoris Stromeyer Hannoverani nuper hausi: medicus enim Hannoveranus ...am, uteri prolapsum curaturus, facta repositione, annulo labia pudendi majora ...ecisse, istamque agendi rationem prospero cum eventu exercuisse dicitur. —

Denique silentio praeterire nolui, substrictionem partis alicujus tunicae vagi... ...s intimae, quam Richter pridem laudavit, ante aliquod tempus ab Hedrich et Mar... ...esse administratam; ille faustum obtinuisse videtur exitum, hic aegrotantem tres ...ter ab operatione hebdomades morte exstinctam vidit. — Utrumque casum paullo ...us hic enarrari, non ineptum existimo.

Hedrich [1]) exemplum a se observatum his describit: „Eine 44jährige Frau erlitt in der ...truationszeit, während des starken Pressens beim Stuhlgang und unter einem heftigen Anfall von Reizhu... ...einen Vorfall, und zwar stürzte ihr plötzlich eine Kindskopf grofse Masse aus den ...aamtheilen hervor. Ihr Brodherr, ein Chirurg und Geburtshelfer, der schleunig hinzukam, bemühte sich ...e Tage lang vergeblich, das Vorgefallene zu reponiren; die Menstruation wurde zur Metrorrhagie, und es ...en sich die Folgen des Blutverlustes, Oedem und Erschöpfung. Hinter dem Vorfall war nur ein ganz dün... ...hohler Strang zu fühlen. Bei aufrechter Stellung des Körpers war der Blutabgang stets vermehrt. Ich hätte ...gern überzeugt, ob aus der Oberfläche des Vorgefallenen (der innern Haut der Vagina) selbst etwas da... ...sickere, oder ob es hinter demselben hervorgetropft sei, und hierdurch den hinteren Theil des Vorgefalle... ...in stehender Stellung aber das Ganze, mit Blut überzogen habe? Die vorgefallene Masse war derb, indefs ...r sehr angespannt, noch zu Entzündung geneigt sich zeigend. Auf Verkleinerung durch die Länge der ...war so wenig, wie auf freiwillige Reduction oder künstliche Reposition zu rechnen, und die Leidende ...schte unter allen Umständen von ihrer Last befreit zu sein. Es wurde also beschlossen, die Abbindung ...nehmen, selbst für den möglichen Fall, dafs der Uterus mit seinen Attributen darin mitenthalten sei; und ...Operation (am 15. Jan. 1830) so verrichtet, dafs zwischen den labiis pudendi mittelst eines Bändchens ...Ligatur hinter der vorgefallenen rundlichen, über ein Pfund schweren Masse, angelegt, und eine doppelte ...hschlingung der Bandenden, jedoch ohne Knoten, gemacht wurde, um sie nach und nach fester anziehen, ...bei heftigen Schmerzen nachlassen zu können. Der Urin wurde, wie auch früher schon, fortwährend ...h den Catheter abgelassen. Um einer, wegen Schwere des Theiles, und dadurch veranlafsten zu schnellen ...hschneidung der Ligatur, möglichen Blutung sicher vorzubeugen, wurde noch eine zweite einfach geschlun-

1) Cf. Dresdner neue Zeitschrift für Natur- und Heilkunde, herausgegeben von D.D. v. Ammon, Chou... Ficinus, Haase, Kreyssig, Löwe, Pech, Prinz, Reichenbach, Seiler etc. Dresden und Leipzig 1830. Bd. I ...79 sq.

gene Ligatur, einen Zoll hinter der erstern, angelegt, die sich auch bei einer bald eintretenden Blutung lich zeigte. Am 4ten Tage hatte sich das Ganze ohne allen Schmerz vollkommen getrennt, und noch 9 nachher befand sich die obere Ligatur in statu quo, wodurch es wohl gelingen mufste, eine Conglutinati Vaginalränder, ja, für den Fall, dafs der Uterus mit abgebunden worden sei, somit einen künstlichen form Membran für das kleine Becken und für die Eingeweide zu gewinnen, weshalb auch noch die Bettlage halten wurde. Etwas Schleim flofs fortwährend noch aus; indefs ging der Urin viel besser als früher Ein Einschnitt der Länge nach auf der vordern convexern Seite des melonenförmigen, unzweifelhaft die Wand der Vagina überall repräsentirenden, hin und wieder etwas verhärtete Stellen zeigenden Fleischklu liefs auf eine mit sehnichter Haut ausgekleidete und mit einer hydatide gefüllte Höhle stofsen; dies war dern Orten, wo die Haut nicht fest auflag, ebenso der Fall; übrigens hatte die eigentlich äufsere Haut d gina, welche ursprünglich mit etwas Zellgewebe losgerissen, und in eine Falte sich vorgeschoben, durch sung sich aber entzündet und verhärtet haben mochte, eine scirrhöse fast knorpelartige Ausartung *), und durch jene wohl seltene Form, Masse und Vergröfserung erhalten, wie sie aufgefunden wurde, wodurch fangs den (etwa halb vorgefallen gewesenen) Uterus miteinzuschliefsen geschienen hatte. Jenen Wahn derte noch die Schwere und Dichtheit des Vorfalls. Diese Täuschung wurde indefs nach dem Wiederer nen der Catamenien durch genaue Exploration gänzlich beseitigt, wodurch der Muttermund loco consue forma justa befunden wurde. Der sich einstellende fluor albus verschwand allmälig; die Menstruation trat der ein, und kehrte regelmäfsig wieder; die Ligatur wurde nach der ersten Menstruation (am 10. Febr.) genommen, und rechterseits nach vorn eine Falte oder Schwiele in der Vagina, in der Richtung vom Os nach Aufsen, vorgefunden; sonst keine Skirrhosität oder Abweichung im Baue. So blieb nun auch späte Stand der Dinge. Eine bestehende Dyscrasie konnte man nicht annehmen, und es liefs sich vielmehr der chanische Druck, den jene falsch placirte Vaginalparthie auszustehen hatte, beschuldigen, die Ursache jener cherung und Ausartung des Gewebes derselben gewesen zu sein, so wie man ja zuweilen einen hal Zoll in den Wandungen dicke Bruchsäcke vorfindet. —

Casus a Martini relatus[1]): „Bei einer unehelichen, schwangern, 40 Jahr alten, kleinen schwächlichen Person, wurde bei der 5ten Niederkunft ein unvollkommner prolapsus uteri cum in sione nach der Entbindung bemerkt und reponirt. Am 16. Februar 1825 stellten sich wieder Wehen ein, als ich hinzugerufen ward, fand ich einen Vorfall der hintern Wand der Mutterscheide, und liefs sen Anfangs nur durch einen eingebrachten Schwamm zurückhalten. Am 17ten war er nur wenig gröfser, Kindskopf aber schon im Beckeneingang; um Mittag wurde indefs, bei heftigerem Verarbeiten der Wehen, prolapsus gänzlich aus den Schaamlippen hervorgetrieben, und hatte die Gröfse eines Kindskopfs; die Schei häute waren sehr ausgedehnt, und beim Druck sprützte hellrothes Blut aus vielen Oeffnungen; auch fühlte deutlich, dafs sich Därme mit darin befanden (die plica semilunaris Douglasii mufste wahrscheinlich erschlafft sein, und nachgegeben haben). Das Kind wurde mittelst der Zange lebend hervorgezogen, und, na dem der Uterus sich zusammengezogen, drückte ich den Vorfall gelind von allen Seiten zusammen, und bra ihn unter heftigem Kollern zurück, worauf der Abgang unzähliger ructus und flatus, und bald darauf Stuhlg erfolgte. Dabei wurde die Rückenlage beobachtet, ein krampfstillendes Mittel und Ruhe verordnet, und, na dem die Lochiën aufgehört hatten zu fliefsen, gelind adstringirende Einsprützungen und Schwämme, in Eich rindenabsud und Alaun getaucht, eingelegt. Alle darauf applizirten Pessarien, von der verschiedensten Fo und Gröfse, fruchteten nichts; es blieb also beim Schwamm, gestützt durch eine Compresse und eine T — Bin

*) Cf. Ritgen, über Afterbildungen, in von Graefe und Walther's Journal für Chirurgie und Augenheilkun Bd. XI. Heft 1 und 2.

1) Cf. J. N. Rust's Magazin für die gesammte Heilkunde etc. Berlin 1827. Bd. XXIII p. 174 sq.

pril fing die Frau ihr Geschäft als Waschfrau wieder an; alles ging gut bis Mitte Juni, wo sie wegen der die Bandage wegliefs, und beim Aufheben eines Korbes mit Wäsche, sogleich die ganze hintere idenwand noch stärker wieder vorfiel, als bei der Entbindung. Ich fand die Geschwulst hart, kalt, schwarzblau, an einzelnen Stellen schon auf der Oberfläche geborsten, und Zufälle von Einklem- eines Darms. Es war keine Schwangerschaft zugegen. Weil die Frau brach und verstopft war, fürch- ch, dafs wieder ein Theil dünner Därme mit in den Vorfall liegen, und in dessen Stiel beengt sein könnte, erordnete deshalb Ol. ricini, Klystiere von infus. laxat. mit tart. stib., und Umschläge von hb. hyoscyami utae auf dem Leib. Nach einigen Stuhlgängen liefs Brechen und Leibschmerz nach, aber jeder Versuch urückbringens mislang. Die Haut platzte, schwarzes Blut flofs aus, und am Abend war der untere Theil eschwulst abgestorben; sie wurde ganz mit einem decoct. rad. arnicae mit acet. camphor. bedeckt, eine ixtur gereicht, und Umschläge auf den Unterleib fortgesetzt. Am 18ten wurde der Vorfall geöff- um nachzusehen, ob Därme darin enthalten seien, alles Abgestorbene wegzuschneiden, den aber mit einer Ligatur zu umgeben. Bei einem Probeschnitt quoll das Blut wie aus einem Schwamm r. Bei der Oeffnung fand ich die ganze Masse, bis zum Stiele hinauf, aus halb organisirtem Blut beste- schnitt alles Abgestorbene weg, legte eine breite starke Ligatur um den Hals des Vorfalls, und zog sie n, wonach das Bluten der Schnittflächen aufhörte; in der Nacht löste ich zwar die Ligatur, wegen uner- cher Schmerzen im Kreuzbein *), zog sie jedoch bald wieder fester. Sie schnitt zwar immer mehr durch, zu Ende des Monats schwanden die Kräfte merklich, und, obgleich keine Colliquationen oder starkes Fie- intraten, starb die Kranke doch am 13. Juli ex inanitione trotz aller Pflege. — Bei der Sektion fand sich, die hintere Scheidenwand nebst der Douglasischen Falte des Bauchfells ganz allein den fall ausmachte. Der Finger fuhr leicht von der Bauchhöhle aus durch die Einschnürung der Ligatur. dünnen Därme lagen auf der Gebärmutter, aber erstreckten sich nicht bis in den Raum zwischen ihr und Mastdarm (wie es auch Sauter, Siebold, Holscher etc. fanden), und von Entzündung war im Becken und r Bauchhöhle keine Spur. — Es that mir leid, nicht gleich den ganzen Vorfall weggeschnitten, und den der Scheide zurückgebracht zu haben, da die Blutung (nach Sauter's und Siebold's Erfahrung) sich stillen und die Gedärme keine Neigung haben vorzufallen; ich traute aber dem Dinge nicht, da die eidenwand so sehr verdickt und abnorm, die Kranke nur sehr schwach, und die Gedärme ahe waren.“ —

ROLAPSUS UTERI, QUOMODO ORIANTUR ET QUAS IN SPECIES DEBEANT DISTRIBUI, EXPLICATUR.

Prioribus observationibus innixi auctores herniam vaginalem pro morbo rariore, lapsum vero uteri et vaginae incompletum, cui saepe ani prolapsus superveniat, creberrimo habuerunt; quam sententiam refutare, ejusque perversitatem in luce iere, ad gravissima hujus commentationis consilia pertinet. — Difficile est intelle- quid sit, quod partium dictarum prolapsus frequentius occurrant, quam herniae inales, quum praeter alia jam anatomicae rationes harum origini favere videantur: nim valvula Douglasii haud dubie facilius cedit et in saccum herniosum extendi-

*) de Graefe ligaturam tunc fortius constringendam censet, ut omnis nervorum conductio interci- ur. —

tur, quam uterus, sat firmiter munitus, prolabitur. Antequam vero hanc materiam ponere pergam, de ipso uteri prolapsu nonnulla praefari oportet. — Quum prof. meritissimus R. Froriep, qui longius per tempus huic materiei plurimum operae in dit, multasque disquisitiones tam in vivis mulieribus, quam in praeparatis anato instituit, animum meum ad eandem applicuisset, quumque observationes propriae numerosae certius me edocuissent, magis magisque mihi persuasi, altera ex parte rias prolapsus uteri species hucusque non rite distinctas, altera autem originem parum apte consideratam esse atque dijudicatam; quibus factum esse puto, ut menta quaedam summa, tum quod ad anatomiam pathologicam, tum quod ad cur methodos, hactenus nos latuerint. Primum enim multum interest, utrum vel hic ille prolapsus uteri inveniatur nobisque curandus offeratur; protinus igitur interrog necesse est „an prolapsus partum secutus sit nec ne," quo fit, ut duae sp essentialiter differentes nobis obtrudantur, indeque divisio redundet:

1. in eos, qui immediate, certe brevi post puerperium oriuntur. bito nascuntur, i. e. eum plerumque gradum statim obtinent, quem postea retin et accidentalium nomine designantur, quippe quibus causa occasionalis manife ut plurimum nimia musculorum actio, si puerperae cubile praemature relinquunt, su

2. in eos, qui, ex puerperio non proficiscentes, imperfecte et p verse hucusque explicati sunt. Iidem tarde ac paullatim succrescunt, natu commissi omnes gradus supra descriptos, a prolapsu inde incipiente, mulieribus i per longum tempus saepe incognito, usque ad completum emetiuntur, prioribus oppositi nominantur spontanei.

Priores, qui haud dubie frequentissime occurrunt, imo, ut ita dicam, quoti fere in praxi obstetricia observantur, praedictionis habita ratione, faustius largiun augurium; quiete enim debita, inter situm corporis horizontalem servata, facile san tur; in his quoque aptum pessarium non mediocriter medelam adjuvat, et simp ista curatio ad elevandum malum sufficit, quare nemo tam temerarius erit, qui aciurgicum auxilium confugiat. De hac igitur specie, quae ut plurimum partium m lium relaxationi originem debet, non amplius hic dissseretur. — Altera species, rior quidem priori, certo autem crebrior quam vulgo putatur (quum enim diligent circumspexissem atque explorassem, intra breve tempus viginti et quod excurrit veni) prognosin exhibet pejorem, quippe quae vulgarem medendi rationem pessar rum ope (si cylindrica excipias) respuat, et per annos saepe cuicunque curationi luctetur. Ad hanc tantum operandi methodi, nuperiori aevo inventae, adaptand

t; at ne in omnibus quidem casibus suppetias ferunt, quin adeo periculum mini-
ur, quoniam prolapsus causa et complicatio ei adjuncta hactenus ignorabantur.
ıc, vel essentiam potius prolapsus uteri spontanei, hernia constituit vaginalis
t enim morbi causa et res primaria), quam tres quadrantes et quod excedit
eparatorum a me examinatorum evidentissime obtulerunt, nec non mulieres explo-
oni submissae, modo majori modo minori gradu, satis crebro prae se gesserunt.
Multos analogi quidquam jam pridem esse suspicatos, extra dubitationem po-
ıt vincturae ab Annan et Hull commendatae, posterioris vaginae parietis compres-
nem molientes; deinde casus a Martini relatus, et qui infra sequitur a de Heer de-
iptus, tum disquisitiones Cruveilhieri pathologico-anatomicae, nec non alia hic illic
ligitata. Ast neque dictarum specierum differentia, neque ejusdem causa rite con-
eratae et in clara luce positae sunt — ut paucis dicam, jam dudum medici proxime
vero aberant, quare mirum est, nexum genuinum hujus complicationis haud prius in-
tuisse. Itaque proxima prolapsus causa neque in partium affectarum relaxa-
ne, quam omnes defendunt, neque in pelvis inclinatione exiliori aut amplitudine
ajori collocanda est, sed hernia vaginalis efficit, ut spontaneus uteri pro-
psus oriatur; illa morbum primarium, hic tantum secundarium sistit. Quo-
rca tota morbi effigies, sive prognosin sive therapiam respicias, immutatur, siquidem
ali secundarii sanatio nonnisi sublato primario contingere potest. Partium laxitas,
avissimum prolapsus accidentalis momentum, et nimis exigua pelvis inclinatio,
ımmum inter disponentes prolapsus spontanei causas referri queunt. Facile
rgo est cognitu, prolapsus paullatim ingredientes longe alius esse indolis, quam qui
uerperium subito sequantur. Huc accedit experientiae auctoritas, quae, prolapsus
ırde exortos (si quis pessariis uti velit), cylindricis tantum retineri posse, aeque
c hernias vaginales, testatur. Quae igitur proposui, omnia tuentur analogiam, her-
ias vaginales inter uterique prolapsus lente exorientes intercedentem. —

Quod genesin prolapsus uteri spontanei attinet, hoc modo explicatur: Primum
eritonaei expansio, haud raro sine praegressa injuria aliave causa, quam aegrotan-
es indicare possint, initio quidem exigua, semper fere illius partis, quae uterum in-
er et rectum residet, ergo a valvula inde Douglasii, in excavationem recto-uterinam
saccus herniosus incipiens) formatur. Uteri situs normalis in principio sustinetur.
Pedetentim expansio deorsum ita procedit, ut peritonaeum in posteriori vaginae pa-
iete altius descendat; digito in vaginam immisso, circa parietem posteriorem tumor
paullatim amplitudine crescens sentitur, cujus herniosa indoles eo commonstratur, quod

peritonaeum, aliter ac statu normali, non ab uterini oris labio ad rectum pergit, postquam vaginae parietem posteriorem comitatum est, viam illam persequitur. vero uterus non amplius incolumis manet, herniae enim tractione vel totus detrud vel aliquamdiu resistit, et tractio nonnisi in ejus collum labiumque oris uterini sterius vim exserit; hoc nimirum, initio tardius obtemperans tractioni, sensim ita e gatur et deprimitur, ut prorsus explanetur; collum quoque magna excellit elon tione. Quodsi eo usque res processit, uteri resistentia ex toto frangitur, quam rem tractionem in dies augescentem sequitur, quae sacco hernioso efficitur. Inte peritonaeum circa totum vaginae parietem posteriorem descendit, ad orificium vagi pertingit, et perinaeo incumbit. Excavatio recto-uterina admodum amplificata her completur, in quam intestina alia atque alia demittuntur, quorum pondere peritonae in tumorem magis magisque increscentem extenditur; idem vero neque ad latera que retrorsum se expandendi opportunitatem adipiscitur, quo fit, ut antrorsum tant porrectum parietibus vaginae facile cedentibus excipiatur. Hinc peritonaeum vagi posteriorem parietem tumoris rotundiusculi instar antrorsum protrudit, et, si obit hunc intuearis, de prolapsu vaginae simplici partiali hic agi fere credideris, nisi te sio formaque tumoris rotundiuscula, murmura inter repositionis conatum audienda et herniae vaginalis praesentiam in aprico ponerent, et nisi uterus, exploratione paul altius instituta, dislocatus deprehenderetur. Demum saccus herniosus, posteriori vag nae pariete circumclusus, uterum ad vaginae introitum detrahit, imo, quo complet reddatur prolapsus, foras trudit. Sub his vaginae superior s. anterior paries initi tantum magis rugosus apparet, idem autem, utero per vaginae orificium demisso, ir vertitur. Ut plurimum in tumore ante genitalia locato os uteri paullo antrorsum sp ctat, posterior vaginae paries, sacco hernioso admodum extensus, inferiorem ten locum. —

DESCRIPTIO TOPOGRAPHICO-ANATOMICA PARTIUM, QUAE IN PROLAPSU UTERI CONSIDERANDAE VENIUNT.

Situs mutationes partium pelvi insitarum et adjacentium in uteri prolapsu adeo sunt mirificae, et eorum, quae disquisitiones praeparatorum anatomico-pathologicorum me docuerunt, tanta est ubertas, ut pauca esse exempla, quibus scrutationes anatomicae gradu majori therapiam regere et moderari possint, certo confidam. Jam peritonaei mutationes per se tantae dignitatis sunt, ut, praecipue si praxin respicias, sum-

n animi attentionem alliciant. Quum praeparata, diversissimos prolapsus uteri lus exhibentia, in museo tam nosocomii Caritatis quam Universitatis sedulo exnaverim, singulares situs mutationes quales gradibus illis efficiebantur, singulatim ebor.

Pelvi verticaliter secta, protinus haec notabilia in oculos incurrunt:

a. in prolapsu uteri incipiente et incompleto. Neque uterus ejusque conatio vagina, nec vesica urinaria, nec peritonaeum, hasce partes nectens, situ utunnormali, sed in pelvim altius descenderunt, debitoque magis conferta inveniuntur, minorem partis inferioris pelvis amplitudinem; explanentur igitur necesse est, ut mode ea intueri possis. Inchoante uteri ectopia situs anomalia, quamquam magni nenti, oculo tamen non semper facile perspicitur; at in prolapsu uteri incompleto li, ubi organon infra symphysin ossium pubis descendit, mutationes anatomicae jam miae apparent. Haud infrequenter intestina eodem gradu quo uterus subsidunt, usque loco potiuntur; quod si evenit, haud parum ad prolapsum uteri rapidius exendum confert, quippe non tantum tractio versus inferiora (causa princeps) verum m pressio a superioribus ad expellendum uterum plurimum valet. Vaginae intusceptio reperitur (genuina invaginatio), cujus causa necessaria utero in vaginam inso imputanda est. Prolapsus si incompletus est, ab exterioribus versus interiora strata alterum alteri superimposita animadvertuntur, quorum intimum uterus, mem et externum vagina, intussusceptione duplicata, constituit. Urethrae canalis, per am cellulosam cum vagina conjunctus, non amplius directione normali ab inferious oblique ad superiora vesicam adit, sed in hoc prolapsus gradu recta fere ab terioribus posteriora versus tendit; collum quoque vesicae similem directionis muionem offert, neque minus vesicae vertex solito altius demissus est. Ipsum peritoeum, cujus plica posterior major uterum inter et rectum statu jam normali facilius lit, quam anterior brevior et rigidior, inter uterum et vesicam, inter prolapsum ca sua posteriori magis inferiora petit; plurimis quidem in praeparatis tam alte sublebat, ut, omisso directo itinere a posteriore oris uteri labio ad intestinum rectum, tum vaginae parietem posteriorem ad perinaeum usque comitaretur, indeque dem ad anteriorem recti faciem assurgeret. Saccus ille peritonaei intestina complecbatur, quae eundem antrorsum per vaginae parietes protrudebant; vera igitur hera vaginalis conformabatur. Plica anterior eatenus brevior sit necesse est, quanus uterus descendit, et ex involucro peritonaeali quasi elabitur. In omnibus quae caminavi praeparatis, quorum in plurimis prolapsum uteri cum hernia vaginali

complicatum reperi, hernia posterior fuit, quare persuasum habeo, oblata ad nias dispositione, rarissime herniam fore anteriorem, sed potissimum posteriorem. differentiam anatomicam supra adnotatam statuque normali jam manifestam, quae cam inter peritonaei posteriorem et anteriorem intercedit. Quodsi ergo hernia nalis anterior evadit, momenta causalia peculiaris generis subesse oportet.

Cruveilhier disquisitionibus edoctus, saccum ait peritonaei anteriorem nimis angustum ad excipienda intestina tenuia, posteriorem vero tantam eorum molem pere posse, ut tumores, uteri prolapsu formati, capitis virilis ambitum saepe assequ tur, quare, quae addit, mira videntur: „On a lieu de s'étonner que ces déplacem d'intestins ne soient pas plus fréquens;“ alibi de hoc sacco: „La cavité“ inquit „ même était susceptible d'une grande dilatation; plusieurs doigts pouvaient y être troduits facilement;“ nihilominus sub finem haec adjicit: „On ne conçoit pas comm les intestins n'entrent pas plus souvent dans la formation de pareilles tumeur Cruveilhier igitur opinari videtur, saccum illum, si in cadavere intestinorum exp fuerit, inter vitam quoque nulla continuisse, itaque herniam omnino non adfuis Equidem vero herniam vocandam esse censeo, si saccum herniosum, etsi intesti vacuum, reperiamus. Experientia quoque docet, herniam vaginalem non modo crel existere, sed scrutationes anatomicae accuratiores etiam nobis persuadent, eand fere comitem perpetuum, imo haud dubie causam prolapsus uteri spontanei efficac simam exhibere. Non minus a vero abhorrere videtur, quod Cruveilhier affe vesicam urinariam elongari debitoque altius super pubis arcum attolli (déborde le p bis). Elongatur quidem vesica, minime vero sursum, sed deorsum, quoniam tract ab inferioribus proficiscitur, ita ut tam elongationi quam descensioni eadem cau subsit. A tractione herniae vaginalis, prout vel anterior vel posterior evadit, maj minorve uteri inclinatio ad illud latus, ex quo proficiscitur tractio, pendet, etsi i tam exquisita non est, ut nomen vel antroversionis vel retroversionis uteri mereatu Multo gravior istis constans uteri prolapsi elongatio est, eo potissimum loco lim tata, quo uteri corpus collo conjungitur, nec non elongatio imo tandem applana tio labii oris uterini, nominatim posterioris, quippe quod proxime tractionis violen tiae submittatur. Quod phaenomenon adeo certum et frequens exhibet criterium, u ex labii postici figura, quae in praeparato deprehenditur, gradum circiter meti possis, quem uteri prolapsus inter vitam tenuerit. Quodsi, oblata hernia vaginali, cor pus uteri in superiori pelvis parte adhaesione quadam inexpugnabili, vel tumore quo dam fibroso majori, qui voluminis amplitudine uteri descensum prohibet, retinetur

·a ex parte prolapsus causae (hernia, cujus complicationem equidem common-
vi) agere pergunt, et elongatio tanta evadit, ut locus uteri coarctatus, testante
veilhier *), pollicum sex vel septem longitudinem assequi imo excedere queat. Cum
inquit, coarctatio notabilis partis elongatae, funiculi speciem prae se ferentis, et
is inferioris colli uterini intumescentia conjuncta est, ita ut uterus lagenae cucur-
ıae formam imitetur, id quod Cruveilhier in opere suo egregio non solum elegan-
me delineavit, sed etiam disertissime descripsit (Vid. Livrais. 16, Pl. 5 fig. 3). In-
ıl portio vaginalis admodum emollita vasisque ditissima est. Rectum intestinum
o rarissime vaginam inversam sequitur, quam ob rem in posteriori latere alia est
o, ac in anteriori, si vesicam respicias. Causa in eo esse videtur, quod rectum
vagina minus arcte junctum est, multoque solidiorem habet structuram, quam
ca. Cruveilhier autem casum examinavit, quo rectum dilatatum faecibusque refer-
anteriora versus distractum erat, et infundibuli ad instar in vaginam elongabatur;
ile exemplum Cloquet enarrat, quo etiam rectum elongationem digitatam sat ma-
m antrorsum delegavit, quae in partem posteriorem inferiorem sacci, per vaginam
rsam formati, immittebatur. Haud raro evenit, ut pressione, quam incompletus
lapsus in rectum intestinum exserat necesse est, et quae complicatione cum her-
vaginali admodum augetur, faeces retineantur; sin prolapsus incompletus diutius
sistit, uterusve tam alte descendit, ut pressio in rectum desinat, status contrarius,
irum incontinentia alvi, oriri potest, quoniam continua perinaei expansione sphin-
ani, ne dicam resolvitur, certo contractilitate ex parte privatur. — Quorum longe
est ratio, si

b. de prolapsu completo agitur. Vaginae intussusceptio (quae priori in
du cernebatur) in totalem ejus inversionem abiit, et, quod recte adnotat Cru-
hier, inversionis vaginae termini pelvis aponeurosi constituuntur, qua inferior hu-
canalis finis firmiter munitur. Quae aponeurosis si deficeret, labia pudendi ma-
a et minora, vaginam sequentia, explanarentur, quae inversioni nunquam submitti
mus. Uterus per rimam pudendi foras prodiit, quo facto vesicae et recti intestini
ssio desiit. Ante partes sexuales tumor crassus in conspectum venit, qui, vertica-
r dissectus, non nisi duo strata exhibet, quorum interius constituit matrix, exte-

*) Agente violentia majori accidere forsan poterit, ut pars abrumpatur! Cruveilhier enim (XVIe livraison,
2.) refert: „Il était si grand dans un autre cas de prolapsus, qu'attirant fortement l'utérus en haut, je le
isai, en croyant empiéter sur le vagin. Quel ne fut pas mon étonnement, en voyant que la section avait
té au bas d'une portion très retrécie, et que le museau de tanche était à un pouce au dessous.“ —

rius vaginae inversae paries simplex. Itaque in diverso stratorum, quae offendun numero discrimen, in qualibet encheiresi aciurgica gravissimum, inter prolapsum completum et completum positum est: ille tria, hic duo tantum strata sistit. — Q tum stratorum numerus herniae vaginalis complicatione mutetur, infra docebitur. Canalis urethrae deviatio multo est major, quam in prolapsu incompleto; directio enim normali e diametro contrariam ita sequitur, ut ab orificio deorsum in tumo prolapsum demittatur, dein vel recta ab anterioribus versus posteriora, vel obliqu inferioribus ad superiora, vesicam adgrediatur; secundam directionem iis in casibus net, quibus vesica non eodem gradu quo canalis ipse tractioni, ab inferioribus en genti, obtemperat, sed aliquamdiu resistit; ubi prima directio locum habet, vel ma corporis vesicae pars, vel certe totum ejus collum tumorem prolapsum introivit. gulus igitur, quem urethrae decursus inferne fingit, tanto major evadit, quanto m vesica tractioni cedit eamque sequitur. Quantae dignitatis haec decursus ureth mutatio mirifica quod ad catheterismum sit, supra jam exposui; cujus rei cognitio curatior propterea maximi aestimanda est, quod catheterismum, oblatis hisce condi nibus, frequentius exerceri oportet, siquidem et dictae urethrae deviationes, et ma vesicae elongatio dysuriae aliisque mingendi difficultatibus, imo calculis urinalibus, sam creberrimam praebent[1]. —

Qualis sit peritonaei ratio in prolapsu uteri spontaneo, scitu maxime nec sarium est. Jam e superioribus patet, anteriorem ejus plicam in prolapsu incompl aliquanto antrorsum et deorsum expandi, posteriorem autem ad perinaeum usque mitti, quibus efficitur, ut hoc in loco duo nova strata, peritonaei sacco conforma existant. Sin prolapsus completus est, in tumoris anteriori facie saccum periton minorem, in posteriori vero majorem, intestinis saepe refertum, invenimus, ita ut st tis supra memoratis nova quatuor adjiciantur. Saccus autem coecus anterior, diximus, quandoque tam exiguus est, ut ne infra symphysin quidem procedat, cul

---

1) Vesicam aliasque partes, ut ovaria, saepenumero prolapsu contineri, jam Ruysch (l. c.) docet, et dua morbi historiis de summo periculo admonet, quod talis prolapsus operatio, quin adeo exstirpatio uteri, hunc modum prolapsi, afferre debeat. Aliquando, inciso prolapsu laesaque simul vesica, quadragintaduo calc vesicales emittebantur, et lithotomia ista, qua talis, optimo eventu insigniebatur. — Fieri igitur posse, ut calc urinales, secto pariete tumoris anteriori super specillo sulcato per urethram immisso, ex vesica protrahantur, cile vides. —

In casu a Jules Cloquet enarrato duo calculi vesicales deprehendebantur. —

Cruveilhier semel calculum amplum, lamellis pluribus consistentem, multis cum arenulis, alias calc lum enormem, ab anterioribus versus posteriora complanatum, conicum, vesicam ita explentem, ut hujus p rietes illi velut circumfusi viderentur, reperit. —

ır non facile offendatur, quod quidem de posteriori facie tumoris prolapsi eo ma- metuendum est, quod maxima ejus diametrus hernia vaginali perampla (sacco ɛo posteriori) constituitur. Si igitur prolapsum a posterioribus ad anteriora inci- prima incisura parietem posteriorem vaginae inversae aperit, secunda perito- um ferit, quae tunica quidem nitore albescente facile dignoscitur. Quum peri- ıeum parieti vaginae tenui proxime adjaceat, facili negotio intelligis, excoriationes ılcerationes in hacce vaginae parte medici attentione esse dignissimas, quippe quae, ructo pariete vaginali, facile peritonaeum male afficiant et corrodant, quo fit, ut peritonitis tantum oriri, sed aër etiam peritonaei cavum intrare queat. —

OPERATIONUM AD TOLLENDUM UTERI PROLAPSUM ADHIBITARUM EPICRISIS.

Quantae sit difficultatis, aciurgicis adminiculis certum obtinere eventum, multae randi methodi intra breve tempus commendatae docent; gravissimum autem argu- ıtum dissensio praebet, quae inter artis peritos viget. Quod mirum vix videbitur, ı omnium novorum vel oblivioni denuo ereptorum similis est ratio; collecta obser- onum serie, unius alteriusve methodi commoda melius perpendentur; hoc ipso m tempore temerarium puto, si certi aliquid hac de re judicare velis. — Qua- ıs methodi propositae administrari possint, jam a priori ex earum descriptionibus, illuc dispersis, obiterque tantum elaboratis, colligere licet; praeterea autem ope- ones, a Dieffenbach aliisque circa vivas institutae, quibus interfui, nec non expe- enta a memet ipso in cadaveribus exacta, me invitant, ut criticas adnotationes quas- ı huic materiei addam.

Quod primum utramque methodum a Mende commendatam attinet (etsi vivis nondum tentatam), vix possumus, quin viro meritissimo debitas tribuamus les, quod adeo ingeniosa in medium protulerit. Hoc certe meritum Mende sibi erit, quod inter primos exstitit, qui recentiori tempore, multifariis accuratisque ex- imentis circa cadavera institutis edocti, operationem cruentam necessariam judica- ıt eamque promovebant; si tempus enim intueris, quo Mende singulas suas metho- evulgavit, eum antesignanum aestumatissimum operandi methodorum, serius inven- ım, fuisse credideris: quippe qui haud dubie recentiorum agendi modorum nonnul- qui pro varietatibus methodorum ab eo traditarum habendi sunt, viam muniverit. mirari igitur oportet, Mende illo tempore paucorum suffragia tulisse, causa citra

dubium in eo est ponenda, quod nova et inopinata proposuerit. Hoc nobis persu epicrisis, aliquanto post a Plath[1]) conscripta, qui rudis et partium studio deditus disserit: „Ein Gegenstück zur Episiorrhaphie, ein ziemlich unglücklicher Gedanke det sich im zweiten Theil von Mende's Geschlechtskrankheiten etc. Es wird näm vorgeschlagen, durch Verengerung des Kanals dem Uterus das Herabsinken unm lich zu machen, und zwar entweder 1) durch Herstellung des Hymens mittelst blutigen Nath (?!) „Herstellung des Hymens"! das könnte eine gar feine Spek tion werden; — oder auch 2) durch Vereinigung der Scheidenwände einige Li unter dem Muttermunde etc. Um jeden Zweifel an dem Erfolg dieser Methode heben, wird sehr naiv dabei bemerkt, daſs zwar zu dieser Operation an Leben sich bis jetzt keine Gelegenheit gefunden habe, daſs aber ihre Ausführbarkeit sc im Jahre 1831 an Leichen dargethan sei!" etc. etc. Equidem Mendii ideam non tilem, imo vero maxime ingeniosam dixerim, qua duce, ut supra adnotavi, multas liquarum methodorum, forsan quoque Episiorrhaphiam, excogitatas esse, probabile superstruitur enim Episiorrhaphia iisdem principiis quibus Hymenorrhaphia, eo tan interposito discrimine, ut haec paullo altius in vagina, illa extra vaginam perficia utriusque idem est finis, ut canalis coarctatione utero subsidenti impedimentum chanico-organicum opponatur; utraque denique completum uteri prolapsum in completum mutare, minime radicitus sanare uterumque in situm normalem redige valet. Uteri autem retentio et radicalis mali sanatio per secundam Mendii method Colporrhaphiam, effici poterit, quippe qua uterus alte retineatur. Ad explorandam jus methodi praestantiam, quae, si desideriis respondet, omnibus reliquis praepone erit, ut pericula nonnulla in vivis instituantur interest. Dolendum profecto est, q Mende, praematura abreptus morte, illud explorandi opportunitatem haud nactus Et quis tandem ignorat, unamquamque operationem novam, priusquam in vivis ad nistretur, in cadaveribus experiendam esse atque probandam! Universim Plathii e crisis nil est, nisi rudis et indigesta verborum moles; in Mendii enim methodos lut absurdas invehitur quidem, ast argumenta, quibus absurditas confirmetur, call omittit. Colporrhaphiam Cruveilhieri aliorumque operationibus ansam dedisse, vix bito. Hymenorrhaphia tamen uterus prolapsus minus bene retinetur, quam Episiorr phia; illa enim in ipsa vagina, ergo in parte laxiori et molliori perficitur, nec a quidem commoda majora suppeditat, ita ut Episiorrhaphia eam depulerit et superv

1) L. c. p. 149.

n reddiderit. Prolapsus uteri completus Colporrhaphiam facile admittit; quum au-
Mende ipse operationis typum non accuratius descripserit, ita eam perfici suase-
ut non procul a tumoris apice, ergo prope portionem vaginalem, ex utroque pa-
laterali fundi vaginae particulae nonnullae excidantur, et ligaturae per vulneris
trajiciantur, dein autem, facta repositione, filamenta in superiori vaginae parte
stringantur. Si filamenta ante uteri reductionem constringas, vix unquam haec
tingere poterit; certe ligaturae relaxabuntur, imo violenter perscindent. Qua agendi
one si utaris, multas reliquarum methodorum supervacaneas fore existimo. —
Non possum, quin adnotationem hic subjiciam, ad omnes operandi methodos re-
ndam, quae, ut uteri prolapsus tollatur, in vagina instituuntur — laesionis peri-
um nimirum innuo, quod peritonaeo imminet. Complicatio supra exposita
n hernia vaginali efficit, ut non amplius uteri prolapsus simplex, vel sola va-
na inversa prostet, sed ut tumor oculis obvius organon quoddam contineat, cujus
sio aegrotantis vitam in summum discrimen vocat — peritonaeum — quod qui-
n in descriptione topographico-anatomica dilucide commonstravi. Proinde quaeque
heiresis, partes peritonaeo superimpositas idque ambientes petens, summopere at-
tionem et circumspectionem desiderat, quo fit, ut operatio prolapsus uteri sa-
tionem moliens eandem obtineat dignitatem, quam herniae inguinali lar-
ri oportet. Facilius fere quam haec, peritonaei laesionem ille metui jubet, quia
hernia inguinali non statim peritonaeum attingitur, utpote quod penitius jaceat,
aribusque membranarum solidarum stratis circumdatum et munitum sit, in uteri au-
n prolapsu completo a superficie propius absit, pariete tantum vaginae tenuiori ob-
ctum. Sive igitur particulam vel conicam vel triquetram, vel oblongam vel circu-
rem, ex vagina excidas, sive de herniae vaginalis praesentia persuasissimum habeas,
ve ambiguus haereas — qualiscunque demum sit conditio — caveas velim, ne in
licas vaginam eleves, et a basi eas diducas, quum compertum habere nequeas,
mne organon nobilius contineatur plica, et cum ea elevetur; in altum nonnisi
uce specillo sulcato descendas, et quid huic subsit quidque super ea incidatur
ccuratissime explores. Quodsi herniae vaginalis complicatio deficit, cautela illa quod
l operationem nil obest; sin vero exstat, non modo emolumentum praebet evidentis-
mum, verum etiam de aegrotantis vita et morte decernit! Quum, quod prius com-
nonstravi, multo saepius hernia vaginalis posterior quam anterior praesto sit, fa-
ili negotio intelligas oportet, cur in posteriori tumoris prolapsi latere circumspec-
ius cavendum sit; noli autem dubitare, in latere quoque anteriori cautelam illam

esse respiciendam: primum enim fieri potest, ut hernia vaginalis anterior prod[illegible] quo facto verendum est, ne anterior peritonaei plica laedatur; deinde, ut vesica [illegible]naria vel tota, vel pars ejus, vel sola urethra post et infra vaginae parietem ant[illegible]rem immediate resideant, itaque plica elevata et resecta vulnerentur. Proinde tu[illegible]ris prolapsi latera tantum supersunt, quae tutius cultrum adhiberi patiuntur, et, qu[illegible]quam exempla haud pauca contestantur, ovaria simul prolabi lateraque tumoris p[illegible]simum occupare, tamen, si delectum habere licet, tam incisiones quam excisio[illegible] dummodo cautelam supra dictam consideraveris, in vaginae lateribus institui, tut[illegible]mum est. Quamquam in scriptis majorum nostrorum, uti supra memoravi, compl[illegible]tio prolapsus uteri cum hernia vaginali nusquam indigitatur, tamen medicorum er[illegible]torum libros perscrutando nonnullos inveni locos, qui, quantopere cultri usum perh[illegible]ruerint, certissime argumentantur, etsi, disquisitionum anatomico-pathologicarum t[illegible]temporis imperitiores, neque argumentis sententiam suam fulciunt, neque immin[illegible] periculum describunt. In his maxime notabilis est operationis historia, ab Henr[illegible] de Heer tradita [1]), cui eo magis locus hic debetur, quod sententiam meam supra [illegible]positam „neglectis cautelis necessariis, facile errores a chirurgis committi, aegrot[illegible]tis mortem haud raro inducentes" confirmat. Verba, quibus de Heer casum ill[illegible] depingit, haec sunt: „Adstiti medico, qui uterum, ad magnitudinem ovi anserini pr[illegible]lapsum, sectione curaturum se diceret, nec ullis argumentis meis, qui aliam curam viam proponebam, cederet. Quum eum rogassem, ut saltem cum utero prolapsa i[illegible]testina, vel quicquid esset (durissimum enim se tactui offerrebat), aliudque quam aqua[illegible] aut flatum esse, certo certius adfirmassem, primum in loco suo supinata muliere r[illegible]poneret, nec quicquam ab eo praeter mala verba referrem — fac, inquam, quod f[illegible]cis, mihi tyrannicam illam audaciam et imperitiam spectare nec libet nec licet! — Nondum domo pedem extuleram, cum immani clamore et ejulatu introrsum voco[illegible] Convellebatur vehementer a sectione patiens, cumque animam non dubie agentem v[illegible]derem, extremam unctionem adferri jubeo; sed serius: exspiravit enim in fine se[illegible]ctionis, adstantibus omnibus, vel fuga sibi consulentibus, alvina enim copios[illegible] prodibant excrementa. Utero cum contentis, in aquae adstantem situlam projecti et lotis, intestinum colon, ad cubiti fere longitudinem sectum, omnibus visen[illegible]dum praebui." „Utinam" exclamat „scelerosos istos, sub medici titulo carnifices, saep[illegible]

1) Henricus ab Heer: Spadacrene, ut et observationes medicae, oppido rarae in Spa et Leodii animadver[illegible]sae etc. Ludg. Batav. 1685. Obs. XXII p. 192.

ve lotos, a sole unctos audiamus!“ Finem his verbis imponit narrationi: „Ego, issimarum ineptiarum pertaesus, exclamavi haec Marcelli Palingenii:

„„„O miserae leges, quae talia crimina fertis!
O caeci reges, qui rem non cernitis istam!
Vos, quibus imperium est, qui mundi frena tenetis,
Ne tantum tolerate nefas, hanc tollite pestem!“““ —

Qui casus disertissime probat, herniam fuisse vaginalem, quae periculum in- isset; intestina enim laedebantur, et cum his, quod necesse fuit, peritonaeum, iae saccum constituens; quo factum est, ut inter operationem aegrota exspiraret. inde nihil magis nunc interest, quam ut medicorum attentionem ad illam adverta- rem gravissimam, quae, quod incredibile videtur, tamdiu densis tenebris obvoluta bat. Objicere quidem poteris, herniae inguinalis operatione e. g. peritonaeum et stina quandoque laedi; quod quidem negari nequit; at hoc in casu medicus eo gis culpandus est, quod causam imprudentiae ejus imputare debemus: periculum m, antequam operationem adgreditur, ei jam innotuit, quod de hernia vaginali, in- prolapsus uteri operationem, hactenus non valet. Quae prostant agendi rationum criptiones, haud mora operationem ipsam, dummodo vesicam urinariam et intesti- n rectum, fortasse in prolapsum immissa, respexeris, administrandam esse docent. —

De Frickii methodo haec adnotanda mihi videntur: Curatio radicalis per eam et ne vix quidem potest induci, quum neque uterus neque vagina, fulcro in par- us sexualibus externis conformato, ad locum debitum redigi ibique retineri que- t; id quod prae ceteris huic methodo exprobrandum est. Neminem tamen fore ex- imo, qui ejus commoda veramque dignitatem diffiteatur; multa enim dantur exem- , quibus plurimum lucri factum esse opinaberis, si uteri prolapsus completus cujus perfecta reductio artis auxilia eludit, quoniam vel volumine nimium incre- , aut degeneravit, aut adhaesiones inexpugnabiles locum habent etc. — in prolap- m incompletum possit mutari. — Quod Fricke praecipit „partem pollicis la- tudine a labiis majoribus esse auferendam“, modificatione videtur indigere, prout eratio aut in muliere pinguiori aut in macilenta administratur; secundo enim in su habenulam angustiorem rescindere praestat, id quod Dieffenbach in exemplo pra descripto respexit. Denique satius esse puto, rimae pudendi obturationem non efficere gradu, quo Fricke suadet, scilicet non a frenulo ad pollicem usque a com- issura inde superiori; aptius enim erit, ponticulum circiter pollicem unum cum di-

midio altum in media pudendi rima construere. Argumenta opinionem meam tue haec sunt: Ex directione, quam canalis vaginae ab orificio suo ad uterum usque quitur, nimirum ab inferioribus et anterioribus versus posteriora et superiora, fa cognoscis, peracta Frickii Episiorrhaphia, sive pedibus insistat mulier sive recum spatium triangulare esse mansurum, quod antice cicatrix, in lateribus et pos vaginae parietes constituant. Antice igitur et inferne, in regione frenuli labior angulus oritur. Proinde effluxus non modo catameniorum, verum etiam muci v nalis, et fluoris albi nunquam deficientis impedietur, siquidem ne summa quidem n dities prohibere potest, quominus in angulo inferiori illius spatii triangularis collu stagnatio exoriatur, quae, induta indole corrosiva, tandem, perrupta cicatrice seu riete anteriori, foras viam sibi patefacit. Experientia meae opinioni egregie favet: e nim post Episiorrhaphiam non modo a Fricke, sed a Dieffenbach etiam institutam, parte inferiori tertia cicatricis, labia pudendi unientis, apertura mansit (quam i aliquot mensibus post elapsis inveni), ex qua fluor albus perpetuo scaturiebat. Ne ergo non videt, fluorem album, si uberrimus sit, cicatricem totam demum esse dest cturum, operationemque, per se aptissimam et ingeniosam, irritam redditurum. S autem cicatricem adeo solidam fingas, ut fluori albo diutius resistat, materia secr maligna, quominus antrorsum effluat impedita, posteriorem et inferiorem vaginae p rietem sensim perforabit, itaque curatu difficillimas fistulas perinaeales, recto-vagi les, abscessus etc. excitabit. Denique ipse Fricke persuasum habet, haud multum i teresse, ut totalis reunio labiorum pudendi usque ad frenulum contingat, sine d bio probe intelligens, talem reunionem impetrari non posse. Quodsi igitur ad con lium a me propositum animum attendas, non modo humoribus, pone frenulum coll ctis, gravitatis legibus obtemperantibus, commodam aperies viam, verum etiam oper tionis eventum reddes laetiorem; ceteroquin pons intermedius ad retinendum uteru sufficiet. Scarificatio ergo et reunio labiorum majorum, pollicem dimidiu super commissura inferiori incipiens, pollicem circiter unum et dimidiu vel duos adscendat. Suturae tres circumvolutae debitam vulneris oraru coaptationem efficere valebunt. —

Quemadmodum Fricke operationum extravaginalium, ad tollendum uteri prolap sum, ita Dieffenbach intravaginalium vindex est, cujus partes Malgaigne, Gé rardin, Hall, Marshall, Ireland, Kilian, Cruveilhier, Laugier, Hedrich, Martini ample ctuntur. Quae supra generatim de operationibus in vagina administrandis, quod a periculum ex peritonaei laesione metuendum, posui, ad singulas quasque earum spe

im referenda sunt. Plicam elevare et auferre absolute periculosum est, imprimis iirurgi dexteritas minor est, quam Dieffenbachii. Nemo etiam, praeter hunc viexercitatissimum, facilius esse contendet, tunicae mucosae vaginae particulam, ›sito utero, excidere. Dieffenbach autem, qui prae aliis singulari operatione lae vesico-vaginalis, sanatu difficillimae, de arte nostra egregie promeruit, et, ut licam, in peragendis operationibus difficillimis maxime est versatus, suam operandi iodum intra partes genitales facilius quam extra eas administrandam esse asse-— Malgaignii methodus, imitatio non emendatio Episiorrhaphiae Frickianae est, sertim si in posteriori parte circuitus ostii vaginalis perficitur; eadem sentenmeam de noxiis effectibus stagnantis fluoris albi iterum confirmat, qui accedant ›sse est, quoniam spatium triangulare supra memoratum conformatur, cujus in ulo inferiori humores deleterii accumulantur, ipso Malgaignio teste reunionem imientes, et operationis eventum suspendentes. Hoc minus quidem timendum erit, si erior pars circuitus ostii vaginalis unitur; talis autem reunio prolapsum uteri inipletum vix retinere valebit (id quod moliri debet), siquidem viscus infra locum rctatum, expanso simul posteriori vaginae pariete, elabetur, et completam procitiam iterum efficiet. —

Methodus a R. Gérardin proposita nunquam, quod quidem saluti fuit generi iano, in vivis est administrata; perversitas ejus in oculos facile incurrit; sane enim barum foret, si quis foeminam juniorem tali operationi submitteret, qua vagina in cum utriculum (cul de sac) mutetur oportet. Proinde hanc methodum nonnisi muibus decrepiditatem assecutis respondere, imo ne in his quidem sine summo perio perfici posse, liquet, siquidem, aditu ad uterum penitus praecluso, profluvium ci secreti, menstruationem deficientem saepenumero sarcientis, vel humorum in illo itentorum, vel denique muci vaginalis (si operatio in parte vaginae infima instituа-), ex toto praepeditur. Humores igitur in utero stagnabunt, et vel putrescentes eterium exserent effectum, vel collecti hydropem uteri, imo suppurationem ejusdem ltasque alias sequelas, quas praesagire nequeas, efficient.

Reliquas methodos quod attinet, eadem de iis judicanda sunt, quae de Men-et Dieffenbachii encheiresibus attulimus, quarumque ex numero haud dubie Cruilhieri modus operandi aptissimus est, quo debita et constans vaginae coarctatio incatur. Cauterisatio a Laugiero laudata periculosa mihi videtur, si hernia vaialis exstet, quoniam peritonaeum proxime abest; ligatio tumoris prolapsi, ab edrich et Martini commendata, eapropter dissuadenda est, quod discernere ne-

quis, numne ligatura herniam vaginalem, aliasve partes nobiliores, simul constrin Quod denique ad medici Hannoverani methodum pertinet, de qua modo relata tuli, sed nihil usquam scriptum legi, jam a priori ratiocinari me oportet, imitatio tantum, non emendationem esse Episiorrhaphiae Frickianae; primum enim uterum lapsum nonnisi per aliquod tempus, et quidem imperfecte, gradu incompleto reti potest, quia prolapsus incompletus, inferiora intensius petens, et supra et infra ar lum satis habet spatii, ut ex toto iterum procidat, partibus ob laxitatem facile se pandentibus atque cedentibus; deinde, etiamsi hoc applicato annulo enormi, vel pl bus minoribus impediatur, tamen mulier hunc retentionis modum vix diu sustine quoniam uterus, ad inferiora intense vergens, annuloque renitente frictionem pas paulatim excoriatur, ulceribus malignis obsidetur, doloresque ciet immanes; co Episiorrhaphia id certe commodi offert, quod uterus ponticulo organico obnit atque retinetur. —

VITA.

o Wybrandus Hendriksz, confessioni addictus evangelicae, secundum Calvini for-
am, natus sum Anno MDCCCXIV Groningae, Bataviae urbe, provinciae Gronin-
sis capite, patre Petro Hendriksz, professore, medicinae, chirurgiae et artis obste-
iae doctore etc., matre Maria Pietronella, e gente Quaestius, quos parentes summa,
fas est, pietate semper cultos ut Deus O. M. salvos et incolumes in seros annos
estare mihi velit, supplex precor.

Sex annos natus missus sum Neovidias ad Rhenum, ibique per quinquennium in
tituto Herrnhutiano, cui praeerant Directores meritissimi Roentgen et Merian, pri-
literarum elementis imbutus, anno vitae undecimo, in patriam reversus, Paedago-
m adii gallicum, quod Directore viro inclyto H. J. Nassau floret Assae, urbe ca-
ali provinciae Drenthe, ubi per annos quinque omnibus doctrinis, ad studia acade-
ca viam munientibus, operam navavi. — Impetrato maturitatis testimonio, ad Uni-
sitatem literarum Groningensem me contuli, et a patre, t. t. Rectore Magnifico, in
um Universitatis relatus, a Decano van Hall medicinae studiosorum numero adscri-
is sum. Groningae his scholis interfui: de chemia Ill. Stratingh; de zoologia,
neralogia aliisque scientiae naturalis disciplinis Ill. van Swinderen; de botanice Ill.
n Hall; de mathesi et physice Ill. Brouwer; de logice et metaphysice Ill. de Greuve.

Anno 1832 hanc almam Fridericam Guilelmam petii, et ab Ill. Marheineke, t. t.
sces academicos tenente, civibus academicis adscriptus, apud Decanum gratiosae fa-
ltatis medicae Beat. Rudolphi nomen professus sum. Berolini has scholas frequen-
vi: de osteologia nec non de universa anatomia Ill. Schlemm; de chemia experimen-
li nec non de electrochemia et zoochemia Ill. Mitscherlich; de zoologia Ill. Lichten-
ein; de mineralogia Cel. Rose; de magnetismo et electricitate Ill. Erman; de angio-
gia et neurologia Ill. d'Alton; de botanice excursionibus juncta Ill. Kunth; de phy-
ologia, de anatomia organorum sensuum, de anatomia tam pathologica quam com-

parata, et de physiologia generationis Ill. J. Müller; de physice experimentali Magnus; de pathologia et therapia generali et de symptomatologia Beat. Becker; physiologia comparata infusoriorum et entozoorum Ill. Ehrenberg; de chirurgia Rust; de nosologia et therapia speciali, nec non de medicinae historia Ill. Hecker materia medica Ill. Osann; de arte formulas medicas concinnandi et de medicina rensi Ill. Casper; de aciurgia et de anatomia chirurgica Cel. Froriep; de arte ob tricia, de luxationibus, et de arte fascias rite imponendi Cel. Kluge; de ophthalm gia Ill. Juengken; de morbis systematis nervorum, et de diagnostice, experime stethoscopicis atque plessimetricis juncta, Cel. Romberg. —

Praeterea per semestre et dimidium Ill. Joann. Müller et Ill. Schlemm in ca veribus rite secandis duces mihi erant; in cursu operationum chirurgicarum et o thalmiatricarum Ill. Schlemm et Clar. Angelstein praeceptores secutus sum. Plasti operationes sub auspiciis Cel. Dieffenbach exercui, nec non in vivis operationes stitui. Ad fascias chirurgicas in phantomate applicandas, juncta demonstratione arm mentarii chirurgici, Dr. Wolfert privatim me instituit. Cursum operationum obste ciarum Ill. Busch frequentavi. —

Deinde per quatuor semestria interfui exercitationibus clinicis medicis, chirur cis, ophthalmiatricis, obstetriciis, psychiatricis, virorum illustrium atque experientis morum Bartels, Wolff, de Graefe, Rust, Juengken, Busch, Kluge, Ideler. —

Haud immemor meritorum gravissimorum, quae praeceptores ornatissimi atque lectissimi in me contulerunt, meum existimo, publice profiteri, summa semper vener tione eos me prosecuturum, idque in votis habiturum, ut nestoreos in annos felice fortes, florentes vivant, valeant, vigeant! —

Examine philosophico et tentamine medico-chirurgico neque minus examine ri goroso rite absolutis, ad consequendos Doctoris medicinae et chirurgiae honores ni superest, quam ut dissertationem inauguralem cum thesibus adjectis publice defendam

THESES.

I.

Uterus est muliebrium morborum fons primarius.

II.

Vultus animi index est.

III.

Una tantum existit doctrina medica; omnia systemata singularia vemeteora emergunt et intereunt, aetatemque ferre nequeunt.

IV.

Facilius est scirrhum sanare, quam hominis ab eo liberati vitam sunere.

V.

Frigus modo roborare, modo debilitare contendo.

VI.

Hominem inter ebrietatem miserrimum existimo.

VII.

Lunae ceterorumque corporum coelestium imperium in organismum manum haud nego.

VIII.

Doctrina recentiorum physiologorum de nervorum singularium ctionibus multum habet ambigui.

IX.

Vinum est medicamentum, non nutrimentum.

X.

Cutis transspiratio respirationis pars est.

XI.

Atmosphaera nervorum sensibilis, quam Reil et Humboldt defi dunt, probabilis est.